

Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledž

Maastikuarhitektuuri õppetool

Kristiina Kupper

HALJASTU ARENGUKAVA VAJALIKKUS JA KOOSTAMINE

Magistritöö

Juhendaja: Sulev Nurme

Tallinn

2014

Olen magistritöö kirjutanud iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõtteliste seisukohtadele ning muudest allikaist pärinevatele andmetele on viidatud.

Autor: Kristiina Kupper

28. mai 2014

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	4
1. METOODIKA	9
1.1 Haljastu iseloomustus	9
1.2 Strateegiline juhtimine	11
1.3 Töös kasutatud metoodika.....	14
1.4 Analüüsid kasutatud mõisted	16
2 HALJASTU ARENGUKAVA VAJALIKKUS	19
2.1 Tallinna arengudokumendid	19
2.2 Narva arengudokumendid	21
2.3 Arengudokumentide analüüs.....	23
2.3.1 Kodeerimisjuhendi koostamine.....	23
2.3.2 Tallinna arengudokumentide sisuanalüüs	24
2.3.2.1 Valdkond A Dokumendi üldised tunnused.....	24
2.3.2.2 Valdkond B Dokumendi struktuur.....	26
2.3.2.3 Valdkond C Dokumendis haljastu käsitus.....	30
2.3.3 Narva arengudokumentide sisuanalüüs.....	31
2.3.3.1 Valdkond A Dokumendi üldised tunnused.....	32
2.3.3.2 Valdkond B Dokumendi struktuur.....	32
2.3.3.3 Valdkond C Dokumendis haljastu käsitus.....	34
3 HALJASTU ARENGUKAVA KOOSTAMINE.....	35
3.1 Tallinna ja Narva haljastu arengukavadest üldiselt.....	35
3.2 Arengukava koostamise metoodika	37
3.3 Eestis koostatud haljastu arengukavad.....	40

3.4	Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide analüüs	42
3.4.1	Kodeerimisjuhendi koostamine.....	42
3.4.2	Tallinna ja Narva haljastut käsitlevate arengudokumentide analüüs	47
4	JÄRELDUSED JA ARUTELU	49
4.1	Järeldused Tallinna ja Narva arengudokumentide analüüsile	49
4.2	Järeldused Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide analüüsile	51
4.3	Arutelu.....	52
	KOKKUVÕTE.....	56
	KASUTATUD KIRJANDUS	59
	NECESSITY AND COMPILING OF THE DEVELOPMENT PLAN FOR GREEN AREAS.....	62
	SUMMARY	62
	LISAD	65
	LISA 1 ARENGUDOKUMENTIDE KODEERIMISJUHEND	66
	LISA 2 ARENGUDOKUMENTIDE KODEERIMISTABEL	68
	LISA 3 TALLINNA JA NARVA HALJASTU ARENGUDOMUNETIDE KODEERIMISJUHEND	69
	LISA4 TALLINNA JA NARVA HALJASTU ARENGUDOMUNETIDE KODEERIMISTABEL	71
	LISA 5 TALLINNA HALJASTU TEGEVUSKAVA AASTATEKS 2013 - 2025 ...	72

SISSEJUHATUS

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest¹ (edaspidi KOKS) tulenevalt peab linnal ja vallal olema arengukava ja eelarvestrateegia, mis on aluseks eri eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Valdkondlike arengudokumentide koostamise kohustust seadusest tulenevalt linnal ega vallal ei ole.

Noorkõiv jt tõdevad², et koordineerimata arendustegevuse puhul keskenduksid kõik linnas tegutsevad ametiasutused, ettevõtted või linnakodanikud vaid iseenda arenguhuvidele kui koordineeritud tegevuse puhul teadvustataks ja seotakse vastastikuseid huvisid.

Arengukava sisule annab üldised nõuded KOKS §37 lg 2, mille kohaselt vajavad käsitlemist majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalised suundumused ja vajadused, probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevus-valdkondade lõikes; tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni, strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodi lõpuni. Samas ei anna seadus ette ühtseid ja üheselt mõistetavaid nõudeid arengukava väljatöötamise metoodika ja sisu kohta.

¹ Riigikogu seadus. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Riigi Teataja I, 193, 37, 558. §37 lg1.

² Haljaste, K-L., Keskaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007.Lk 61.

Linnakeskkond koosneb tehiskeskkonnast, milleks on hooned, teed, trassid jms ja looduslikust keskkonnast, mida käesolevas töös nimetatakse haljastuks ning mis jaguneb kujundatud haljasaladeks ja looduslikeks rohealadeks.

Artiklis „Hea linn“³, juhitakse tähelepanu, et üldise linnastumise kiiruse tõttu kui ka selle tõttu, et tahetakse saada juurde häid maksumaksjaid, suureneb üha enam tähelepanu linnakeskkonnale. Tallinnas moodustas 2012 aastal taimekattega ala, mis hulk kuuluvad nii inimtekkeline- kui looduslik taimekattega ala - 55,6%⁴ pindalast.

Tallinna arengudokumentide menetlemise kord⁵ annab ette linna põhitegevusvaldkonnad, mille arendamiseks koostatakse arengudokumente. Põhitegevusvaldkonnad tulenevad KOKS-i §6 lõigetest 1 ja 2. Haljastu ei ole linna põhitegevusvaldkond ning arengukava koostamine ei ole võimalik. Seetõttu on Tallinna haljastu arengudokumendi nimetus tegevuskava. Narva linna arengudokumentide korra järgselt on haljastu arengukava valdkondlik arengudokument.

Linna või valla arengukavade koostamiseks on Siseministeeriumi poolt välja antud kaks raamatut "Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel"⁶ ja "Arengukaval põhinev kohaliku omaalgatuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus"⁷. Mõlema raamatu eesmärgiks on olnud selgitada arengukava vajalikkust ning anda soovitusel sisu ja vormi kohta.

Töö autor töötab Tallinna linnavalitsuses ja oli "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013-2025" töögrupi juht ning dokumendi koostaja. Tegevuskava koostamisel eelmises

³ Heidmets, M., Terk, E. Hea linn. Hea linn Tallinna visioonikonverentsid. Tallinna Raamatutrükikoda Tallinna Linnavalikogu kantselei 2013. Lk 21-22

⁴ Tallinna ruumiametite register (vaadatud 11.03.2014).

⁵ Tallinna Linnavalikogu määrus nr 13, 25.02.2010 Tallinna arengudokumentide menetlemise kord. Riigi Teataja KO 2010, 52, 730.

⁶ Noorkõiv, R., Siseministeerium. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tartu 2002.

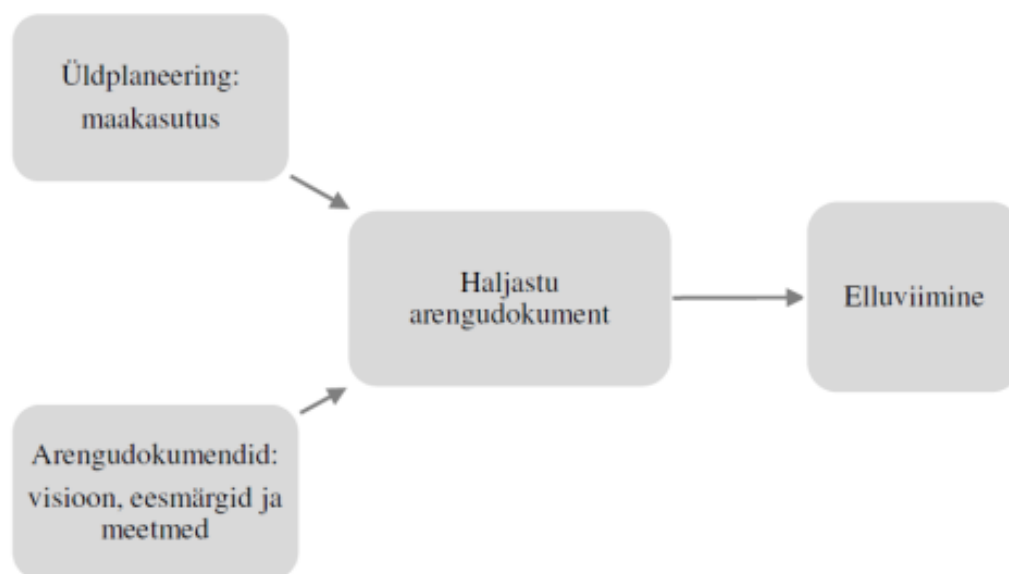
⁷ Haljaste, K-L., Keskaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministeerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007.

lõigus nimetatud raamatuid ei kasutatud. Töö autoril on kogemused kahe Pärnu linna arengukava keskkonnavaldkonna osa koostamisest. Lisaks võeti aluseks 2005 aastal kehtestatud „Tallinna haljastuse arengukava“.

Tallinna haljastu tegevuskava vajalikkus oli kirjutatud ühe tegevusena „Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030“ elluviimiseks. Tutvudes Tallinnas kehtivate arengudokumentides sisalduva haljastu temaatikaga, selgus et seda ei ole piisavalt käsitletud. Olemasoleva analüüsi ja eesmärkide vahel puudusid seosed.

Haljastut puudutavad arengudokumendid võimaldavad anda põhjaliku olemasoleva ülevaate, millest lähtuvalt seatakse eesmärgid edaspidiseks ning kirjeldatakse konkreetseid tegevusi eesmärkide elluviimiseks. Arengukava puudumisel toimub valdkonnas koordineerimata arendustegevus.

Asudes Tallinna haljastu tegevuskava koostama, tekkis autoril küsimus, kuhu dokument kõikide teiste linna arengudokumentidega seoses asetub. Selgus vajadus siduda üldplaneeringust tulenev maakasutus ja linna arengudokumentidest tulenevad visioonid, eesmärgid ja meetmed kokku haljastu arengudokumendi ning anda elluviimiseks konkreetsete tegevustega kava (Joonis 1).

Joonis 1 Haljastu arengudokumendi toimimine

Arengukava edukus sõltub juhtide soovist seda ellu viia ning spetsialistide tahtest seda oma igapäeva töös aluseks võtta. Tallinna haljastu tegevuskava koostamisel oli eesmärgiks panna kokku dokument, mis on eelkõige vajalik spetsialistidele igapäevatööks.

Arengudokument on aluseks ja põhjenduseks lisarahade taotlemistel. Andmeid on võimalik kasutada teiste dokumentide või uurimistööde koostamisel. „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“ kehtestamise järgselt on aasta jooksul taotletud tegevustele lisarahastusi, korraldatud koolitusi, õppereise ning kasutatud andmeid nt „Tallinna arvudes“ brošüüri koostamisel.

Töö autorile teadaolevalt ei ole haljastu arengudokumendi vajalikkust ega koostamise protsessi varem Eestis uuritud.

Haljastu arengudokumente on 2014 maiks kehtestatud neli:

1. aastal 2002 „Viljandi linna haljastuse arengukava“ (kehtetu)
2. aastal 2005 „Tallinna haljastuse arengukava“ (kehtetu)
3. aastal 2009 „Narva linna haljastuse arengukava 2009 - 2015“ (kehtiv)
4. aastal 2013 „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025“ (kehtiv)

2014 aasta mais on avalikustamise läbinud "Tapa valla Tappa linna haljastuse arengukava aastateks 2014-2023"⁸.

Töö üheks eesmärgiks on teadusliku meetodeid kasutades selgitada välja haljastu käsitlemine linna arengudokumentides.

Kui on selgunud, et haljastu vajab eraldi arengukava, siis tekib küsimus, kuidas seda koostada. Käesolev töö võrdleb autorite kollektiivi poolt koostatud raamatus "Arengukaval põhinev kohaliku omaalgatuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa

⁸ <http://www.tapa.ee/arengukavad> (vaadatud 17.04.2014)

Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus⁹ antud arengukava sisu ja ülesehitust hetkel Eestis kehtivate haljastu arengudokumentidega. Töö teiseks eesmärgiks on selgitada välja, kas on võimalik neid dokumente kasutada näidistena.

Töö autor püstitas uurimisküsimused:

1. Kas olemasolevad arengudokumendid käsitlevad haljastut piisavalt?
2. Kas haljastu arengukava koostamine on vajalik?
3. Kas Tallinna ja Narva linnade haljastu arengudokumendid vastavad omavalitsuse arengukava koostamise juhendile?
4. Kas Tallinna ja Narva linnade haljastu arengudokumente on võimalik haljastu arengukava koostamisel näidistena kasutada?

Magistritöö võib jagada kolme ossa. Esimeses osas iseloomustatakse käsitletavat teemat, selgitatakse kasutatavaid mõisteid ning tutvustatakse töös kasutatud meetodikaid. Teine osa tutvustab Tallinna ja Narva arengudokumente ning analüüsib neis haljastu käsitlust. Kolmas osa analüüsib Eestis kehtivaid haljastu arengudokumentide.

Käesoleva töö hüpoteesid on

- Haljastu arengudokument on vajalik.
- Haljastu arengudokumendi koostamisel võib näidistena kasutada „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2015“.

⁹ Haljaste, K-L., Keskaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007.

1. METOODIKA

1.1 Haljastu iseloomustus

Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025 koostamisel selgus mõistete mitmeti tõlgendamine. Analüüsi tulemusena otsustati käsitleda kogu linna ökoloogiliselt toimivat taimkattega ala haljastuna, olenemata kas tegemist on inimtegevuse või loodusliku taimekasvu koosmõjul tekkinud taimkattega. Haljastu oli Taimekattega ala 2012 aastal Tallinnas 90 176 283, 94 m² suurune ala- iga elaniku kohta 217,8m².

Inimese side loodusega ei ole ainult materiaalne looduse kasutus vaid loodus mõjutab meie emotsionaalset, kognitiivset, esteetilist ja tunnetemaailma.¹⁰ Seetõttu on haljastu, kui oluline elukeskkonna osa, säilitamine ja parendamine meile kõigile tähtis.

Soomes on läbiviidud uuring¹¹ selgitamaks haljastuse olemasolu, selle funktsionaalsuse ning esteetilisuse ja kinnisvara müügihinna ning müügiperioodi pikkuse omavahelist seost. Uuringust selgus, et kvaliteetselt projekteeritud, rajatud ja hooldatud haljastus tõstab kinnisvara hinda kuni 10% ning lühendab müügiperioodi. Uuringu tulemustest saab järeldada, et haljastuse rajamist võib käsitleda investeeringuna. Laiendades uuringu tulemusi linna konteksti, võime tõdeda, et kvaliteetselt projekteeritud, rajatud ja hooldatud haljastu suurendab linnakeskkonna väärtust ja soodustab äritegevust.

¹⁰ Kellert.S.R. The Biophilia Hypothesis. Island Press 1993. Lk 42

¹¹ Jansson, I. Pihanrakentamisen vaikutus kiinteistöhintoihin. Hämeen Ammatikorkeakoulu, Lepaa 2010.

Haljastut on inimese poolt teadlikult kujundatud juba umbes 2000 a.e.Kr¹² ning aiakunsti ajaloo üldised esitlused põhinevad enamasti nn stiiliajaloolisel jaotusel, mis vastab peaaegu täpselt arhitektuuriajaloo käsitlusele¹³. Tallinna parkide ajalugu ulatub raamatu "Tallinna pargid"¹⁴ andmetele keskaega, mil Hansalinn Revalis oli aastatel 1346–1561 mainitud kolme avalikku aeda – Roosiaed, Papagoiaed ja Laskuri- ehk Ammuaed. Esimesed teated väljapoole Tallinna linnamüüre tekkinud eraaedadest pärinevad 16. sajandist.

Osa linna haljastust on looduskaitsealusest väärtuslik ning Looduskaitsealusest¹⁵ tulenevalt on sellel alal oluline mitmekesisuse säilitamine, kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna või selle elementide säilitamine ning loodusvarade kasutamise säästlikkusele kaasaaitamine. Tallinnas moodustab looduskaitsealune maaala 10,3 % linna pindalast.

Haljastu osa võib olla muinsuskaitsealusest oluline maaala, mis Muinsuskaitsealusest¹⁶ tulenevalt omab ajaloolist, arheoloogilist, etnograafilist, linnaehituslikku, arhitektuurilist, kunstilist, teaduslikku, usundiloolist või mõnda muud kultuuriväärtust. Siin võib näitena tuua endistel linnakindlustustel asuvad bastionaalvööndi pargid Tallinnas¹⁷ ja Narvas¹⁸.

Linnaelustiku käsiraamatu järgselt¹⁹ on elukeskkonna kvaliteedile oluline toimiv rohevõrgustik. Tegemist on rohe- ja haljasalade süsteemiga, mida saavad linnakodanikud kasutada, samas võimaldab selline süsteem tagada looma- ja taimeliikidele vajaliku ja kvaliteetse elukeskkonna. Rohevõrgustikku ja linna elustikku peab arvestama planeerimisprotsessist hoolduseni.

¹² Sinisalo, A. Ajakunst läbi aegade I osa. "Ehitame" kirjastus. Tallinn, 1999. Lk 15.

¹³ Samas, lk 11.

¹⁴ Tallinn, T. Tenno, A. Tallinna pargid. Tallinna Linnavalitsus. Tallinn 2007. Lk 12.

¹⁵ Riigikogu seadus "Looduskaitsealusest" Riigi Teataja I, 2004, 38, 258

¹⁶ Riigikogu seadus "Muinsuskaitsealusest" Riigi Teataja I, 2002, 27, 153.

¹⁷ Mälestise registri number 3015. Kultuurimälestiste register. <http://register.muinas.ee>. (vaadatud 12.04.2014)

¹⁸ Mälestise registri number 13999. Kultuurimälestiste register. <http://register.muinas.ee>. (vaadatud 12.04.2014)

¹⁹ Uustal, M., Kuldna, P., Peterson, K. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat SEI Tallinna väljaanne nr 15. Tallinn 2010. Lk 7-8.

Töö autor pakub haljastul toimuvate erinevate protsesside ühiseks nimetajaks mõiste - haljastu eluring. Kvaliteetse elukeskkonna kujundamisel on haljastu eluringis kõik etapid võrdselt olulised ning omavahel tihedas seoses. Etappide edukaks elluviimiseks on oluline juhtimine.

Vastavalt Tallinna üldplaneeringule²⁰ on lisaks hoonestusele ja tänavavõrgule ajalooliselt välja kujunenud ühtne, kindlatele kriteeriumitele vastav haljastus oluline element miljööväärtuslike piirkondade määratlemisel.

Haljastu levib üha kivistumaks muutuvus linnas katustele ja seintele. Selline haljastus²¹ on keskkonna seiskohast kasulik temperatuuri reguleerimisel, linnas tekkiva kuuma saare efekti leevendamisel, vihmavee kinnipidamisel ja äravoolu reguleerimisel, õhu ja vee filtreerimisel, müra vähendamisel ning elurikkuse suurendamisel. Vertikaalhaljastusega on võimalik elukeskkonda parandada väga väikeste pindadega.

Tallinn on artiklites²² "Rohelise tõhususest ja selle mõõtmise vajadusest" ja "Rohelise mõjust" välja toonud seose haljastuse ja energiatõhususe vahel. Haljastuse oskusliku kasutusega saab hoonetes ja väliruumis oluliselt parandada mikrokliimat. Nurme käsitleb artiklis²³ "Tuulekaitse ei tähenda ainult mugavust" võimalusi haljastuse oskusliku projekteerimisega tõkestada lisaks tuulele veel ka tolmu levikut, müra ja tuisklund.

1.2 Strateegiline juhtimine

Majandusalases kirjanduses kohtab strateegia ja strateegilise juhtimise väga erinevaid käsitlusi. Strateegia, kui mõiste on alguse saanud seoses sõjapidamiskunstiga.

²⁰ Tallinna linnavolikogu 11. jaanuari 2001 määrusega nr 3 kehtestatud „Tallinna üldplaneeringu kehtestamine”. Riigi Teataja IV, 12.09.2013, 4.

²¹ Klberg, B.E. Vegetationsteknik. Veg Tech AB 2013. Lk 6

²² Tallinn, T. www.iluskodu.ee/energiasaastik/kodu/artiklid 2012. (vaadatud 12.04.2014)

²³ Nurme, S. www.iluskodu.ee/energiasaastik/kodu/artiklid 2012. (vaadatud 12.04.2014)

Alas defineerib strateegilist juhtimist²⁴, kui juhtimist, mille põhiküsimuseks on pikaajaliste eesmärkide prioriteetide arvestamine ressursside rakendamisel ja organisatsiooni arendamisel.

Üksvärvav toob esile kavandamise tähtsuse juhtimises²⁵. Samas võib kavandamine toimuda enamjaolt mõttetegevusena, aga ilma kavandamiseta võib juhtimine olla juhuslik.

Hamel ja Prahalad selgitavad²⁶, et strateegiat ei saa luua mehaanilise lähenemisega, vaid see peab kujunema läbi õppimise ja avastamise protsessi.

Alas on kirjutanud²⁷ "21. sajandi üks olulisemaid väljakutseid organisatsioonidele on ümbritseva keskkonna muutumistest tingitud muudatuste läbiviimine organisatsiooni sees." Võrdlevast uuringust²⁸, mis viidi läbi avaliku- ja erasektori juhte küsitledes, selgub, et kõige suuremaks takistuseks on avalikus sektoris just töötajate kartus uue ja tundmatud olukorra ees ning töötajate sisseharjunud arusaamade väljatõrjumine. Olukorraga paremini toimetulekuks pakkusid avaliku sektori juhid välja parema selgitustöö ning pikema eeltöö vajaduse muudatuste ettevalmistamiseks.

Avaliku sektori organisatsioonid erinevad erasektorist Alasi poolt märgituna järgmiste tunnuste poolest²⁹, millest käesoleva töö aspektist on olulised ära märkida:

- avaliku sektori organisatsioonid ei konkureeri turul teiste ettevõtetega ja seepärast ei ole mehhanismi, mis sunniks kulusid alandama ja säästlikult tegutsema,
- tegevust rahastatakse linnaelarvest, mitte linnakodanikelt saadavatest teenustasudest,
- poliitiliselt määratud või valitud juhtidel on lühikesed ametiajad.

²⁴ Alas, R. Strateegiline juhtimine. Kirjastus Külüm. Tallinn 2001. Lk 8

²⁵ Üksvärvav, R. Organisatsioon ja juhtimine. TTÜ Kirjastus. Tallinn 2003. Lk 62

²⁶ Hamel, G., Prahalad, C.K. Võidujooks tulevikku: läbimurdestrateegiad oma tegevusalal mõjule pääsemiseks ja homsete turgude loomiseks. Fontese Kirjastus. Tartu 2001. Lk 160

²⁷ Alas, R., Oltjer, R., Sepper, R. Juhtida avalikus või erasektoris? Äripäeva kirjastus. Tallinn 2006. Lk 15

²⁸ Samas, lk 17

²⁹ Samas, lk 20

Noorkõiv defineerib strateegilist planeerimist³⁰ kui süstemaatiline, arendustegevusi integreeriv, sammsammuline protsess arengueesmärkide ja -prioriteetide, nende saavutamise teede ja tegevuskava sõnastamiseks. Ta annab ette strateegiline planeerimine küsimused³¹:

- Kus me oleme praegu (olukorra kaardistamine)?
- Kus me tahaksime olla teatud aja möödudes (visiooni loomine)?
- Kuidas me jõuame soovitud olukorrani (strateegia)?
- Millised konkreetseid samme on selleks tarvis teha (tegevuskava)?
- Kuidas me oma tegevust mõõdame (seire, kontroll, tagasiside)?

Üheks strateegilise planeerimise võimaluseks on arengudokumendi koostamine. Asjatundlikult koostatud kohaliku omavalitsuse arengukava eesmärgiks on omavalitsuse tasakaalustatud areng pikemaks perioodiks³².

Haljastuse eluringi kõiki etapid on võrdelt olulised, mida aitab illustreerida järgnev näide³³. Kui süsteemi tõhususe määrab ära selle nõrgim allüksus või lüli, tugineb süsteemi loogika keti ja ta lülide loogikale. Nõrga lüli olemasolu korral ei piisa keti tugevamaks muutmiseks teiste lülide tugevdamisest. Rumelt pakub välja lahendusena³⁴ selgitada välja "keti" kitsaskohad ja tegeleda nendega ükshaaval ning juhtida ja kavandada muutusi kindlalt.

Noorkõiv jt autorid toovad välja 2007 aastal omavalitsuste arengukavade analüüsi kokkuvõtteks³⁵, et arengukava roll kohaliku elu edendamisel on nõrk ning arengukava võetakse formaalse kohustusena ja vältimatu eeldusena, et täita seadust ja taotleda eelarveväliseid ressursse.

³⁰ Noorkõiv, R., Siseministeerium. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tartu 2002. Lk 15

³¹ Samas, lk 17

³² Samas, lk 13

³³ Rumelt, P. R. Heas strateegia/halb strateegia. Nende erinevusest ja sellest, miks see tähtis on. AS Äripäev 2013. Lk 171

³⁴ Samas, lk 175 - 179.

³⁵ Haljaste, K-L., Keskspaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministeerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007. Lk 61

Kokkuvõtteks on Alas kirjutanud "Kui strateegiliste otsuste vastuvõtjad ei suuda nende kasutuses olevat teavet efektiivselt kasutada, kukuvad läbi isegi kõige paremini üles ehitatud strateegilise planeerimise süsteemid."³⁶ Seetõttu on teabe levitamise osas oluline arengudokumendi koostamisse kaasata võimalikult palju erinevaid osapooli.

1.3 Töös kasutatud metoodika

Käesoleva peatüki punkt 1.1 iseloomustab töö põhiteemaks olevat haljastut, selle olemust ja tähtsust. Punktis 1.2 antakse ülevaade strateegilisest juhtimisest ning selle tähtsusest kohaliku omavalitsuse toimimises.

Koostades „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“ oli vajalik töötada läbi Tallinna erinevad arengudokumendid. Selgus, et haljastut on käsitletud väga erinevalt – koos nii üldised kui ka väga konkreetsed tegevused.

Tallinna haljastu tegevuskava koostamise vajalikus tulenes Tallinna keskkonnastrateegiast, kus see oli nimetatud ühe vajaliku tegevusena strateegilise eesmärgi - tervikliku ja optimaalse haljastuse kujundamine, elluviimiseks.

Peale tegevuskava koostamist tekkis autoril küsimus, kas selle dokumendi koostamist on võimalik teaduslikult põhjendada ning kas seda dokumenti võib võtta aluseks haljastu arengudokumendi koostamisel teistes omavalitsustes.

Töös püstitatud uurimisküsimustele vastuste saamiseks on vajalik analüüsida Tallinna ja Narva arengudokumentide sisu haljastu käsitlemise seisukohast ja „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“ ning „Narva linna haljastuse arengukava 2009 – 2015“ ülesehitust ja sisu.

Vajalike dokumentide sisude analüüsimiseks on valitud kvantitatiivset tekstianalüüs e. kontentanalüüsi, mis on tekstide formaliseeritud sisuanalüüs. Analüüsi käigus

³⁶ Alas, R. Strateegiline juhtimine. Kirjastus Külim. Tallinn 2001. Lk 16

kodeeritakse vaadeldavad tekstid tunnuste alusel kindlate koodide järgi. Töös kasutatud kodeerimisjuhendite koostamist on käsitletud p 2.4.1 ja 3.4.1.

Kontentanalüüs võimaldab teha statistilist ülevaadet ja sellel järgnevalt analüüse ning üldistusi.

Arengudokumentide paremaks mõistmiseks seoti kvantitatiivne tekstianalüüs kvalitatiivse sisuanalüüsiga, mis võimaldab arengudokumentide väljavõtetega selgitada paremini kvantitatiivanalüüsi tulemusi³⁷.

Kvalitatiivse uurimusmeetodi eesmärgiks on uuritavat nähtust mõista³⁸. Kvalitatiivses sisuanalüüsis soovitakse kvalitatiivse materjali tõlgendamisel säilitada kvantitatiivse sisuanalüüsi eeliseid³⁹. Käesolevas uuringus kasutatakse kvalitatiivse sisuanalüüsi läbiviimiseks kvantitatiivseks tekstianalüüsiks väljatöötatud kodeerimisjuhendeid.

Kvantitatiivses uuringus on valimi suurus sobiv siis, kui selle abil saab anda adekvaatse vastuse uurimisküsimusele ning oluline on ära kirjeldada uuringu lähtekohti täpsustavad võtmemõisted⁴⁰.

Kvantitatiivse tekstianalüüsi tulemuste tõlgendamise meetodina kasutati analüüsi. Selle meetodi puhul lahutatakse uuritav nähtus mõttelisteks osadeks, eristades nähtuse üksikud tunnuseid ning omadused. Kui me jaotame uuritava objekti elementideks ja toome välja iga elemendi omadused, seosed ning õpime neid tundma, on võimalik objekti tunnetada, tema seaduspärasusi avastada ja määrata.⁴¹

Kõige teravamalt on kritiseeritud kvalitatiivsete uuringute usaldusväarsust, reliaablust – kuidas tagatakse juhtumite eri kategooriate alla liigitamise järjekindlus nii erinevate uurijate kui ka sama uurija poolt⁴². Käesolevas töös aitab uuringu usaldusväarsust tõsta

³⁷ Vihalemm, T. Teadustöö alused ja seminaritöö. Kompendium kursusele. Tartu 2001 Lk 15.

³⁸ Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. Uuri ja kirjuta. Kirjastus Medicina. Tallinn 2005. Lk 168

³⁹ Laherand, M.-L. Kvalitatiivne uurimisviis. OÜ Infotrükk. Tallinn 2008. Lk 290

⁴⁰ Samas, lk 64

⁴¹ Aarma, A., Kalle, E. Teadustöö alused. Tallinna Tehnikaülikool . Tallinn 2003. Lk 41

⁴² Laherand, M.-L. Kvalitatiivne uurimisviis. OÜ Infotrükk. Tallinn 2008. Lk 47-48

uuringus kasutatud mõistete selge defineerimine. See võimaldab ka järgnevatel uurijatel dokumente samadel alustel liigitada.

Mõlemad kasutatud meetodid on mittesekkuvad ja seetõttu ei ole tulemused uuritava materjali poolt kallutatud. Uuringus võib esineda teatavat töö autori poolset kallutatust.

Kombineerides kvantitatiivset tekstianalüüsi ja kvalitatiivset sisuanalüüsi koguti empiirilise materjal ning leiti uurimisküsimustele vastused.

1.4 Analüüsides kasutatud mõisted

Analüüside läbiviimisel on kasutatud mitmeid mõisteid, mille väljatoomine on edaspidise kodeerimisjuhendi kasutuse seisukohast oluline.

Haljastu mõiste on võrdsustatud mõistega haljastus. Tulenevalt „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“⁴³ moodustab haljastu kogu asula ökoloogiliselt toimiva taimkattega alad, mis on tekkinud ja arenenud inimtegevuse ja iseenesliku taimekasvu koosmõjul. Sama dokument annab haljastuse mõiste tähenduseks haljasalal kasvav või sinna kavandatud taimestik - roht-ja puittaimed. Ökoloogialeksikon⁴⁴ kirjeldab haljastust kui kultuurmaistu looduslik või inimtekkelist taimkatet, mis toimib keskkonnakaitseks ja esteetiliselt. Arengudokumentides kasutatakse mõistet haljastus mõeldes selle all enamasti haljastut.

Analüüsivates Narva dokumentides puuduvad kasutatud mõistete definitsioonid.

Planeerimine - vastavalt Planeerimisseaduse⁴⁵ §2 lõige 3 on ruumiline planeerimine (edaspidi planeerimine) demokraatlik, erinevate elualade arengukavasid koordineeriv ja integreeriv, funktsionaalne, pikaajaline ruumilise arengu kavandamine, mis

⁴³ Tallinna Linnavolikogu 13. juuni 2013 määrus nr 40 "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025". Riigi Teataja IV, 25.06.2013, 36.

⁴⁴ Maasin, V. Ökoloogialeksikon. Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn, 1992. Lk 68

⁴⁵ Planeerimisseadus. Riigi Teataja I, 2002, 99, 579.

tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi.

Projekteerimine - vastavalt Ehitusseadusele⁴⁶ §2 lg4 ja 5 on projekteerimine ehitise või selle osa arhitektuurne ja ehituslik kavandamine, ehitise tehnosüsteemide kavandamine, ehitises kasutatava tehnoloogia kavandamine, ehitise elueast lähtuv ehitise nõuetele vastava kasutamise ja hooldamise tehnomajanduslik hindamine ja projekteerimise tulemuseks on ehitusprojekt.

Ehitamine - vastavalt Ehitusseadusele⁴⁷ §2 lg6 on ehitise püstitamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine, ehitise tehnosüsteemide muutmine ja ehitise lammutamine.

Hooldus - Käesolevas töös käsitletakse haljastu hooldust vastavalt Tallinna Linnavalitsuse määrusele "Tallinna haljastute hoolduse nõuded"⁴⁸.

Haljastu eluring⁴⁹ - haljastu planeerimine, projekteerimine, ehitamine, hooldus ja juhtimine (vt joonis 2)

Analüüsides on kasutatud mõisteid visioon, eesmärk, meede ja tegevuskava. Tutvudes Tallinna ja Narva arengudokumentide menetlemiste kordadega selgus, et Narva kord neid mõisteid ei defineeri. Seetõttu on analüüsides kasutatud mõisteid Tallinna arengudokumentide menetlemise korras⁵⁰ defineerituna:

- Visioon – arengudokumendis käsitletava pikaajaline soovitud tulevikuväljavaade.
- Eesmärk – arengudokumendi täitmise tulemus linna arendamisel.
- Meede – eesmärgi täitmiseks vajalik kavandatud ja rakendatav abinõu.

⁴⁶ Ehitusseadus. Riigi Teataja I, 2002, 47, 297.

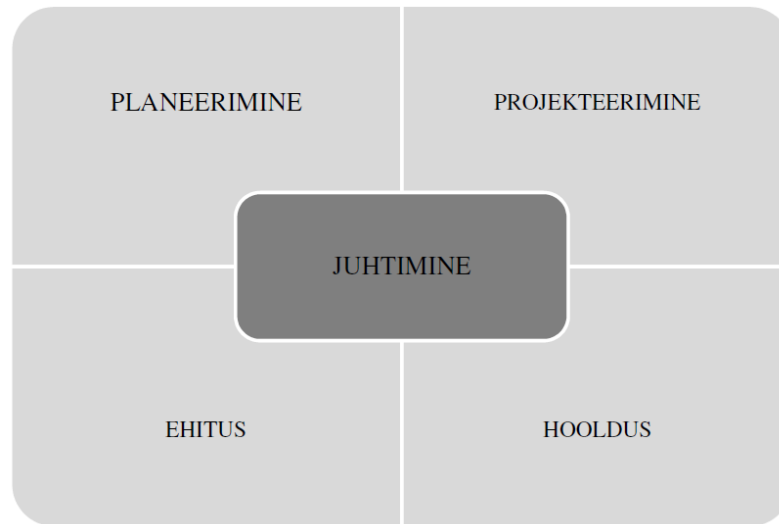
⁴⁷ Samas.

⁴⁸ Tallinna linnavalitsuse 4.aprilli 2012määrus nr 13, "Tallinna haljastute hoolduse nõuded". Riigi Teataja IV, 16.04.2013, 31.

⁴⁹ Töö autori sõnastatud ja defineeritud mõiste.

⁵⁰ Tallinna Linnavolikogu 25. veebruari 2010 määrus nr 13 "Tallinna arengudokumentide menetlemise kord". Riigi Teataja KO 2010, 52, 730

- Tegevuskava – aastate lõikes arengudokumendis sätestatud eesmärkide täitmiseks vajalikke meetmeid ja tegevusi ning mõõdikuid sisaldav programm.

Joonis 2 Haljastu eluringi olemus

2 HALJASTU ARENGUKAVA VAJALIKKUS

2.1 Tallinna arengudokumendid

Tallinnas käsitleb arengudokumente "Tallinna arengudokumentide menetlemise kord"⁵¹, mille kohaselt jagunevad strateegilisteks ja tegevuskavalisteks arengudokumentideks.

Strateegilised arengudokumendid on korra mõistes:

- Tallinna arengustrateegia – on linnapikaajalist tulevikku kavandav kontseptuaalne alusdokument, mis määratleb linna arengu visiooni, prioriteetsed strateegilised eesmärgid ning nende saavutamiseks vajalikud tegevussuunad.
- üldplaneering - seadusele ja linna õigusaktidega sätestatud tingimustele vastav strateegiline arengudokument, mille eesmärk on linna ruumilise arengu põhimõtete kujundamine ning maa- ja veealadele üldiste kasutamise- ja ehitustingimuste määramine, st aluste ettevalmistamine detailplaneeringute koostamiseks.
- Tallinna keskkonnastrateegia - linna keskkonna kujunemise pikaajalist tulevikku kavandav kontseptuaalne alusdokument, mis määratleb linna jätkusuutliku arengu visiooni, prioriteetsed strateegilised eesmärgid ning vajalikud tegevussuunad, tagamaks inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

Tegevuskavalised arengudokumendid on korra mõistes:

- Tallinna eelarvestrateegia - on dokument, mis kajastab linna eelarvepoliitilisi eesmärke ja tegevusi nende eesmärkide saavutamiseks.

⁵¹ Tallinna Linnavolikogu 25. veebruari 2010 määrus nr 13 "Tallinna arengudokumentide menetlemise kord". Riigi Teataja KO 2010, 52, 730.

- Tallinna arengukava – on Tallinna pika- ja lühiajalise arengu eesmäärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks eluvaldkondade arengu lõimimisele ja koordineerimisele.
- Tallinna valdkonnapõhine arengukava - on arengudokument, mis koostatakse linna põhitegevusvaldkondades, lähtudes üldplaneeringust, Tallinna arengustrateegiast, Tallinna eelarvestrateegiast, Tallinna arengukavast ning teistest linna ja riigi vastavatest arengudokumentidest.
- Tallinna linnaterritooriumi osa arengukava - on dokument, mis käsitleb linna territooriumi osa arengut, lähtudes üldplaneeringust, Tallinna arengustrateegiast, Tallinna eelarvestrateegiast, Tallinna arengukavast, vastavatest valdkonnapõhistest arengukavadest ning teistest linna ja riigi vastavatest arengudokumentidest.

Strateegilistest dokumentidest on Tallinnal kõik kolm olemas – Tallinna Linnavolikogu 4. novembri 2010 otsusega nr 255 on kinnitatud strateegia „Tallinn 2030“, Tallinna Linnavolikogu 11. jaanuari 2001 määrusega nr 3 kehtestatud „Tallinna üldplaneering“ ja Tallinna Linnavolikogu 16. juuni 2011 otsusega nr 107 vastu võetud „Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030“.

Tegevuskavalistest arengudokumentidest on käesoleva töö eesmärgi arvesse võttes olulisemad Tallinna Linnavolikogu 13. juuni 2013 määrusega nr 13 kinnitatud „Tallinna arengukava 2014 – 2020“ ja valdkondlik arengukava „Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013 – 2018“ kehtestatud Tallinna Linnavolikogu 13. juuni määrusega nr 39.

Kõikide Tallinna linna arengudokumentidega on võimalik tutvuda Tallinna linna kodulehel⁵².

⁵² www.tallinn.ee/est/arengukavad

Tallinnast on valitud analüüsimiseks järgmised linna üldist arengut ja keskkonna valdkonda laiemalt käsitlevad dokumendid:

- Strateegia „Tallinn 2030“
- „Tallinna üldplaneering“ edaspidi Tallinna üldplaneering
- „Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030“ edaspidi Tallinna keskkonnastrateegia
- „Tallinna arengukava 2014 – 2020“ edaspidi Tallinna arengukava
- „Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013 – 2018.“ edaspidi Tallinna keskkonnakaitse arengukava

Strateegia „Tallinn 2030“ puhul kodeeriti valdkonda B üldstrateegiat (1. Peatükk) ja Linnaruumi, tehnilise infrastruktuuri ja kommunaalmajanduse strateegiat (6. Peatükk).

2.2 Narva arengudokumendid

Narva linnas käsitleb arengudokumentide "Narva linna arengudokumentide menetlemise kord"⁵³, mille kohaselt jaguneva arengudokumendid strateegilisteks ja programm-tegevuskavalisteks arengudokumentideks.

Strateegilised arengudokumendid on korra mõistes:

- Narva arengustrateegia - linna pikaajalist tulevikku kavandav dokument, mis määrab linna pikaajalised prioriteetsed eesmärgid ja tegevussuunad ning nende saavutamiseks vajalikud lähtekohad.
- Narva üldplaneering - on seadusele ja kohaliku omavalitsuse õigusaktidega sätestatud tingimustele vastav planeering.
- Narva eelarvestrateegia - kajastab linna eelarvelisi eesmärke ja tegevust nende saavutamiseks.

Programm-tegevuskavalised arengudokumendid on korra mõistes:

- Narva arengukava - on linna pika- ja lühiajalise arengu eesmärke määratlev ja nende elluviimise võimalusel kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab

⁵³ Narva Linnavolikogu 28. septembri 2009 määrus nr 42 "Narva linna arengudokumentide menetlemise kord". Riigi Teataja KO 2006, 190, 2083

majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele

- Narva valdkonnapõhine arengukava - on arengudokument, mis käsitleb linna ühte tegevusvaldkonda (eluvaldkonda), võttes arvesse Narva arengustrateegia, Narva eelarvestrateegia, Narva linna arengukava ja kehtivad riiklikud vastava valdkonna arengut suunavad arengudokumendid.
- Narva ametiasutuste hallatava asutuse arengukava käsitleb hallatava asutuse eesmärgid ja selle saavutamise abinõusid.

Töö autorile teadaolevalt on Narva arengustrateegia väljatöötamisega küll tegeletud, kuid dokumenti kehtestatud ei ole.

Strateegiliste dokumentidest on Narva linnal olemas „Narva linna üldplaneering“, mille koostamist alustati Narva Linnavolikogu 15.mai 2008 otsusega nr 150 ning dokument kehtestati Narva Linnavolikogu 24. jaanuari 2013 otsusega nr 3.

Narva eelarvestrateegia on lisatud programm-tegevuskavalistele arengudokumendile „Narva linna arengukava 2008-2021“, mis on kinnitatud Narva Linnavolikogu 26. september 2007 otsusega nr 36.

Kõikide Narva linna arengudokumentidega on võimalik tutvuda Narva linna kodulehel⁵⁴

Narva linna arengudokumentidest on analüüsimiseks valitud järgmised linna üldist arengut käsitlevad arengudokumendid:

- „Narva linna arengukava 2008 – 2021“ edaspidi Narva linna arengukava
- „Narva linna üldplaneering“ edaspidi Narva linna üldplaneering

⁵⁴ http://www.narva.ee/ee/linnakodanikule/kohalik_omavalitsus/pohimaarus,_arengukavad,_planeering//

2.3 Arengudokumentide analüüs

2.3.1 Kodeerimisjuhendi koostamine

Kodeerimisjuhendi koostamisel oli eesmärgiks saada ülevaade analüüsitavate dokumentide haljastu käsitlesest. Juhendi esimese – A valdkonna esimesed kolm lahtrit annavad ülevaate dokumendi tunnustest. Oluline oli tutvuda dokumendi koostamise eesmärgiga, kas selles on haljastu mainitud. Järgmisena on analüüsis oluline osa dokumendi struktuuriosade – visiooni, eesmärkide, meetmete ja tegevuskava sisude kodeerimine. Neljas valdkond kodeerib dokumendis haljastu eluringi käsitlest.

Hindamisskaalade koostamisel oli eesmärgiks saada infot, kas dokumendi struktuuriosad käsitlevad haljastu eluringi. Kodeerimisskaala oli valdkonna A ja B osas järgmine:

0 – haljastu on käsitlemata

1 – haljastu osas on käsitletud planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust ning juhtimist.

2 - haljastu osas on käsitletud vähemalt kolme järgmistest tegevustest - planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust või juhtimist

Valdkond C, mis käsitleb haljastu eluringi dokumendis, kodeeritakse skaalas:

0 – pole käsitletud

1 – põhjalikult käsitletud

2 – mainitud

Teostati proovikodeerimine, mille käigus kodeeriti Tallinna arengukava. Selgus, et sellise kodeerimisskaala järgselt ei ole võimalik kodeerimist läbi viia.

Muudeti kodeerimisskaalat nii, et valdkond A, mis iseloomustab dokumendi üldiseid tunnuseid ja valdkond C, mis käsitleb dokumendis haljastu eluringi kodeeritakse:

0 – pole käsitletud

1 – mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

Sellise süsteemiga saab kõige enam haljastut käsitlev dokument kõige rohkem „punkte“.

Lisaks muudeti ära valdkond C skaala seetõttu, et haljastu eluringi enim käsitletud dokument saaks enim „punkte“. Kodeerimisskaala on järgmine:

0 – haljastu on käsitlemata

1 - haljastu osas on käsitletud vähemalt kolme järgmistest tegevustest - planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust või juhtimist

2 – haljastu osas on käsitletud planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust ning juhtimist.

Kodeerimisel kasutatud kodeerimisjuhend on lisatud käesolevale tööle – Lisa 1.

2.3.2 Tallinna arengudokumentide sisuanalüüs

Kasutades käesoleva töö peatükis 1.3 kirjeldatud meetodikat ning koostatud kodeerimisjuhendit, viidi läbi Tallinna arengudokumentide kvantitatiivne tekstianalüüs, mille tulemused on kantud kodeerimistabelisse – käesoleva töö Lisa 2. Koos kvantitatiivse tekstianalüüsiga viidi läbi samal ajal kvalitatiivne sisuanalüüs. Dokumenti lugedes kodeeriti teksti ning tehti vajalikke väljavõtteid haljastut puudutavatest dokumendi osadest. Pikemad tekstid refereeriti. Kvalitatiivse sisuanalüüsi läbiviimisel kasutati kodeerimisjuhendis etteantud struktuuri.

2.3.2.1 Valdkond A Dokumendi üldised tunnused

Kodeerimistabeli lahter A1 Dokumendi nimetus

Tallinnas analüüsiti kolme strateegilist arengudokumenti ja kahte tegevuskavalist arengudokumenti.

Kodeerimistabeli lahter A2 Dokumendi kehtestamise kuupäev ja lahter A3 Dokumendi kehtivuse aeg

Enamus analüüsitud dokumente on kehtestatud viimase nelja aasta jooksul, kaks eelmisel - 2013-ndal aastal. Tallinna üldplaneering on kõige vanem dokument, kehtestati 2001 aastal. Analüüsitud dokumentidest on kaks pikaajalise kehtivusega - aastani 2030. Tallinna arengukava kehtib 2020-da aastani ja Tallinna keskkonnakaitse arengukava on koostatud viie aasta arenguperspektiivi silmas pidades ning kehtib aastani 2018. Tallinna üldplaneeringule kehtivusaega ei sätestata.

Kodeerimistabeli lahter A4 Dokumendi koostamise eesmärgid

Strateegia "Tallinn 2030" koostamisel vaadati läbi ja ajakohastati strateegiat "Tallinn 2025", mille lähteülesandega töö autoril tutvuda ei õnnestunud. Strateegia "Tallinn 2025 läbivaatamise lähteülesandes"⁵⁵ on eesmärgiks viimase viie aasta jooksul toimunud majanduslikest, sotsiaalsetest ja poliitilistest muutusest lähtuvalt, viia sisse dokumenti muudatused, säilitades üldjoontes strateegia väljakujunenud struktuuri. Haljastut ei ole mainitud.

Tallinna üldplaneeringu koostamist alustati Tallinna Linnavolikogu 1. detsembri 1994 otsusega nr 127. Üldplaneeringu lähteülesandega töö autoril tutvuda ei õnnestunud. Seetõttu käsitleti üldosas kirja pandut. Üldplaneeringu koostamise eesmärgina on lisaks Planeerimisseaduse §8 lõikes 3 sätestatule eesmärgiks luua soodsad eeldused Tallinna igakülgses sotsiaalses ja majanduslikus arengus kultuuripärandit ja looduskeskkonda säästval viisil. Planeerimisseadus §8 lõige 3 käsitleb haljastut.

Haljastut on mainitud Tallinna keskkonnastrateegia lähteülesandes⁵⁶, kus on kirjas, et ühena käsitletavatest põhilistest valdkondadest on haljastus, millele koostatakse visioon, eesmärgid ja tegevussuunad.

⁵⁵ Tallinna Linnavolikogu 22. jaanuari 2009 otsus nr 4 "Strateegia "Tallinn 2025" läbivaatamise algatamine ja lähteülesande kinnitamine".

⁵⁶ Tallinna Linnavolikogu 16. detsembri 2010 otsus nr 303 "Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 koostamise algatamine ja lähteülesande kehtestamine".

Tallinna arengukava koostamise aluseks on võetud "Tallinna arengukava 2009 - 2027"⁵⁷ arengudokumendis seatud eesmärgid. Uuendatud arengukava keskseks eesmärgiks on sotsiaalselt turvalise ja puhta elukeskkonnaga Tallinn. Linna arendamise prioriteetidest peaeesmärkide lõikes on linnaruumi osas on kvaliteetse linnaruumi loomine, mis toetab rahvaarvu suurenemist ja töökohtade lisandumist. Mainitakse ühtse rohevõrgustiku olulisust. Tegevustena on oluline Euroopa Rohelise pealinna tiitli saavutamine, linnakeskuse tihendamine, rannaalade eelisarendamine ja avaliku ruumi laiendamine endistele tööstusaladele. Haljastut ei ole mainitud.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava, mis vatsavalt lähteülesandele⁵⁸ koostati eelkõige Tallinna keskkonnastrateegia elluviimiseks, nimetab samas esmatähtsad strateegilised keskkonnaeesmärgid, millisteks on looduse mitmekesisuse säilitamine ja elurikkuse suurendamine (looduskaitse, looduslik mitmekesisus, rohevõrgustik) ning tervikliku ja optimaalse haljastuse kujundamine (haljastus ja rohevõrgustik). Selgusetuks jääb, mida haljastuse kujundamise all on mõeldud, kuid haljastut on mainitud.

2.3.2.2 Valdkond B Dokumendi struktuur

Kodeerimistabeli lahter B1 Visioon

Strateegia "Tallinn 2030" nimetab visioonis, et Tallinna on rahvusvaheliselt atraktiivne külastuse sihtkoht ja konkurentsivõimelise uue majanduse eestvedaja innovatiivses, tasakaalustatud, rohelises ja turvalises linnakeskkonnas. Haljastuse olemasolu olulisus on märgitud, kuid puudutamata on osad haljastu eluringist.

Tallinna üldplaneeringus äratoodud üldistes eesmärkides punkt 9 märgib, et on oluline ühendada haljas-ja puhkealad võrgustikuks ja siduda need maakonna rohevõrgustikuga. Rõhutatakse looduskaitsealade ja üksikobjektide säilitamist. Eraldi mainitakse uuselamute sobitamist Nõmme linnakeskkonda. Seega on puudutatud vaid haljastu planeerimist.

⁵⁷ Tallinna Linnavolikogu 19. juuni 2008 otsus nr 129 "Tallinna arengukava 2009 - 2027 kinnitamine".

⁵⁸ Tallinna Linnavolikogu 17. mai 2012 otsus nr 73 "Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013 - 2018 koostamise algatamine ja lähteülesande kinnitamine".

Haljastut on käsitletud Tallinna keskkonnastrateegias aastani 2030 järgmiselt⁵⁹:

Haljastus on väärtustatud kui Tallinna linnakeskkonna ja -ruumi oluline osa. Linnaelu korraldamisel, sh planeerimisel ja ehitamisel käsitletakse haljastust võrdväärse elemendina linnakeskkonna tehiselementide (hooned, teed, kommunikatsioonid) kõrval. Tallinna haljastus on terviklik ja võimalikult hea ning haljasalad moodustavad ühtse toimiva haljastussüsteemi - rohevõrgustiku. Rohealadele ei määrata uusi ehitustegevuse alasid. Mittekasutatavad jäätmaad haljastatakse ja võetakse kasutusele rohealadena. Linnaruumi haljastatud osa on hooldatud ja heakorrastatud. Välja on toodud haljastuse eluringist planeerimine, ehitus ja hooldus, puudutamata on projekteerimine ja juhtimine.

Tallinna arengukava kohaselt on Tallinna arenguvisioniks - Tallinn on Eesti Vabariigi pealinn, mitmekultuuriline töökate ja loovate inimeste linn, unikaalne kultuurimärk ja mereäärne värav ajalukku. Sellele lausele järgneb strateegias „Tallinna 2030“ kirjutatud visioon. Haljastuse olemasolu olulisus on märgitud kuid puudutamata on osad haljastu eluringist.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava koostamise lähteülesandes on kirjas, et arengukava võtab aluseks Tallinna keskkonnastrateegi sõnastatud visiooni. Seega on ka selle dokumendi visioonis haljastu planeerimine, ehitus ja hooldus käsitletud.

Kodeerimistabeli lahter B2 Eesmärgid

Strateegias "Tallinn 2030" üldstrateegia arengupotentsiaalina mainitakse majandusarengu seisukohast turisminduses kolme peamist reisimotivaatorit sihtkoha valikul - linna miljöö, arhitektuur ja disain. Tallinna ja linnastu seisukohast juhitakse tähelepanu koostöövajadusele linnastus, et luua inimesi rahuldav elukeskkond ning kasutada looduskeskkonda ja loodusvarasid säästlikult. Haljastut mainitud ei ole.

Tallinna üldplaneering toob küll ära haljastu-ja puhkealade põhisesiukohad, mille esimene punkt peab kirjeldama arengusuundi, kuid kodulehelt dokumenti avades ostus

⁵⁹ Tallinna Linnavolikogu 16. detsembri 2010 otsus nr 303 "Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 koostamise algatamine ja lähteülesande kehtestamine".

see transpordisüsteemi arengusuundadeks. Teise punktina on äratoodud haljaskoridoride kujundamine, milles nähakse ette Tallinna rohevõrgustik. Eesmärgid on kõik planeeringulised.

Tallinna keskkonnastrateegia strateegiliste eesmärkide sissejuhatavas tekstiosas märgitakse hea elukeskkonna ja hea keskkonnaseisundi vahelisi seoseid. Ühena esmatahtsatest strateegilistest keskkonnaeesmärkidest on tervikliku ja optimaalse haljastuse kujundamine. Eesmärki on täpsustatud järgmise tekstiga⁶⁰:

Haljastus ja rohealad on säilitatud ning hooldatud nõuetekohaselt. Linna kesksed rohesüsteemid on terviklikud ja nendega liituvad katkematud rohekoridorid. Rohealad on elanike elukohtadele piisavalt lähedal ja on neile kättesaadavad. Linna territooriumil olevaid parke, metsi, haljakuid ja teisi inimtekkelisi või looduslikke rohealasid (väärtuslikud rohumaad, rabad, roostikud jne) kui loodusliku mitmekesisuse ja ökoloogilise tasakaalu tagajaid tähtsustatakse sõltumata nende omandivormist ning piiratakse ehitustegevuse laienemist nendele aladele. Linna rohealade säilitamise ja uute planeerimisega tagatakse ka maastike mitmekesisus.

Käsitatud on haljastu eluringist põhiliselt planeerimist aga mainitud on ka hooldus..

Tallinna arengukavas on kirjas kuus peaeesmärki, millest kaks kirjeldavad kaudselt haljastut - vaimselt ja kehaliselt aktiivne tallinlane - mitmekesiste tegevusvõimalustega ja elamusterohke Tallinn ning kodu, tööd ja puhkust säästvalt ühendav ning väärtustav tallinlane - hubase, inspireeriva ja keskkonnasäästliku linnaruumiga Tallinn. Haljastut mainitud ei ole.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava haljastut puudutav eesmärk on tervikliku ja optimaalse haljastu kujundamine. See on sama strateegiline eesmärk mis keskkonnastrateegias. Keskkonnakaitse arengukava on koostatud keskkonnastrateegia elluviimiseks. Eesmärgi lugemisel jääb arusaamatuks, mida sellega mõeldakse. Haljastu eluringi käsitletud ei ole.

Kodeerimistabeli lahter B3 Meetmed

⁶⁰ Tallinna Linnavolikogu 16. detsembri 2010 otsus nr 303 "Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 koostamise algatamine ja lähteülesande kehtestamine".

Strateegia "Tallinn 2030" märgitakse, et oluline on suurelamutega hoonestatud alade haljastuse osakaalu suurendamine ning rohealade elanikele lähemale toomine. Lisatakse, et see on väga oluline linlase tervislike eluviiside seisukohalt. Meede puudutab eelkõige Lasnamäed. Veel on mainitud roheline pealinna tiitlile kandideerimist ja üheks tähtsaks vaadeldavaks valdkonnaks on linna avalike rohealade kättesaadavus avalikkusele. Dokument kirjeldab haljastu planeerimist.

Tallinna üldplaneeringust ei leidnud tegevuste kirjeldusi, mida saab käsitleda meetmena.

Tallinna keskkonnastrateegia meetmed koosnevad 14 punktist. Meetmed on toodud ära käesoleva töö Lisa 5 punktis 3.2.3. Tutvudes meetmete sisuga on haljastu puhul käsitletud kogu eluringi.

Tallinna arengukava haljastut puudutavad meetmed on arengueesmärgi 1.4 ja 5.2 rakendamiseks. Meetmete sisuga saab tutvuda Lisa 5 punktis 3.2.2. Vahepeal on Tallinna arengukava uuendatud ning muutusena on lisatud nimekirja, mis puudutab linnaosade puhkealade, parkide ja haljasalade ning sealsete rajatiste rekonstrueerimist lisaks Harjumäe plats, Falgi park, Tammsaare park, Tuvi parki, Lembitu parki, Parditiik. Välja on jäetud vahepeal valminud Kalamaja kalmistupark. Lisandunud on veel tegevusena Rohelise turu rekonstrueerimine koos kunstnik Ants Laikmaa mälestuse jäädvustamisega. Haljastust on mitmeti käsitletud kuid välja on jäänud ehitus.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava on haljastut puudutava eesmärgi elluviimiseks järgmised meetmed:

- Linnahaljastu koordineerimine, haljastu seisukorrast ja väärtustest ülevaate saamine ning haljastu arengu korraldamine
- Rohe- ja haljasalade kättesaadavuse tagamine kõikidele tallinlastele nii praegustes kui ka tulevastes elamupiirkondades
- Parima praktika rakendamine rohe- ja haljasalade ning haljastuse planeerimisel, rajamisel, rekonstrueerimisel, hooldamisel ja haldamisel

- Haljastuga tegelevate inimeste teadlikkuse suurendamine ning haljastu kui olulise ökoparameetri teadvustamine elanikkonnale

Haljastu eluringis on käsitletud juhtimist, planeerimist, hooldust ja ehitamist. Puudu on projekteerimine.

Kodeerimistabeli lahter B4 Tegevuskava

Strateegia "Tallinn 2030" dokumendil puudub rakenduskava. Lõpuosas on antud riskid ja nende maandamise võimalused.

Tallinna üldplaneeringu puhul võib tinglikult rakenduskavaks lugeda jooniseid, mis käsitlevad rohevõrgustikku, kuid ei anna ette tähtaegu, konkreetseid tegevusi ega tegevuste elluviimise eest vastutajaid.

Tallinna keskkonnastrateegial puudub rakenduskava kuid strateegia alusel määratavad lühemaajalised eesmärgid ja tegevused määratakse kindaks keskkonnategevuskavas. Dokumendi lõpus on kirjeldatud vaid seiratavaid valdkondi ja mõõdikuid

Tallinna arengukaval on olemas tegevuskava, kus on kirjeldatud meetmeid, mis on juba B3 lahtri analüüsil käsitletud. Haljastust on mitmeti käsitletud kuid välja on jäänud ehitus

Tallinna keskkonnakaitse arengukava tegevuskavas on neliteist erinevat tegevust kuid haljastu eluringi osas ei mainita projekteerimist.

2.3.2.3 Valdkond C Dokumendis haljastu käsitus

Strateegia "Tallinna 2030" kirjeldab vähesel määral haljastu hetkeolukorda ja toob välja mõned probleemid. Mainib haljastu planeerimist ja hooldust. Märksõnana tuleb esile rohevõrgustik.

Tallinna üldplaneeringus on haljastut planeerimise osas põhjalikult käsitletud. Rõhutatud on rohevõrgustiku olemasolu. On antud juhiseid haljastu projekteerimiseks, kuid täiesti puudutamata on haljastu ehitus, hooldus ja juhtimine.

Tallinna keskkonnastrateegias on haljastu eluringist käsitletud kõige rohkem planeerimist. Projekteerimist ja ehitust on käsitletud koos planeerimisega. Haljastu hoolduse olulisusele on juhitud tähelepanu ning ette on antud mõned soovitusel selle paremaks organiseerimiseks. Kirjeldatakse ka protsesside juhtimist ja seda enamjaolt planeerimise seisukohast.

Tallinna arengukavas on haljastuse eluringist jäänud käsitlemata ehituse osa, ülejäänud protsesse on mainitud, eriti just meetmete osas.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava juhib enam tähelepanu haljastu juhtimisele. Nimetatud on põhilised vajalikud tegevused s.h haljastu tegevuskava elluviimine. Planeerimisest ja sellega seotud vajalikest uuringutest on kirjutatud mitmel korral.

2.3.3 Narva arengudokumentide sisuanalüüs

Kasutades käesoleva töö peatükis 1.3 kirjeldatud meetodikat ning koostatud kodeerimisjuhendit, viidi läbi Narva arengudokumentide kvantitatiivne tekstianalüüs, mille tulemused on kantud kodeerimistabelisse – käesoleva töö Lisa 2. Koos kvantitatiivse tekstianalüüsiga viidi läbi samal ajal kvalitatiivne sisuanalüüs. Dokumenti lugedes kodeeriti teksti ning tehti vajalikke väljavõtteid haljastut puudutavatest dokumendi osadest, mida vajadusel refereeriti. Kvalitatiivse sisuanalüüsi läbiviimisel kasutati kodeerimisjuhendis etteantud struktuuri.

2.3.3.1 Valdkond A Dokumendi üldised tunnused

Kodeerimistabeli lahter A1 Dokumendi nimetus, lahter A2 dokumendi kehtestamise kuupäev, Lahter A3 dokumendi kehtivuse aeg

Narva linna arengukava on koostatud aastal 2007, kuid seda on üheksal korral muudetud. Viimane muutmine toimus septembris 2013. Arengukava kehtib aastani 2017.

Narva linna üldplaneeringu koostamine võttis aega viis aastat ning see kehtestati 2013 aastal. Üldplaneeringule kehtivusaega ei sätestata.

Kodeerimistabeli lahter A4 Dokumendi koostamise eesmärgid

Narva linna arengukava koostamise lähteülesanne ei olnud kättesaadav töö autorile. Tutvudes arengukava sissejuhatusiga, on selles kirjeldatud üldiselt dokumendi koostamise eesmäärke. Haljastut ei ole mainitud.

Narva linna üldplaneeringu lähteülesandega töö autoril tutvuda ei õnnestunud. Seetõttu käsitleti üldplaneeringu sissejuhatuses kirjutatud. Üldplaneeringu koostamise eesmärgina on lisaks Planeerimisseaduse §8 lõikes 3 sätestatud oluline tagada parim võimalik elukeskkond Narva linnas ja näha ette võimalused kogu linna tasakaalustatud ja säästvaks arenguks. Planeerimisseaduse §8 lõige 3 käsitleb haljastut.

2.3.3.2 Valdkond B Dokumendi struktuur

Kodeerimistabeli lahter B1 Visioon

Narva linna arengukavas toodud visioonist saame teada, et aastaks 2020 on Narva koht, kus on loodud kõige paremad tingimused elamiseks, töötamiseks ja õppimiseks Ida-Virumaal. Visiooni täpsustatakse veel kuue punktiga, millest kaks puudutavad elukeskkonda:

- Kaasaegne infrastruktuur tagab narvalastele ja linna külalistele soodsa, turvalise ja mugava elukeskkonna.

- Narva on Läänemere riikide regioonis tuntud kui dünaamiliselt arenev, multikultuurne, mugav ja turvaline linn.

Seega, visioonis ei ole käsitletud haljastust.

Narva linna üldplaneeringu ruumilise arengu üldpõhimõttena on linna territooriumil elanikele, külalistele ja turistidele võimalikult soodsate elamis-ja puhkamistingimuste tagamine. Üldpõhimõtetele on lisatud täpsustusi, kus muuhulgas on kirjutatud, et oluline on linna heakorra hoidmine ning hõlpsad avaliku pääsud puhke-ja haljasaladele.

Seega haljastu eluringist on käsitletud planeerimine ja hooldus.

Kodeerimistabeli lahter B2 Eesmärgid

Narva arengukavas strateegilistest eesmärkidest käsitleb haljastust eesmärk 1.2 - elukeskkonna infrastruktuur on parandatud, mis on täpsustus visiooni kaasaegset infrastruktuuri puudutavale osale.

Haljastut käsitlevad Narva linna üldplaneeringu seletuskirja punktid 2.4.1 Väärtuslikud alad ja nende ehitus ning maakasutustingimused, 2.4.1.2 Maastik ja maastikulised väärtused ja 2.5 Rohestruktuur. Puhkealad. Eesmärkides on kirjas haljastu eluringist planeerimine, ehitus ja hooldus.

Kodeerimistabeli lahter B3 Meetmed

Arengukava strateegiline eesmärgi 1.2 tegevussuunaks 1.2.1 on muuta linna territoorium heakorrastatuks ja meeldivaks. Tegevussuuna elluviimiseks on antud haljastut puudutavad järgmised ülesanded:

- parkide rajamine ja rekonstrueerimine,
- haljasalade ja lillepeenarde rajamine ning heakorrastamine,
- purskkaevude ehitamine,
- arhitektuursete väikevormide arendamine ja mälestussammaste püstitamine,
- nõuetekohane infrastruktuuri objektide hooldus ja remonditeenus.

Haljastu eluringist on käsitletud ehitus ja hooldus.

Narva linna üldplaneeringu seletuskirja punktis 4 on toodud keskkonnatingimusi ja üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustega arvestamine. Sellega ettenähtud meetmed käsitlevad haljastu planeerimist, ehitust ning hooldustöid.

Kodeerimistabeli lahter B4 Tegevuskava

Narva linna arengukava tegevuskava käsitleb haljastu objektide projekteerimist ja ehitamist. Seega ei ole haljastut piisavalt põhjalikult käsitletud.

Narva linna üldplaneeringu puhul võib tinglikult rakenduskavaks lugeda jooniseid, mis käsitlevad rohevõrgustikku, kuid ei anna ette tähtaegu, konkreetseid tegevusi ega tegevuste elluviimise eest vastutajaid.

2.3.3.3 Valdkond C Dokumendis haljastu käsitus

Narva linna arengukava ei käsitle haljastu planeerimist. Põhiliselt nimetatakse tegevuskavas objekte, mida on vaja projekteerida ja ehitada. Hooldust on mainitud vaid tegevuskava punktis 1.2.1.3 – haljasalade ja lillepeenarde rajamine ning heakorrastamine kui edasisi tegevusi toodud ei ole. Haljastu juhtimist käsitletud ei ole.

Narva linna üldplaneeringus on käsitletud haljastut planeerimise osas põhjalikult. Rõhutatud on rohevõrgustiku olemasolu. Juhiseid on antud haljastu projekteerimiseks, ehituseks ja hoolduseks. Puudutamata on juhtimine.

3 HALJASTU ARENGUKAVA KOOSTAMINE

3.1 Tallinna ja Narva haljastu arengukavadest üldiselt

Vastavalt Tallinna linnas kehtivale arengudokumentide menetlemise korrale⁶¹ ei ole haljastu linna põhitegevusvaldkond ning seepärast ei saa haljastu arengut käsitlevat dokumenti nimetada arengukavaks. Seetõttu on dokumendi nimeks tegevuskava. Koostamise protsessi läbipaistuse ning sisu huvides võeti aluseks siiski arengudokumentide menetlemise kord.

Narva linna arengudokumentide kord⁶² võimaldab haljastule kui valdkonnale koostada arengukava. Narva linna haljastuse arengukava kehtestamise otsuses on viide linna arengudokumentide menetlemise korraga arvestamise kohta.

Tallinna ja Narva haljastut puudutavate arengudokumentide lühitutvustus on toodud Tabelis 1.

Tabel 1
Tallinna ja Narva haljastut käsitlevate dokumentide andmed

	Tallinn haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025	Narva linna haljastuse arengukava 2009 -2014
Algatamine	Tallinna Linnavolikogu 19. aprill 2012 otsus nr 57	Narva linnavolikogu 29.11.2007 otsus nr 429
Arengukava koostaja	Tallinna Keskkonnaamet	Riigihankena sisseostetud teenus. Koostaja AKOS Arhitektuuribüroo OÜ

⁶¹ Tallinna arengudokumentide menetlemise kord. Tallinna Linnavolikogu 25.02.2010 määrus nr 13. Riigi Teataja, KO 2010, 52, 730

⁶² Narva linna arengudokumentide menetlemise kord. Narva Linnavolikogu 28. september 2006 määrus nr 42. Riigi Teataja, KO 2006, 190, 2083.

Dokument	Tekstiline osa 36 lehekülge, rakenduskava tabel, 3 lisa	Tekstiline osa 18 lehekülge. tegevuskava tabel, 3 lisa ja 2 kaarti
Kehtestamine	Tallinna Linnavolikogu 13. juuni 2013 määrus nr 40	Eelnõu järgselt aastal 2008

Analüüsis kasutatav raamat "Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsus arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus"⁶³ ei käsitle lähteülesande koostamist ning sisu. Seetõttu on Tabelisse 2 koondatud info lähteülesannete kohta.

Tabel 2
Lähteülesannete sisud

Dokumendis nõutud sisu	Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025 lähteülesanne	Narva linna haljastuse arengukava lähteülesanne
Dokumendi koostamise eesmärk	Jah	Jah
Dokumendi kehtivusaeg	jah	jah
Dokumendi koostamise eest vastutaja	Jah	Ei
Nõuded dokumendi koostajale	Ei	Jah
Kaasatavate isikute loetelu	Jah	Jah
Koostamise etapid, nende kirjeldused ja tähtajad	Jah	Jah
Avalikustamine ja kooskõlastamine	Jah	Jah
Loetelu arengu-dokumentidest, millele dokument peab vastama	Ei	Jah
Taustinformatsiooni koostamine	Ei	Jah

⁶³ Haljaste, K-L., Keskspaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministeerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007.

3.2 Arengukava koostamise meetodika

Eestis on ministeeriumide eestvõttel koostatud mitmeid arengukavade koostamise juhendeid. Neis kõikides on eesmärgiks arengukavale selge sisu ja vorminõuete kehtestamine. Vabariigi Valitsus on kehtestanud täidesaatva riigivõimu asutustele määruse "Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord"⁶⁴. Rahandusministeeriumi eestvõttel on määruse nõuetele vastavate arengukavade koostamiseks välja antud "Strateegilise planeerimise käsiraamat"⁶⁵. Kohalike omavalitsuste planeerimist ja arengukavade koostamist ei reguleerita antud määrusega⁶⁶.

Siseministeeriumi tellimisel on Rivo Noorkõiv kirjutanud aastal 2002 raamatu "Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel"⁶⁷. Raamatu võib jagada mitmeks osaks. Esimese osa sisu on kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise metodoloogia, alates küsimusest, miks on arengukava vaja kuni arengukava muutmiseni. Teine osa kirjeldab kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise õiguslikke aluseid. Kolmas osa annab ette alusdokumendid kohaliku omavalitsuse arengukava koostamiseks. Neljas osa tutvustab Eesti kohalikes omavalitsustes läbiviidud arengukavade uuringut Viies ja viimane osa tutvustab meetodeid üldsuse kaasamiseks otsustusprotsessi.

Siseministeeriumi tellimisel valmis aastal 2007, nüüd juba mitme autori koostöös, raamat "Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsus arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus"⁶⁸(edaspidi nimetatud Juhend). Tegemist on Noorkõivu poolt 2002 aastal koostatud raamatu täiendatud

⁶⁴ Vabariigi Valitsuse 13.12.2005 määrus nr 302. Riigi Teataja I, 2005, 67, 522.

⁶⁵ Rahandusministeerium. "Strateegilise planeerimise käsiraamat". Veebruar 2006. Tallinn

⁶⁶ Samas, lk 5.

⁶⁷ Noorkõiv, R., Siseministeerium. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tartu 2002.

⁶⁸ Haljaste, K-L., Keskspaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministeerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007.

väljaandega. Raamat koosneb mitmest osast. Esimeses osas käsitletakse väga põhjalikult kohaliku omavalitsuse olemust ja kohaliku arengu kavandamist Eesti õigusruumis. Eraldi on kirjeldatud kohaliku omavalitsuse autonoomiat, millistest seadustest tulenevate regulatsioonidega on võimalik avalike ülesandeid kohalikul tasandil täita ning kohaliku omavalitsuse arengudokumentide süsteemi. Teine osa analüüsib kohalike omavalitsuste koostatud arengukavasid. Kolmas osa annab põhjendatud soovitusi, kuidas koostada kohaliku omavalitsuse arengukava, nii vormi kui sisu osas. Seda osa raamatust käsitletakse põhjalikult käesoleva töö arengukava koostamise meetodika peatükis. Neljas osa selgitab kohaliku omavalitsuse arengukava ja Euroopa Liidu struktuuritoetuste vahelisi seoseid. Viies osa võtab kokku arengukava olulisuse kohalikele omavalitsusele. Viimases osas kirjeldatakse arengukava koostamisel kasutatavaid töömeetodeid ning on toodud näidis tabelleid. Raamat sisaldab palju illustreerivaid jooniseid.

Lisaks on koostatud juhendeid väga erinevate spetsiifiliste valdkondade arengukavade koostamiseks. Haljastu, kui samuti spetsiifilise valdkonna arengukava koostamiseks, puudub juhend.

Tallinna linnas arengudokumente koostades tuleb juhinduda Tallinna arengudokumentide menetlemise korrast⁶⁹, mis määrab linna ametiasutuste poolt koostatavate linna arengut määravate dokumentide liigid, koostamise algatamise, koostamise, seire, muutmise ja avalikustamise korra ning annab ette arengudokumentide vahelised seosed. Korras on nimetatud linna põhitegevusvaldkonnad - haridus, kultuur, sport ja vaba aeg, noorsootöö, sotsiaalhoolekanne, tervishoid, linnamajandus, ettevõtluskeskkond, linnatransport, teed ja tänavad, heakord, tehnovõrgud, keskkonnakaitse, linnaplaneerimine, avalik kord. Haljastut siin nimetatud ei ole, seda teemat käsitletakse arengudokumentides nii linnaplaneerimise kui keskkonnakaitse teemadega koos.

Arengudokument, Tallinna arengudokumentide menetlemise korra mõistes, on Tallinna Linnavolikogu õigusaktiga vastu võetud Tallinna linnas, linna põhitegevusvaldkonnas

⁶⁹ Tallinna Linnavolikogu 25. veebruari 2010 määrus nr 13 "Tallinna arengudokumentide menetlemise kord". Riigi Teataja KO 2010, 52, 730.

või linna territooriumi osas toimuvat kavandav dokument. Siit võiks järeldada, et Tallinna haljastu tegevuskava käsitleb Tallinna linna ning selle on vastuvõtnud Linnavolikogu, siis tegemist on arengudokumentidega aga nii see pole. Korras on nimetatud võimalikud arengudokumentid.

"Tallinna arengudokumentide menetlemise kord" defineerib mõisted visioon, eesmärk, meede, mõõdik, tegevuskava, seire ja aruanne. "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025" on koostatud nimetatud korra kohaselt. Aluseks on võetud nõuded valdkonnapõhisele arengukavale.

Narva linnas kehtib "Narva linna arengudokumentide menetlemise kord"⁷⁰, mis reguleerib Narva linna ametiasutuste ning nende hallatavate asutuste poolt koostatavate Narva linna arengut määratlevate dokumentide liigid, nende koostamise algatamise, koostamise, läbivaatamise ja avalikustamise korra ning seosed erinevate arengudokumentide vahel.

Arengudokument, Narva linna korra mõistes, on linnavolikogus, linnavalitsuses või linnavolikogu poolt volitatud ametiasutuses kehtestatud ja Narva linnas, teatud valdkonnas ja linna asutuses toimivat kavandav dokument, milles on esitatud vastav olukord, soovitatavad muutused ja nende saavutamise vajalike meetmete ja ressursidega.

Narva valdkonnapõhine arengukava, vastavalt eelpool nimetatud korra §-le 16, on arengudokument, mis käsitleb linna ühte tegevusvaldkonda (elualdkonda), võttes arvesse Narva arengustrateegia, Narva eelarvestrateegia, Narva linna arengukava ja kehtivad riiklikud vastava valdkonna arengut suunavaid arengudokumente. Narva haljastuse arengukava puhul on tegemist valdkonnapõhise arengukavaga.

⁷⁰ Narva Linnavolikogu 28. septembri 2009 määrus nr 42 "Narva linna arengudokumentide menetlemise kord". Riigi Teataja KO 2006, 190, 2083.

3.3 Eestis koostatud haljastu arengukavad

Eestis on koostatud ning kehtestatud neli haljastut koordineerivat arengudokumenti:

- "Viljandi linna haljastuse arengukava"⁷¹
- "Tallinna haljastuse arengukava"⁷²,
- "Narva linna haljastuse arengukava 2009 - 2015"⁷³
- "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025".

Lisaks on aprillis 2014 avalikustamisel olnud "Tapa valla Tappa linna haljastuse arengukava aastateks 2014-2023"⁷⁴, mille kehtestamise kohta puuduvad töö autoril andmed.

„Viljandi linna haljastuse arengukava“ sisaldab seitse lehekülge tekstilist osa ning puudub märge koostaja kohta. Dokument sisaldab üldiseid põhimõtteid haljastuse korrastamisel ja kavandamisel ning kavandatud tegevuste loetelu:

- Viljandi parkide ja haljasalade kaardistamine, inventariseerimine ja passistamine ning lisatud nimekiri on prioriteetsuse järjekorras,
- alleede rajamise prioriteetsus,
- alleede rekonstrueerimise prioriteetsus,
- parkide ja haljasalade rekonstrueerimine,
- parkide ja haljasalade puudest ning põõsastest herbaariumi koostamine.

Aastal 2005 Tallinnas ja 2009 aastal Narvas kehtestatud haljastuse arengukavad on koostanud sama ettevõtte - AKOS Arhitektuuribüroo OÜ. Narva haljastuse arengukava on põhjalikult käsitletud järgmistes punktides.

Aastal 2005 koostatud Tallinna haljastuse arengukava sisaldab järgmist:

- Sissejuhatus

⁷¹ Viljandi Linnavalitsuse 25. veebruari määrus nr 4 "Viljandi linna haljastuse arengukava kehtestamine" Riigi Teataja KO 2002, 32, 767.

⁷² Tallinna Linnavolikogu 3. märtsi 2005 määrus nr 17 "Tallinna haljastuse arengukava kinnitamine".

⁷³ http://www.narva.ee/ee/linnakodanikule/kohalik_omavalitsus/pohimaarus,_arengukavad,_planeering/ (vaadatud 17.04.2015)

⁷⁴ <http://www.tapa.ee/arengukavad> (vaadatud 17.04.2014)

- Mõisted
- Olemasoleva olukorra analüüs s.h haljastatud alade strateegilised arvanded, probleemistik
- Tallinna haljastuse arengukava I osa
- Õigusaktid ja väljavõtted arengudokumentidest
- Looduslikud tingimused (aluspõhi, pinnamood, pinnakate), vesi (põhjavesi, pinnavesi, sadevesi), kliima, taimkate.
- Hoonestatud alade taimestiku seisund ja perspektiiv (linnaositi)
- Õhu ja mulla saaste
- Tallinna haljastu kujunemine
- Tallinna haljastute süsteemi kavandamine
- Haljastute olemasolev olukord (bioloogiline, esteetiline, sotsiaalne ja ökonoomiline hinnang, suurte elurajoonide haljastud linnaositi sisaldades looduskaitsealuseid objekte ja metsade infot kvartaalselt)
- Haljastute süsteemi arengusuunad
- Haljastuse arenguvision aastani 2015
- Haljastuse arendamise üldised eesmärgid ja tegevused
- Rohevõrgustiku väljaarendamine
- Linnaosade haljastuse prioriteedid
- Tallinna haljastuse tegevuskava aastani 2007
- Haljastusalase tegevuse korraldamise, haljasalade rekonstrueerimise ja rajamise finantseerimisvajadused
- Organisatsiooni töökorralduse täiustamine
- Kokkuvõtte
- Kasutatud kirjandus
- Maastikuanalüüsi joonised

Aastatel 2012 kuni 2013 koostati "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025". Töögrupi juht⁷⁵ ja dokumendi koostaja oli käesoleva töö autor. Konsultante ei kasutatud

töö koostamisel. Tallinna haljastu tegevuskava käsitletakse põhjalikumalt järgmistes punktides ning dokument on lisatud käesolevale tööle.

2014 aprillis on valmimisel "Tapa valla Tappa linna haljastuse arengukava aastateks 2014-2023". Dokumendis on käsitletud:

- arengueesmäärke,
- arengusuundi,
- visiooni,
- haljastute üldandmeid ja käesoleva olukorra kirjeldust hooldusklasside lõikes,
- nõudeid haljastuste hooldusklassidele,
- Tapa valla allasutuste haljasalade, haljastute üldandmeid ja käesoleva olukorra kirjeldust (maastikuanalüüsi) Tapa linnas,
- endist sõjaväelinnaku territooriumi,
- arengukava lühikokkuvõtet.

Iga haljasala kohta on välja toodud üldandmed, hetkeolukord, skeem ja perspektiivsed tegevused. Dokumendi on koostanud Tapa Vallavalitsus.

3.4 Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide analüüs

3.4.1 Kodeerimisjuhendi koostamine

Tekstianalüüsi koodide koostamise aluseks on valitud Juhend, mis on koostatud kohaliku omavalitsuse, kui terviku, arengukava koostamise juhendmaterjaliks. Juhendi keskne osa kirjeldab⁷⁶ arengukava koostamist koos Juhendi autorite arusaamaga heast kohaliku omavalitsuse arengukavast – selle ülesehitusest, koostisosade sisust ja nende analüüsi lahendustest.

⁷⁶ Haljaste, K.L., Kespaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu Struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Eesti Vabariigi Siseministerium ja Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia. Tartu-Tallinn 2007. Lk 12.

Juhend on koostatud kohaliku omavalitsuse territooriumil arengu juhtimiseks. Töö teemaks on haljastule, mis hõlmab kogu omavalitsuse ökoloogiliselt toimiva taimkattega alad, arengudokumendi koostamine. Nii kohalik omavalitsus kui haljastu hõlmavad kogu omavalitsuse territooriumi. Seetõttu, kui Juhendis on kirjutatud kohalik omavalitsus, käsitletakse seda võrdluses haljastuga.

Juhendis tuuakse välja kohalikus arengukavas eristatavad viis struktuuriosa⁷⁷ :

- olukorra ülevaade,
- strateegia,
- tegevuskava,
- ressursikavad,
- seire.

Järgnevalt on kirjeldatud struktuuriüksuste sisu, mis aitab mõista kodeerimisküsimuste vajalikkust ning sisu.

3.4.1.1.1 Olukorra ülevaade.

Olukorra ülevaade koosneb kirjeldustest, analüüsist ja hinnangutest kohaliku omavalitsuse üksuse ning selle keskkonna seisundi ja arengute kohta. Oluline on koostada ülevaade, mis aitab mõista millises olukorras omavalitsus on, et selle abil luua alus kohaliku arengu demokraatlikuks ja teadmispõhiseks kavandamiseks

Vastavalt Juhendile koosneb olukorra ülevaade kahte tüüpi teadmistest - andmetest, mis võivad olla kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed ja nende analüüsist. Kvantitatiivandeid väljendatakse absoluutarvudes ja suhtarvudes. Arvandmete puhul on kriitiline terviklike aegriidade olemasolu, st andmete järjepidev kogumine ühtse definitsiooni alusel⁷⁸. Kvalitatiivsel olukorra kirjeldamisel kasutatakse teksti, fotosid, skeeme ja kaarte.

⁷⁷ Haljaste, K.L., Kespaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu Struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Eesti Vabariigi Siseministeerium ja Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia. Tartu-Tallinn 2007. Lk 101.

⁷⁸ Samas, lk 104

Ülevaatesse võib välja tuua eksisteerivate seoste skeeme. Teabest on kasu siis, kui selle põhjal tehakse järeldusi, hinnatakse olukorda ja kavandatakse võimalikke tegevusi. Juhendis tuuakse välja, et omavalitsuse kirjeldamisel tuleb tähelepanu pöörata ka organisatsioonis valitsevale formaliseeritud ja mitteformaliseeritud suhetele. Levinud on SWOT analüüsi⁷⁹ kasutamine, mille ülesanne on kohaliku piirkonna põhiküsimuste kindlaksmääramine ja raamistiku loomine edasisteks strateegiliseks analüüsiks - soovitud olukorra, võimaluste ja eesmärkide kokkuvõimiseks. Sisekeskkonda iseloomustavad tugevused ja nõrkused, väliskeskkonda aga võimalused ja ohud.

Olemasoleva ülevaate analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmisi küsimusi:

- Kas analüüsimisel on kasutatud kvantitatiivseid arvandmeid ning tehtud järeldusi?
- Kas andmeid on kogutud ühtse definitsiooni alusel?
- Kas on kasutatud kvalitatiivseid olukorra kirjeldusi - teksti, fotosid, skeeme ja kaarte?
- Kas on koostatud SWOT analüüs?
- Kas on analüüsitud eksisteerivaid võimusuhted ja toimivaid kontrollisüsteeme?

3.4.1.1.2 Arengukava strateegia

Arengukava strateegia on kohalikus arendustegevuses seatud missiooni, väärtushinnangute ja visiooni, strateegiliste eesmärkide ja valikute ning eelnevast lähtuvate ülesannete terviklik strateegiliste väidete kogum⁸⁰, Tegemist on kõige tähtsama ning ühtlasi kõige keerulisema arengu kavandamise osaga. Vastavalt Juhendile lähtub strateegia olukorra analüüsist ja on tegevuskava koostamise aluseks. Strateegia loomine seisneb põhimõtteliselt kahe järgmise punkti täitmises

⁷⁹ Haljaste, K.L., Kespaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu Struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Eesti Vabariigi Siseministeerium ja Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia. Tartu-Tallinn 2007. Lk 137-138.

⁸⁰ Samas, lk 141

Juhendi järgselt on visioonil kolm põhitunnust⁸¹ - viitamine tulevikule, ideaali kirjeldamine ning tahe soovitud suunas fokuseeritult liikuda. Visioon võib koosneda ühest lausest, või struktureeritud ja täpsustatud märksõnade loendist, kuid parimaks loetakse ühelauselist visiooni, mis toob välja tähtsaima ning selle järgneb selgitus.

Arengukava strateegia analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmiseid küsimusi:

- Kas strateegia lähtub olukorra analüüsist?
- Kas visioon viitab tulevikule?
- Kas visioon kirjeldab ideaale?

3.4.1.1.3 *Strateegilised eesmärgid*

Strateegiline eesmärk vastab küsimusele, millise seisundi me tahame aja jooksul saavutada⁸².

Eesmärkide sõnastamisel on oluline jälgida, et eesmärk on spetsiifiline, mõõdetav, kokkulepitud, saavutatav ja ajastatud. Eesmärgid võivad olla pikaajalised, lühiajalised või ajatud.

Arengukava strateegiliste eesmärkide analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmiseid küsimusi:

- Kas strateegiline eesmärk vastab küsimusele, millise seisundi tahame aja jooksul saavutada?
- Kas strateegiline eesmärk on spetsiifiline?
- Kas strateegiline eesmärk on mõõdetav?
- Kas strateegiline eesmärk on kokkulepitud?
- Kas strateegiline eesmärk on saavutatav?
- Kas strateegiline eesmärk on ajastatud?

⁸¹ Haljaste, K.L., Kespaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu Struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Eesti Vabariigi Siseministerium ja Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia. Tartu-Tallinn 2007. Lk 147

⁸² Samas, lk 151

3.4.1.1.4 Tegevuskava

Tegevuskava on Juhendi järgselt strateegiale tuginev projektide ja tegevustega kirjeldatud, hinnatud, ajastatud ja ressursidega kaetud süstematiseeritud loend. Lisaks koostatakse omavalitsustes veel ressursikavasid, milles tegeletakse vajalike erinevate ressurside mobiliseerimise, kasvatamise ja kasutamisega. Tegevuskava koostamise peamisteks lähtekohtadeks on arengustrateegia ja selle täitmiseks vajalikud eesmärgid ning ülesanded.

Juhendi järgselt on arengukava praktiline väljund tegevuskava, mis on seotud eelarvega ja selle klassifikatsioonidega ning suunab omavalitsuse ja partnerite tööd. Tegevuste edaspidiseks hindamiseks on oluline igale tegevusele määrata tulemus, mille järgi saab hinnata mõju omavalitsuse arengule. Tegevuskavas võib esineda tegevusi, mis korduvad igal aastal ja tegevusi, mis on ühekordsed. Juhend soovib kasutada tegevuskavas korduvaid tegevusi. Tegevuskavas näidatakse ära tegevuse maksumus ja elluviimise aeg ning tegevuste finantseerimine.

Arengukava tegevuskavade analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmiseid küsimusi:

- Kas tegevuskavas on kirjeldatud projektid ja tegevused?
- Kas tegevuskavas kirjeldatud projektid ja tegevused lähtuvad arengustrateegiast, selle täitmiseks vajalikest eesmärkidest või ülesannetest
- Kas tegevuskavas on projektid ja tegevused ajastatud?
- Kas tegevuskavas on projektid ja tegevused süstematiseeritud?
- Kas tegevuskava on seotud eelarvega?
- Kas tegevuskavas käsitletakse korduvaid tegevusi?

3.4.1.1.5 Seire

Arengukava seire tähendab Juhendi järgi arengutegevuse tulemuslikkuse hindamiseks vajalike näitajate ja nendega seotud protseduuride valikut. Edukust tuleks hinnata läbi regulaarselt toimiva seiresüsteemi. Saadud tagasiside võimaldab hinnata tehtud valikute õigsust ning on omakorda strateegia ja tegevuskava muutmise alus. Eesmärkide

saavutamise hindamine on võimalik sobivate mõõdikute ja eesmärkide sidumise ning tulemusväärtuste kui saavutamise kriteeriumide püstitamisel⁸³.

Arengukava seire analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmiseid küsimusi:

- Kas seire toimub regulaarselt?
- Kas eesmärkide saavutamise hindamiseks on kirjeldatud mõõdikuid?

Kodeerimisskaalaks märgiti:

0 – vastus ei

1 – vastu jah

Teostati proovikodeerimine. Selgus, et arengukava strateegiliste eesmärkide osas etteantud küsimusele – kas strateegiline eesmärk on ajastatud, on töö autoril rakse dokumendis vastet leida. Analüüsi selguse huvides võeti see küsimus kodeerimisjuhendist välja. Täpsust vajab veel strateegilise eesmärgi spetsiifilisus. Tutvudes uuest Juhendiga täpsustati sõnastust ning asendati sõna spetsiifiline sõnadega selge ja konkreetne.

Kodeerimisskaala sobis kasutamiseks.

Kasutatud kodeerimisküsimused on koondatud kodeerimisjuhendisse – käesoleva töö Lisa 3.

3.4.2 Tallinna ja Narva haljastut käsitlevate arengudokumentide analüüs

Kasutades käesoleva töö peatükis 1.3 kirjeldatud meetodikat ning koostatud kodeerimisjuhendit (Lisa 3) viidi läbi Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide kvantitatiivne tekstianalüüs.

⁸³ Haljaste, K.L., Kespaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu Struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Eesti Vabariigi Siseministeerium ja Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia. Tartu-Tallinn 2007. Lk 191

Tallinna ja Narva arengudokumentide analüüsides järelduste tegemisel selgus, et kvantitatiivsele tekstianalüüsile lisaks tehtud kvalitatiivne sisuanalüüs ei anna rohkem võimalusi järeldusteks. Seetõttu, otsustas töö autor haljastat puudutavate arengudokumentide analüüsimisel kvalitatiivset sisuanalüüsi mitte kasutada.

Analüüsi käigus loeti kodeeritavat dokumenti ning täideti kodeerimistabel (Lisa 4).

4 JÄRELDUSED JA ARUTELU

4.1 Järeldused Tallinna ja Narva arengudokumentide analüüsidele

Analüüsides Tallinna ja Narva arengudokumentide kvantitatiivse tekstianalüüsi tulemusel koostatud kodeerimistabelit (Lisa 2), võime järeldada, maksimaalselt e põhjalikult ei ole käsitlenud haljastut ükski arengudokument.

Maksimaalselt oli võimalik saada 20 punkti. Enim punke on saanud Tallinna keskkonnakaitse arengukava – 12 e 60% maksimumist. Tallinna keskkonna strateegia ja Tallinna keskkonnakaitse arengukava vahel on kindel seos. Tallinna keskkonnakaitse arengukava on koostatud keskkonnastrateegia elluviimiseks. Tegemist on keskkonna valdkonna arengudokumentidega ning seetõttu võis eeldada, et need dokumendid käsitlevad haljastut enam. Samas tuleb tõdeda, et tegemist on Tallinna puhul linna põhivaldkonna arengudokumentidega, mis peaks käsitlema haljastut väga põhjalikult. Kui Tallinn ei oleks kehtestatud eraldi haljastu tegevuskava, siis peaks haljastu valdkonna arengutegevus toimuma keskkonnakaitse arengukava järgselt

Tehes järeldusi koos kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemustega võib välja tuua põhjenduse, miks Narva linna üldplaneering on saanud 55% võimalikust. Dokumendi koosseisus oli keskkonnamõjude hindamise tulemusel antud soovitusel, mis käsitlesid haljastut. Haljastu eluringi on käsitletud eesmärkides ja meetmetes.

Tallinna keskkonnastrateegia on saanud täpselt pooled võimalikest punktides.

Ülejäänud dokumendid on saanud 5 ja alla selle punkte. Paremini toob vahekorra välja, kui kasutada protsente. Kõige vähem käsitleb haljastut strateegia „Tallinn 2030“ – vaid 10%. Järgnevad Narva arengukava 15% ja Tallinna üldplaneering 20%-ga. Tallinna arengukava käsitleb haljastut 25% osas maksimaalsest võimalikust.

Seitsmest analüüsitud dokumendist on vaid kaks saanud üle poole punktidest - Tallinna keskkonnakaitse arengukava - 12 punkti ja Narva linna üldplaneering - 11.

Strateegia „Tallinn 2030“ erineb teistest analüüsitud dokumentidest vaid haljastu planeerimise ja hoolduse mainimisega

Tallinna üldplaneering käsitleb haljastut dokumendi koostamise eesmärkides, kuid visioonis, eesmärkides ja tegevuskavas haljastu eluringist vähemalt kolme osa käsitletud ei ole. Üldplaneeringule omaselt on haljastu planeerimist käsitletud põhjalikult. Mainitud on veel projekteerimist, kuid ehitust, hooldust ega juhtimist mitte.

Kodeerimistabeli (Lisa 2) kohta võib veel üldiselt järeldada, et enam käsitletakse dokumentides haljastu planeerimist ning vaid Tallinna keskkonnakaitse arengukava käsitleb põhjalikult haljastu juhtimist.

Haljastut käsitletakse rohkem visioonis ja meetmetes, vähem eesmärkides ja tegevuskavas.

Üheski Tallinna arengudokumendi eesmärkides ei ole haljastu eluringist vähemalt kolme osa käsitletud.

Narva arengukavas ei käsitleta haljastut dokumendi koostamise eesmärgis. Dokumendi üheski struktuuriosas ei ole vähemalt kolme haljastu eluringi osa käsitletud. Mainitakse vaid haljastu projekteerimist, ehitust, ja hooldust.

Narva arengudokumentide puhul tuleb välja suur haljastu käsitlemise vahe – arengukava 15% ja üldplaneering 55%.

Sisuanalüüsist tuleb välja, et strateegia „Tallinna 2030“ on koostatud täiendades strateegiat „Tallinn 2025“. Täiendamiseks ei ole haljastu osa olemasoleva ülevaadet koostatud. Samad struktuurielementide sisud kantakse edasi järgmisse dokumenti ja nii kandub üle ka haljastu vähene käsitlus. Sama võib tähendada ka Tallinna arengukavaga seoses.

Tallinna keskkonnastrateegia annab ette eesmärgid kuid Tallinna keskkonnakaitse arengukava ei käsitle eesmärgi elluviimist haljastu seisukohalt vajaliku põhjalikkusega.

Lugeses Tallinna keskkonnastrateegia eesmärki - optimaalne haljastu, ei selgitata eesmärgi järgses tekstis, mida selle all mõeldud on.

Tallinn keskkonnastrateegi ja Tallinna arengukava meetmed on nii üldsõnalised kui ka väga täpsed tegevused.

Üldiselt dokumentide sisude väljavõtteid lugedes, võib järeldada, et dokumendid ei ole omavahel kooskõlas – just keskkonda puudutav.

Visioonides ja eesmärkides korduvad sõnapaarid – hea elukeskkond, mugav elukeskkond, hea keskkonnaseisund, roheline linnakeskkond, parim elukeskkond.

Analüüsitud dokumentides kordub sõna rohevõrgustik.

4.2 Järeldused Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide analüüsile

Analüüsides Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide kodeerimistabelit, tuleb välja dokumentide erinevus. Maksimaalselt oli võimalik saada 46 punkti. See tähendaks, et dokument vastab struktuuriosade sisult Juhendile.

Tallinna haljastu arengudokument sai analüüsi tulemusena 43 punkti e 93,5% ja Narva haljastu arengudokument 31 punkti e 67,4%.

Olemasoleva ülevaate osas ei ole Narva haljastu arengudokumendis kasutatud kvantitatiivseid arvandeid ning puudus kasutatud mõistete definitsioonide osa. Ei olnud koostatud SWOT analüüsi. Käsitlemata on haljastu juhtimine, kui üks osa haljastu eluringist. Tekib küsimus, kui olemasoleva ülevaade on puudulik siis kuidas saab olla sellega seotud strateegilised eesmärgid. Strateegiliste eesmärkide sõnastamisel on selgunud, et kuuest eesmärgist neli ei lähtu olemasoleva ülevaatest.

Mõlema dokumendi puhul on probleeme strateegiliste eesmärkide sõnastamisel – need ei ole piisavalt selged ja konkreetsed.

Narva haljastu arengudokumendi puhul on veel puuduseks, et tegevuskavas puudusid eelarvega sidumiseks vajalikud šifrid või koodid.

4.3 Arutelu

Tallinna ja Narva arengudokumentide analüüsimisel kasutatud kvantitatiivne tekstianalüüs, mille tulemusel koostati kodeerimistabel, andis võimalusi teha mitmekülgeid järeldusi. Koostatud kvalitatiivne sisuanalüüs ei andnud kvantitatiivse tekstianalüüsi järeldustele mingisuguseid erinevaid järeldusi, mis oleksid olulised uurimisküsimuste lahendamisel. Sellest tulenevalt on töö autor arvamusel, et käesolevas töös kasutatud kvantitatiivne analüüs annab vajalikul määral infot, kas arengudokument käsitleb haljastut

Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide analüüsimisel kasutatud kvantitatiivne tekstianalüüs ja välja töötatud kodeerimisjuhend võimaldasid dokumente analüüsida uurimisküsimustele vastavalt. Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide kodeerimisel kasutatud küsimused aitasid kergemini leida dokumentidest vajalikke vastuseid. Selline küsimuste vormis kodeerimisjuhend võimaldab järgmistel uurijatel

kontrollida analüüsi tulemusi või kasutada juhendit teiste arengudokumentide analüüsimisel. Töös kasutatud kodeerimisjuhendile vastavat kodeerimist saab kasutada olemasolevate arengudokumentide analüüsimisel selgitamiseks välja muutmise vajadust.

Käesoleva magistritöö analüüsis Tallinna ja Narva arengudokumente ning jõudis järeldusele, et haljastut ei ole linna üldistes arengudokumentides piisavalt käsitletud.

Tallinnas käsitlevad haljastut enam Tallinna keskkonnastrateegia ja Tallinna keskkonnakaitse arengukava, mis mõlemad on keskkonda arendavad dokumendid ning seetõttu oli tulemus mõneti ootuspärane.

Üllatav oli Narva linna üldplaneeringu haljastu käsitus võrreldes Tallinna üldplaneeringuga. Siin võib olla põhjuseks dokumentide kehtestamise aeg – Tallinna üldplaneering on tänaseks juba 13 aastat vana, samas on Narva üldplaneering kehtestatud eelmisel aastal.

Tallinna ja Narva pikaajalisi strateegilisi eesmärke seadvad arengudokumendid mainivad vaid haljastut. Küllaga soovitakse linna näha hea elukeskkonnana. Nagu käesolevas töös on tutvustatud on haljastu osa hea elukeskkonna olemusest väga suur.

Hea elukeskkonna aluseks on kvaliteetne haljastu. Kvaliteetne haljastu tähendab haljastu eluringis olevate kõikide osade kvaliteeti. Arengukaval põhinev tegevus on koordineeritud areng.

Kõikidel linnadel ja valdadel on olemas haljastu. Valdkonna parimaks arendamiseks on oluline strateegia olemasolu, mis on koostatud olemasoleva ülevaate põhjal. Seetõttu, kui linna üldistes arengudokumentides ei ole haljastu piisavalt käsitletud on vaja koostada valdkonna arengudokument. Analüüsimisel oli linna üldistes arengudokumentides mõnel korral kirjas, et lähtutakse valdkondlikest arengukavadest. Kui haljastu valdkonna arengukava ei ole, siis võib arvata, et haljastu käsitus on juhuslik.

Käesolevas töös haljastu arengudokumentide analüüsil kasutatud raamatu "Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus" kirjeldas arengudokumendi vajalikku struktuuriosi ning nende sisu. Analüüsi tulemusena selgus, et „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“ sisaldab vajalikke struktuuriosi ning nende sisu v.a strateegiliste eesmärkide osas. Need peavad olema selged ja konkreetsed. „Narva linna haljastuse arengukaval“ esines sisulisi puudujääke olemasoleva analüüsil, samuti strateegiliste eesmärkide sõnastuses ja tegevuskava eelarvega sidumises. Eeltoodust lähtuvalt võib soovitada „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“, näidiseks haljastu arengukava koostamiseks.

Võttes haljastu arengudokumendi koostamise aluseks Tallinna dokumendi, võib väiksemal linnal ja vallal tekkida põhjendatud küsimus, kas sellises mahus dokumenti on vaja. Arengudokumendi koostamisel on oluline struktuuriosade olemasolu, nende sisukus ja omavaheline seotus. Arengudokumendi mahtu ei sätestata seaduses ega anta ette juhendis. Järelikult on, olenemata linna või valla suurusest, kõikidel võimalik koostada haljastu arengudokument ning see võib koosneda paarist leheküljest.

Arengukavade ja üldplaneeringu omavaheline seos on arengudokumentide koostajatel olnud probleemiks. Ühe lahenduse pakub välja Tallinna haljastu tegevuskava, mis seob üldplaneeringust tuleneva maakasutuse ja arengudokumentidest tulenevad eesmärgid ja meetmed haljastu osas üheks strateegiaks, mille tulemuseks on nõuetele vastav tegevuskava, mille järgi viiakse tegevusi ellu.

Käesolevas töös on toodud välja ja osutunud põhjendatuks, et olemasoleva ülevaate koostamisel on oluline ühtse definitsiooni alusel kogutud andmete aegread. Tallinna haljastu tegevuskavas on toodud ära mõisted, millest lähtuvalt on andmeid kogutud ja analüüsitud. Mõisteid on võimalik teistel omavalitsustel arengudokumentide koostamisel kasutada.

Magistritöös püstitati hüpoteesid:

- Haljastu arengudokument on vajalik.

- Haljastu arengudokumendi koostamisel võib näidisenä kasutada „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2015“

Töös läbiviidud analüüsid ning nende põhjal tehtud järeldused on kinnitanud püstitatud hüpoteese.

KOKKUVÕTE

Linnakeskkond koosneb tehiskeskkonnast, milleks on hooned, teed, trassid jms ja looduslikust keskkonnast, mida käesolevas töös käsitletakse haljastuna. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus sätestab, et vallal või linnal peab olema arengukava ja eelarvestrateegia, mis on aluseks eri eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele.

Haljastu moodustab Tallinna pindalast 55,6%. Inimese side loodusega ei ole ainult materiaalne looduse kasutus vaid loodus mõjutab meie emotsionaalset, kognitiivset, esteetilist ja tunnetemaailma.⁸⁴ Seetõttu on haljastu, kui osa elukeskkonnast, säilitamine ja parendamine meile kõigile oluline. Töö autor töötas välja mõiste haljastu eluring, mis tähendab haljastu planeerimist, projekteerimist, ehitamist ja hooldamist ning nende protsesside juhtimist.

Töö autor töötab Tallinna linnavalitsuses ning oli "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013-2025" töögrupi juht ja dokumendi koostaja. Selle dokumendi vajalikkus tulenes "Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030" elluviimise ülesandest. Töö autoril tekkis küsimus, kas seda tegevuskava on vaja lihtsalt tegemise eesmärgil või käsitlevad ülejäänud Tallinna arengudokumendid haljastut ebapiisavalt.

Töö autor püstitas hüpoteesid:

- Haljastu arengudokument on vajalik.
- Haljastu arengudokumendi koostamisel võib näidisena kasutada "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks "2013 - 2025".

⁸⁴ Kellert.S.R. The Biophilia Hypothesis. Island Press 1993. lk 42

Uurimisküsimused olid järgmised:

1. Kas olemasolevad arengudokumentid käsitlevad haljastut piisavalt?
2. Kas haljastu arengukava koostamine on vajalik?
3. Kas Tallinna ja Narva linnade haljastu arengukavad vastavad omavalitsuse arengukava koostamise juhendile?
4. Kas Tallinna ja Narva linnade haljastu arengudokumenti on võimalik haljastu arengukava koostamisel näidisenä kasutada.

Käesoleva töö võib jagada kaheks osaks, millest esimene pool uurib haljastu arengukava vajalikkust ning teine pool koostatud arengukavade vastavust olemasolevale juhendmaterjalile.

Hetkel kehtivad Tallinnas ja Narvas haljastut puudutavad arengukavad, mistõttu analüüsiti nende linnade arengudokumentide sisu. Meetodiks valiti kvantitatiivne tekstianalüüs, mille läbiviimiseks koostatid kodeerimisjuhend (Lisa 1). Lisaks tekstianalüüsile teostati kodeerimistabeli (Lisa2) põhjal täiendavalt kvalitatiivne sisuanalüüs, mis ei andnud uurimisküsimustele vastamiseks olulisi lisajäreldusi.

Töö teises osas töötati läbi olemasolevad arengukava koostamist käsitlevad juhendid ning valiti analüüsi aluseks Eesti Vabariigi Siseministeeriumi poolt tellitud ja OÜ Geomeedia koostatud raamat "Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus". Koostati arengudokumendi erinevate struktuuri-osade sisu peegeldavad kodeerimise küsimused (Lisa 3). Analüüsima, kas Tallinna haljastu tegevuskava ja Narva linna haljastuse arengukava vastavad koostatud küsimustele, viidi läbi kodeerimine (Lisa 4).

Linnade arengudokumentide analüüsist võib selgelt järeldada, et haljastut ja selle eluringi ei ole käsitletud piisavalt. Kvantitatiivse analüüsi tulemusena võib järeldada, et rohkem on haljastu eluringi käsitletud Tallinna keskkonnakaitse arengukavas ja Narva linna üldplaneeringus, kui siiski vaid 2/3 vajalikkust

Tallinna haljastu tegevuskava ja Narva linna haljastuse arengukava analüüsis tuleb selgelt välja Narva linna haljastuse arengukava olemasoleva ülevaate puudulikus. Kasutatud ei ole kvantitatiivseid arvandmeid ja puudub kasutatud mõistete osa, mistõttu ei ole võimalik koostada aegridasid. Mõlema dokumendi puuduseks on strateegiliste eesmärkide sõnastused, mis ei ole selged ja konkreetsed.

Töös läbiviidud analüüsid ning nende põhjal tehtud järeldused on kinnitanud püstitatud hüpoteese. Linna arengudokumendid ei käsitle haljastut piisavalt ning haljastu arengukava koostamine on vajalik. Koostamisel võib näidiseks kasutada Lisas 4 toodud "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025".

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aarma, A., Kalle, E. Teadustöö alused. Tallinna Tehnikaülikool . Tallinn 2003.
- Alas, R. Strateegiline juhtimine. Kirjastus Külim. Tallinn 2001.
- Alas, R., Oltjer, R., Sepper, R. Juhtida avalikus või erasektoris? Äripäeva kirjastus. Tallinn 2006.
- Haljaste, K-L., Keskspaik, A., Noorkõiv, R., Pirso, A., Sepp, V. Siseministerium. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Arengukava kui Euroopa Liidu struktuuritoetuste aruka kasutamise eeldus. Tartu-Tallinn 2007.
- Hamel, G., Prahalad, C.K. Võidujooks tulevikku: läbimurdestrateegiad oma tegevusalal mõjule pääsemiseks ja homsete turgude loomiseks. Fontese Kirjastus. Tartu 2001.
- Heidmets, M., Terk, E. Hea linn. Hea linn Tallinna visioonikonverentsid. Tallinna Raamatutrükikoda Tallinna Linnavolikogu kantselei 2013. Lk 21-22
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. Uuri ja kirjuta. Kirjastus Medicina. Tallinn 2005.
- Jansson, I. Pihanrakentamisen vaikutus kiinteistöhintoihin. Hämeen Ammatikorkeakoulu, Lepaa 2010.
- Kellert.S.R. The Biophilia Hypothesis. Island Press 1993.
- Klberg, B.E. Vegetationsteknik. Veg Tech AB 2013.
- Laherand, M.-L. Kvalitatiivne uurimisviis. OÜ Infotrükk. Tallinn 2008.
- Masing, V. Ökoloogialeksikon. Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn, 1992.
- Noorkõiv, R., Siseministerium. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tartu 2002.

- Nurme, S. "Tuulekaitse ei tähenda ainult mugavust"
www.iluskodu.ee/energiasäästik kodu/artiklid 2012. (12.04.2014)
 - Rahandusministeerium. "Strateegilise planeerimise käsiraamat". Veebruar 2006.
Tallinn
 - Rumelt, P. R. Hea strateegia/halb strateegia. Nende erinevusest ja sellest, miks see tähtis on. AS Äripäev 2013.
 - Sinisalo, A. Ajakunst läbi aegade I osa. "Ehitame" kirjastus. Tallinn, 1999.
 - Tallinn, T. "Rohelise mõjust" www.iluskodu.ee/energiasäästik kodu/artiklid 2012 (12.04.2014)
 - Tallinn, T. "Rohelise tõhususest ja selle mõõtmise vajadusest"
www.iluskodu.ee/energiasäästik kodu/artiklid 2012. (12.04.2014)
 - Tallinn, T. Tenno, A. Tallinna pargid. Tallinna Linnavalitsus. Tallinn 2007.
 - Uustal, M., Kuldna, P, Peterson, K. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat SEI Tallinna väljaanne nr 15. Tallinn 2010.
 - Vihalemm, T. Teadustöö alused ja seminaritöö. Kompendium kursusele. Tartu 2001.
 - Üksvärav, R. Organisatsioon ja juhtimine. TTÜ Kirjastus. Tallinn 2003.
-
- Riigikogu seadus „Ehitusseadus“. Riigi Teataja I, 2002, 47, 297.
 - Riigikogu seadus „Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus“. Riigi Teataja I, 1993, 37, 558.
 - Riigikogu seadus "Looduskaitse seadus" Riigi Teataja I, 2004, 38, 258
 - Riigikogu seadus "Muinsuskaitse seadus" Riigi Teataja I, 2002, 27, 153.
 - Riigikogu seadus „Planeerimisseadus“. Riigi Teataja I, 2002, 99, 579.
-
- Tallinna linnavolikogu 11. jaanuari 2001 määrus nr 3 „Tallinna üldplaneeringu kehtestamine". Riigi Teataja IV, 12.09.2013, 4.
 - Viljandi Linnavalitsuse 25. veebruari 2002 määrus nr 4 "Viljandi linna haljastuse arengukava kehtestamine" Riigi Teataja KO 2002, 32, 767.

- Tallinna Linnavolikogu 3. märtsi 2005 määrus nr 17 "Tallinna haljastuse arengukava kinnitamine".
- Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005 määrus nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja alustamise kord“. Riigi Teataja I, 2005, 67, 522.
- Narva Linnavolikogu 28. septembri 2006 määrus nr 42 „Narva linna arengudokumentide menetlemise kord“. Riigi Teataja, KO 2006, 190, 2083.
- Tallinna Linnavolikogu 19. juuni 2008 otsus nr 129 "Tallinna arengukava 2009 - 2027 kinnitamine".
- Tallinna Linnavolikogu 22. jaanuari 2009 otsus nr 4 "Strateegia "Tallinn 2025" läbivaatamise algatamine ja lähteülesande kinnitamine".
- Tallinna Linnavolikogu 25. veebrauri 2010 määrus nr 13 „Tallinna arengudokumentide menetlemise kord“. Riigi Teataja KO 2010, 52, 730.
- Tallinna Linnavolikogu 16. detsembri 2010 otsus nr 303 "Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 koostamise algatamine ja lähteülesande kehtestamine".
- Tallinna linnavalitsuse 4. aprilli 2012 määrus nr 13, "Tallinna haljastute hoolduse nõuded". Riigi Teataja IV, 16.04.2013, 31.
- Tallinna Linnavolikogu 17. mai 2012 otsus nr 73 " Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013 - 2018 koostamise algatamine ja lähteülesande kinnitamine".
- Tallinna Keskkonnaameti juhataja 18. mai 2012 käskkiri nr 1-1/9 "Tallinna haljastuse tegevuskava aastateks 2013 - 2025" koostamise töögrupi moodustamine.
- Tallinna Linnavolikogu 13. juuni 2013 määrus nr 40 "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025" . Riigi Teataja IV, 25.06.2013, 36.
- Kultuurimälestiste register. <http://register.muinas.ee>. (12.04.2014)
- Tapa linna koduleht <http://www.tapa.ee/arengukavad> (17.04.2014)
- Tallinna ruumiandemete register (11.03.2014)

NECESSITY AND COMPILING OF THE DEVELOPMENT PLAN FOR GREEN AREAS

SUMMARY

Urban environment is composed of artificial environment, such as buildings, roads, pipelines, etc., and of natural environment, which in the present thesis is referred to as green areas. The Local Government Organisation Act provides that rural municipalities and towns shall have development plans and budget strategies on the basis of which the development of various fields of life is integrated and coordinated.

Green areas form 55.6% of the area of Tallinn. Human beings' connection with the nature is not a mere material use of the nature, but the nature influences our emotional, cognitive, aesthetic and sensory world.⁸⁵ Therefore preservation and improvement of green areas as a part of human environment is vital for all of us. The author of the thesis devised the term "life cycle of green areas", which means the planning, designing, building and maintenance of green areas and the management of these processes.

The author works in Tallinn City Government and was the head of the work group of and compiler of the document "The Activity Plan for Green Areas in Tallinn for 2013-2025" (Annex5). The necessity for this document resulted from the task of implementing "The Environmental Strategy of Tallinn until 2030". The author came to a question whether the activity plan is required for to purpose of simply compiling it or do other development documents of Tallinn cover green areas insufficiently. The author raised the following research questions:

1. Do the existing development documents cover green areas sufficiently?
2. Is the compiling of the development plan for green areas necessary?

⁸⁵ Kellert.S.R. The Biophilia Hypothesis. Island Press 1993. pp. 42

3. Do the development plans for green areas in Tallinn and Narva towns correspond to the guidelines on compiling development plans of local government bodies?
4. Can the development document for green areas in Tallinn and Narva towns be used as an example for compiling the development plan for green areas?

The present thesis can be divided into two parts; the first part examines the necessity of the development plan for green areas and the second part collates the conformity of the compiled development plans to the existing guideline materials.

Currently there are development plans concerning green areas in Tallinn and Narva, therefore the content of the development documents of these towns was analysed. The qualitative content analysis was applied and an encoding instruction was compiled for conducting the analysis (Annex 1). In addition to the content analysis, quantitative analysis was conducted on the basis of the encoding table (Annex 2) that enabled to draw additional conclusions.

In the second part of the thesis, the book “Development activity of a local government body based on the development plan. Development plan as a presupposition for the sensible application of structural aid of the European Union” was perused; the book was ordered by the Ministry of Interior of the Republic of Estonia and compiled by OÜ Geomeedia. Questions reflecting the content of the different parts of the structure of the development document were raised (Annex 3). In order to analyse whether the activity plan of green areas in Tallinn and the development plan for green areas in Narva town conform to the raised questions a comparison was conducted (Annex 4).

It can be clearly concluded from the content analysis of the development documents of the towns that green areas and the life cycle of green areas have not been treated sufficiently. It can be concluded as the result of the quantitative analysis that the life cycle of green areas has been covered more in the environmental protection

development plan of Tallinn and the comprehensive plan of Narva town, but still in the scope comprising 2/3 of the necessary volume.

The comparison of the activity plan for green areas in Tallinn and the development plan of green areas in Narva town shows clearly the incompleteness of the existing overview of the development plan of Narva town. Quantitative numerical data has not been used and there is no definition of used terms, wherefore it is not possible to compile time-series. Measurers have been given, but there is no initial data. The deficiency in the activity plan of green areas in Tallinn is the fact that some strategic objectives are not specific.

It can be summarised on the basis of the research that the development documents of the towns do not cover green areas sufficiently and compiling of the development plan for green areas is necessary. Upon compiling it is recommended to use the book “Development activity of a local government body based on the development plan. Development plan as a presupposition for the sensible application of structural aid of the European Union” and the “Activity plan for green areas in Tallinn for 2013-2025”.

LISAD

Lisa 1 Arengudokumentide kodeerimisjuhend

Lisa 2 Arengudokumentide kodeerimistabel

Lisa 3 Tallinna ja Narva haljastu arengudokumentide kodeerimisjuhend

Lisa 4 Tallinna ja Narva arengudokumentide kodeerimistabel

Lisa 5 "Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025"

LISA 1 ARENGUDOKUMENTIDE KODEERIMISJUHEND

A) Valdkond: Dokumendi üldised tunnused

A1) Dokumendi nimetus

A2) Dokumendi kehtestamise kuupäev

A3) Dokumendi kehtivuse aeg

A4) Dokumendi koostamise eesmärgid

0 – pole käsitletud

1 - mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

B) Valdkond: Dokumendi struktuur

B1) Visioon

0 – haljastut pole käsitletud

1 - haljastu osas on käsitletud vähemalt kolme järgmistest tegevustest - planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust või juhtimist

2 – haljastu osas on käsitletud planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust ning juhtimist

B2) Eesmärgid

0 – haljastut pole käsitletud

1 - haljastu osas on käsitletud vähemalt kolme järgmistest tegevustest - planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust või juhtimist

2 – haljastu osas on käsitletud planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust ning juhtimist

B3) Meetmed

0 – haljastut pole käsitletud

1 - haljastu osas on käsitletud vähemalt kolme järgmistest tegevustest - planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust või juhtimist

2 – haljastu osas on käsitletud planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust ning juhtimist

B4) Tegevuskava

0 – haljastut pole käsitletud

1 - haljastu osas on käsitletud vähemalt kolme järgmistest tegevustest - planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust või juhtimist

2 – haljastu osas on käsitletud planeerimist, projekteerimist, ehitust, hooldust ning juhtimist.

C) Valdkonnad: Dokumendis haljastu käsitus:

C1) Planeerimine

0 – pole käsitletud

1 - mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

C2) Projekteerimine

0 – pole käsitletud

1 - mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

C3) Ehitus

0 – pole käsitletud

1 - mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

C4) Hooldus

0 – pole käsitletud

1 - mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

C5) Juhtimine

0 – pole käsitletud

1 - mainitud

2 – põhjalikult käsitletud

LISA 2 ARENGUDOKUMENTIDE KODEERIMISTABEL

A1	A2	A3	A 4	B 1	B 2	B 3	B 4	C 1	C 2	C 3	C 4	C 5	Kokku
TALLINNA ARENGUDOKUMENDID													
Strateegia „Tallinn 2030“	04.11.2010	2030	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2
Tallinna üldplaneering	11.01.2001	-	1	0	0	-	0	2	1	0	0	0	4
Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030	16.06.2011	2030	1	2	0	2	-	1	1	1	1	1	10
Tallinna arengukava 2014 - 2020	13.06.2013	2014-2020	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	5
Tallinna Keskkonnakaitse arengukava 2013 - 2018	13.06.2013	2013-2018	1	2	0	1	1	2	1	1	1	2	12
NARVA ARENGUDOKUMENDID													
Narva arengukava 2008 - 2017	26.09.2007	2008-2017	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3
Narva linna üldplaneering	24.01.2013	-	1	0	2	2	0	2	1	1	1	1	11

LISA 3 TALLINNA JA NARVA HALJASTU ARENGUDOMUNETIDE KODEERIMISJUHEND

Olemasoleva ülevaate analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmised küsimusi:

1. Kas on analüüsimisel on kasutatud kvantitatiivseid arvandmeid ning tehtud järeldusi?
2. Kas andmeid on kogutud ühtse definitsiooni alusel?
3. Kas on kasutatud kvalitatiivseid olukorra kirjeldusi - teksti, fotosid, skeeme ja kaarte?
4. Kas on koostatud SWOT analüüs?
5. Kas on analüüsitud eksisteerivaid võimusuhted ja toimivaid kontrollisüsteeme?

Arengukava strateegia analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmised küsimusi:

1. Kas strateegia lähtub olukorra analüüsist?
2. Kas visioon viitab tulevikule?
3. Kas visioon kirjeldab ideaale?

Arengukava strateegiliste eesmärkide analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmised küsimusi:

1. Kas strateegiline eesmärk vastab küsimusele, millise seisundi tahame aja jooksul saavutada?
2. Kas strateegiline eesmärk on selge ja konkreetne?
3. Kas strateegiline eesmärk on mõõdetav?
4. Kas strateegiline eesmärk on kokkulepitud?
5. Kas strateegiline eesmärk on saavutatav?

Arengukava tegevuskavade analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmisi küsimusi:

1. Kas tegevuskavas on kirjeldatud projektid ja tegevused?
2. Kas tegevuskavas kirjeldatud projektid ja tegevused lähtuvad arengustrateegiast, selle täitmiseks vajalikest eesmärkidest või ülesannetest
3. Kas tegevuskavas on projektid ja tegevused ajastatud?
4. Kas tegevuskavas on projektid ja tegevused süstematiseeritud?
5. Kas tegevuskava on seotud eelarvega?
6. Kas tegevuskavas käsitletakse korduvaid tegevusi?

Arengukava seire analüüsis kasutatakse kodeerimiseks järgmisi küsimusi:

1. Kas seire toimub regulaarselt?
2. Kas eesmärkide saavutamise hindamiseks on kirjeldatud mõõdikuid?

**LISA4 TALLINNA JA NARVA HALJASTU
ARENGUDOMUNETIDE KODEERIMISTABEL**

Struktuuriosa	Küsimuse number	"Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 - 2025"						"Narva linna haljastuse arengukava 2009 - 2014"					
Olemasolev ülevaade	1	1						0					
	2	1						0					
	3	1						1					
	4	1						0					
	5	1						0					
Strateegia	1	1						1					
	2	1						1					
	3	1						1					
Strateegilised eesmärgid	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tegevuskava	1	1						1					
	2	1						1					
	3	1						1					
	4	1						1					
	5	1						0					
	6	1						1					
Seire	1	1						1					
	2	1						1					
Kokku:		43						31					

**LISA 5 TALLINNA HALJASTU TEGEVUSKAVA
AASTATEKS 2013 - 2025**

SISUKORD

SISUKORD	2
1. SISSEJUHATUS	3
2. MÕISTED	5
3. LÄHTEANDMED	6
3.1 Tallinna haljastu kujunemisest	6
3.2 Tallinna haljastu arengut suunavad strateegilised alusdokumendid	8
3.2.1 Looduskaitse arengukava aastani 2020	9
3.2.2 Tallinna arengukava 2011–2027	9
3.2.3 Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030	10
3.2.4 Tallinna linna üldplaneering, teemaplaneering ja linnaosade üldplaneeringud ..	12
3.2.5 Tallinna vanalinna arengukava 2012–2021	13
4. 2005. AASTAL KINNITATUD TALLINNA HALJASTUSE ARENGUKAVA TÄITMISE KOKKUVÕTE	13
5. TALLINNA HALJASTU HETKEOLUKORD JA ANALÜÜS	15
5.1 Tallinna haljastu	15
5.2 Tallinna pinnakatte analüüs haljastu seisukohalt	16
5.3 Looduskaitse linnakeskkonnas	21
5.4 Haljastu linnaosades	24
5.4.1 Haabersti linnaosa	25
5.4.2 Kesklinna linnaosa	26
5.4.3 Kristiine linnaosa	27
5.4.4 Lasnamäe linnaosa	28
5.4.5 Mustamäe linnaosa	29
5.4.6 Nõmme linnaosa	30
5.4.7 Piritä linnaosa	31
5.4.8 Põhja-Tallinna linnaosa	31
5.5 Haljastu koordineerimine ja hooldus	33
5.6 Linnametsad	38
5.7 Kõrghaljastus	40
6. VISIOON	42
7. PIKAAJALISED EESMÄRGID	42
7.1 Haljastu juhtimine on koordineeritud	42
7.2 Ühtne haljastute infosüsteem ja selged omandisuhted	43
7.3 Haljastu süsteemne hooldus ja rahastus lähtub haljastute hooldusnõuetest	43
7.4 Linnamaastik on mitmekesine ja elurikas	43
7.5 Esteetiline ja tervislik elukeskkond	43
7.6 Haljastu on väärtustatud kui tähtis elukeskkonna osa	44
8. RAKENDUSKAVA	45
9. TEGEVUSKAVA SEIRE JA MUUTMISE KORD	57
10. KASUTATUD MATERJALID	57
LISAD	58

1. SISSEJUHATUS

Linnahaljastu on oluline igale linnakodanikule. Tallinnas on koostatud hulk dokumente, kus haljastut on käsitletud ühe osana. Hästi hooldatud kvaliteetne haljastu on oluline osa linna elukeskkonna kvaliteedist, millest sõltub linnakodanike tervis. Haljastul on palju funktsioone. Uuringutulemused on näidanud, et haljastuse olemasolu, selle funktsionaalsus ja esteetilisus mõjutavad märkimisväärselt kinnisvara hinda ja müügiperioodi pikkust⁸⁶. Hästi hooldatud ja piisav hulk haljas- ja rohealasad suurendab kogu linna väärtust ja soodustab äritegevust.

Tallinn on ühinenud rohelise pealinna liikumisega ning otsustanud selle kaudu parandada elukeskkonda ja rakendada säästva arengu põhimõtteid.

Toimiva rohevõrgustiku loomine ja haldamine eeldab eriti linnakeskkonnas eri eesmärkidega arvestamist. Ühest küljest peab haljastu pakkuma linlastele meeldivat ja ohutut võimalust sportida ja lõõgastuda, teisalt aga tagama looma- ja taimeliikidele mitmekesise ja väärtusliku elukeskkonna. Asjakohase linnaplaneerimise, loodusega arvestamise ja õigete hooldusvõtetega suudetakse tagada mõlemat: pakkuda linnaelustikule olulisi elupaiku, võimaldada inimestel selle elustikuga tutvust teha ning nautida haljastu pakutavaid hüvesid.⁸⁷

„Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013–2025” (edaspidi *tegevuskava*) koondab ning täpsustab valdkonnapõhiseid strateegiliste dokumentide eesmärke. Neid on käsitletud nt „Tallinna arengukavas aastateks 2009–2027” ja „Tallinna keskkonnastrateegias aastani 2030”, mille üks eesmärke on tervikliku ja optimaalse haljastu kujundamine ning selle saavutamise meetmena haljastu tegevuskava koostamine.

Tegevuskava eesmärk on käsitleda haljastut süvendatult ning planeerida kogu linna pikaajalist arengut silmas pidades edasisi tegevusi.

Võttes aluseks arengukavadest ja strateegiatest tulenevad eesmärgid ja üldplaneeringutes sätestatud maakasutuse otstarbed, on tegevuskava dokument, mis ühendab eelnimetatud üldisemad dokumendid, annab raamid nende eesmärgipäraseks elluviimiseks ning muudab sellega Tallinna elukeskkonna kvaliteetsemaks ja mitmekesisemaks (vt joonist 1). Linna üldplaneeringu ja linnaosade üldplaneeringute muutmisel tuleb üle vaadata tegevuskava ning teha vajalikud parandused.

Tegevuskava koostamiseks moodustati töögrupp, kuhu kaasati kõik linna haljastut arendavate või selle arengut suunavate linnastruktuuride esindajad. Töögruppi kuulusid linnaosade haljastusspetsialistid ja ametite esindajad. Moodustati ka ekspertgrupp kuhu kuulusid Keskkonnaameti, Muinsuskaitseameti, Tallinna Botaanikaaija ja Tallinna Linnavolikogu esindajad.

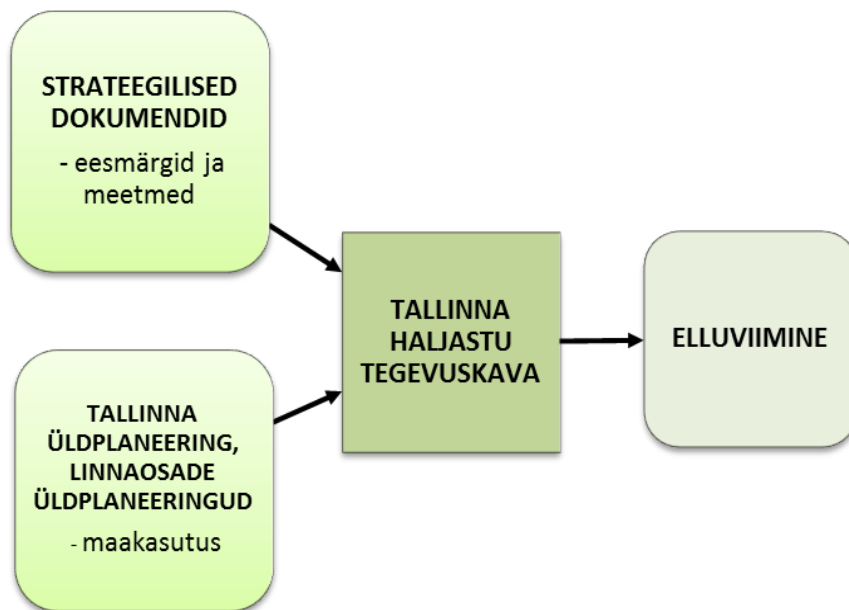
Tegevuskava koostamist alustati linnavolikogu kinnitatud lähteülesandest lähtuvalt olemasoleva olukorra väljaselgitamisega. SWOT-analüüsid koostati Kesklinna, Mustamäe ja

⁸⁶ I. Jansson. Pihanrakentamisen vaikutus kiinteistöhintoihin. Hämeen Ammatikorkeakoulu, Lepaa 2010.

⁸⁷ M. Uustal, P. Kuldna, K. Peterson. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat. SEI Tallinna väljaanne nr 15. Tallinn 2010. Lk 21.

Põhja-Tallinna linnaosas, teiste linnaosade puhul on arvestatud haljastuse olukorra analüüsi ja kirjeldusega koostatud või koostamisel olevates strateegilistes dokumentides.

Visioon ja pikaajalised eesmärgid sõnastati töögrupi ja ekspertgrupi ühisel koosolekul. Eelnevalt tutvustati olemasoleva olukorra analüüsi ning toodi välja põhiprobleemid. Visiooni sõnastamisel lähtuti küsimustest, kuidas suunata haljastu arengut aastani 2025 ja millised peavad olema tegevuste tulemused selleks ajaks. Visioon vastab mõlemale küsimusele. Pikaajaliste eesmärkide sõnastamisel lähtuti SWOT-analüüsist selgunud põhiprobleemidest ja visioonist.

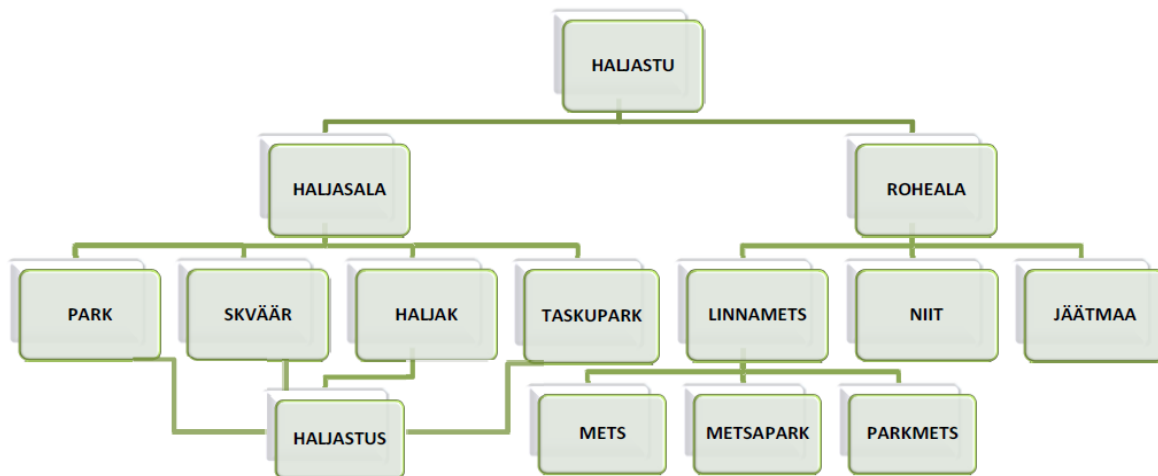
Joonis 1. Tegevuskava toimimine

Tegevusi planeeriti koostöös linnaosadega, kes tegid ettepanekuid nii tegevuste kui maksumuste kohta. Vajalikud edasised tegevused linnas on uute alleede rajamine või vanade rekonstrueerimine ning haljasalade ehitus ja rekonstrueerimine. Tähelepanu on pööratud haljastu hooldusele.

Tegevused, mis puudutavad linna üldiselt, on määratletud strateegilistes dokumentides sätestatud eesmärkide ja meetmete alusel ning neid on täiendatud töögrupi ja ekspertgrupi koosolekutel.

2. MÕISTED

Tegevuskava koostamise käigus analüüsi Tallinna strateegilistes dokumentides ja eri tasandi planeeringutes ning õigusaktides kasutatavaid termineid ja nende selgitusi. Analüüs haaras lisaks eelnimetatud dokumentidele 2012. aastal ilmunud „Pargiterminite seletussõnaraamatus”⁸⁸ kasutatud mõisteid. Analüüsi tulemusena sõnastati tegevuskavas kasutatud mõistete selgitused ning koostati haljastu puudutavate mõistete hierarhia paremaks selgitamiseks joonisel 2 toodud skeem.

Joonis 2. Mõistete hierarhia

Elurikkus (bioloogiline mitmekesisus, biodiversiteet) – elurikkuse moodustavad taime- ja loomaliigid ning muud eluvormid ja nende elupaigad. Elurikkus hõlmab geneetilist, liigilist ja ökosüsteemide mitmekesisust, mis on üheskoos elu aluseks Maal.⁸⁹

Esplanaad – lai tänav linnas, mille keskel on puiestee, või lai piklik haljasala kahe allée vahel või sirge, kindlustusesplanaadi alale rajatud puiestee.

Haljasala – kujundatud reljeefi, veestiku ja taimestiku ala linnas. Haljasala kujundatakse looduslikke ja tehisklikke komponente kombineerides.

Haljak – väike haljasala.

Haljastu – kogu asula ökoloogiliselt toimiva taimkattega alad, mis on tekkinud ja arenenud inimtegevuse ja iseenesliku taimekasvu koosmõjul.

Haljastus – haljasalal kasvav või sinna kavandatav taimestik – roht- ja puittaimed. Taimede kõrguse järgi eristatakse kõrg- ja madalhaljastust.

Jäätmaa – inimese kasutuses olnud ala, mis on olnud inimtegevusest vähemalt aasta puutumata. Ala võib olla osaliselt reostunud. Jäätmaa alla ei kuulu ala, kus inimese loodud struktuurid ei ole enam loodusest eristavad.

Linnamets – linna territooriumil kasvav looduslik või istutatud mets.

Metsapark – metsailmeline park või pargiosa, mille hooldamiseks kasutatakse metsanduslikke võtteid.

⁸⁸ S. Nurme, N. Nutt. Pargiterminite seletussõnaraamat. Keskkonnaamet 2012

⁸⁹ M. Uustal, P. Kuldna, K. Peterson. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat. SEI Tallinna väljaanne nr 15. Tallinn 2010. Lk 12

Park – suur iseseisev või ansambli koosseisu kuuluv haljasala, millele on iseloomulikud eesmärgipäraselt kujundatud maastik ja kunstiteosed (nt skulptuurid).

Parkmets – pargilaadne metsaosa, mille haljastuseks on peamiselt kohalik metsakooslus. Parkmets rajatakse metsaala minimaalse korrastamise teel maastikukujundusvõtetega.

Puiestee ehk allee – kahel või ühel pool teed korrapärase vahedega ühes või mitmes reas istutatud puud

Roheala – loodusliku või inimtekkelise päritoluga taimkattega alad.

Rohekoridor – haljas- ja rohealad rohevõrgustikuks ühendavad, hoonestatavatel aladel vähemalt 50 m laiused ja hoonestatud aladel maksimaalse võimaliku laiusega looduslikud, poollooduslikud või rajatud haljastusega joonelemendid (nt puiesteed).

Rohevõrgustik – koosneb tuumikaladest ja neid ühendavatest rohekoridoridest.

Skväär – väike, enamasti nelinurkse põhiplaaniga tänavatest piiratud haljastatud linnaväljak, sageli seotud esindushoonega.

Taskupark – minipark.

3. LÄHTEANDMED

3.1 Tallinna haljastu kujunemisest

Tallinna haljastu ajalugu saab raamatu „Tallinna pargid” andmetel alguse juba keskajal, aastatel 1346–1561 hansalinn Revali kolmest avalikust aiast – Roosiaiaist, Papagoiaiaist ja Laskuri- ehk Ammuaiast. Esimesed teated väljapoole Tallinna linnamüüre tekkinud eraaedadest pärinevad 16. sajandist. Need aiad kujutasid endast esialgu viljapuu- ja köögiviljaaedu, kuid tasapisi hakkas lisanduma ka iluaedu.⁹⁰

17.–18. sajandil ehitati lõplikult valmis paekivist bastionid ja võimas eelkindlustusvöönd. Bastioni eelkindlustusvööndi muldvallile rajati kaherealine glassiipuiestee. Tänapäeval moodustub glassiipuiestee Toompuiestee, Mere, Põhja, Kaarli ja Estonia puiestee ning endisaegse glassiipuiestee osast, mis suundub Estonia puiesteelt Mere puiesteele. Bastionitele hakati rajama kaitseesmärgiga haljastust – nii paikneb praegune Lindamägi Rootsikantsis, Harjumägi Ingeri bastionil, Rannamägi Skåne bastionil ja Virumägi Bremeni bastionil. 17. sajandi teisel poolel saab hoo sisse suvemõisate ehitus väljaspool linnamüüre – linnast edelas (Kristiine) ning Kadrioru ja Pirita kandis. Suvemõisatest tuntumad on Löwenruh ja Seewald.

Peeter I alustas barokstiilis Kadrioru pargi rajamist 1718. aastal, ostes selleks kokku viie suvemõisa maad. Praegu on Kadriorus kõrvuti esindatud aiastiilid 18. sajandi barokist kuni kaasajani.

19. sajandil hakati linnades suurt tähelepanu pöörama elanike tervisele ja hügieenile. Pärast 1857. aastat, kui Tallinn kustutati maakindlustuste nimekirjast, kujundati eelkindlustusvööndi ja täidetud vallikraavi peale haljasvöönd, mis koosnes Toompargist, Tornide väljaku

⁹⁰ T. Tallinn, A. Tenno. Tallinna pargid. Tallinna Linnavalitsus. Tallinn 2007. Lk 18

haljasalast, Margareeta aiast, Kanuti aiast, Tammsaare pargist, Lastepargist (Jaani kiriku asukohal) ja Hirvepargist. Selle haljasvööndiga haakub ka Kubernerite aed, kuigi paikneb Toompea lossi kõrval üleval Toompeal, kus kohe kõrval asub Seitsme Linnuse park. 1820. aastal rajati Toompea komandandi maja juurde aed, mis kannab nüüd nime Komandandi aed. Toompea oldermann H. H. Falck rajas enda valdustesse pargi, mis laienes 19. sajandi keskpaigas väljapoole glassiipuiesteed ning kannab nüüd Falgi pargi nime. Pärast Pariisi külastamist andis tsaar Aleksander II ukaasi rajada kõikidesse tsaaririigi linnadesse esplanaad. Seetõttu alustati ilmselt 1862.–1870. aastal Kaarli puiestee rajamist.

Esimene vanalinna haljasala rajati 19. sajandil keskaegsele kalaturule, mis nimetati ümber Roheliseks turuks, sest seal kaubeldi põhiliselt puu- ja juurviljadega. Vanalinnas asuvad veel Toompea aadlinna ja all-linna piiril Taani Kuninga aed ning Kitse ehk Nunne haljasala, mis on rajatud 20. sajandil.

19. sajandi lõpul ja 20. sajandi alguses rajas Nõmme aedlinna asutaja N. v Glehn pargi ümber enda lossi. Samast ajajärgust pärinevad veel Tiigiveski park ajaloolises Juhkentali linnaosas, Siselinna kalmistu kõrval asuv Poolamägi ning Kopli poolsaarel asuvad Süsta park ja Kasepark.

Linna 1920.–1930. aastate kiire areng lõi aluse paljude aedlinnaalaadsete asumite tekkeks ning enamasti kavandati neisse kesksed haljasalad. Nii planeeriti Merivälja, Kodu, Koidu, Lillepi ja Kiige park ning Õie puiestik. Erandiks on endiste politseinike juurviljaaedade kujundamine Politseiaiaks. Kogu Nõmme hõlmava planeeringuga pandi alus sealsetele metsaparkidele – Sanatooriumi, Vabaduse, Hiiu ja Valdeku pargile ning Võidu ja Jannseni puiestikule.⁹¹ Kodukaunistamise hoogtöö aegu 1936.–1940. aastal tehti suuremahulisi heakorrastustöid Stroomi ranna alal. Rajati Õie puiestik, Ilo ja Keskuse park. Alustati Jüriöö pargi rajamist.

Pärast Teise maailmasõja lõppu seisis suur osa Tallinnast varemeis. Esimesel võimalusel rajati likvideeritud varemete asemele haljasalad – nii tekkis Tallinna nn roheline rist, mille moodustavad Teatri väljak, Lembitu park ja Rävalla puiestee. Nõmmele rajati Ravila ja Kiige park. Matmisteks suleti Kopli ja Kalamaja kalmistud ning alustati nende maaalade avalikeks parkideks kujundamist.

1960.- 1980. aastatel toimus Tallinnas industriaalne elamuehitus ning tervikelamurajoonide planeerimine ja ehitus. Nii valmisid elamurajoonides Räägu ja Parditiigi park, Lepistik ning Õismäe keskne haljasala. Samast ajast pärineb Männipark, mille maaalale oli esialgu kavas rajada linnaosa keskus.

Pärast taasiseseisvumist on rajatud rahvusraamatukogu ümbruse haljastus koos Tuvi pargiga, Pirita keskuse haljasala, Nõmmele Oravamäe park ning Lasnamäele Tuulte plats, Harju tn haljasala, Kivila, Karjamaa, Pae park.

Lisaks haljasaladele moodustavad metsad olulise osa linna haljastust. Tallinna linna metsade kasutamise reguleerimise kohta on andmeid juba 13. sajandist, mil Taani kuningas Erik VI Menved keelas Tallinna-lähedastel saartel puude raiumise kütteks, tarbepuuks ja söepõletamiseks, lubades seda teha vaid Tallinna linnusel ja linnal. Metsade rajamise kohta on märge 17. sajandist, mil Tallinna raad sõlmis Telliskoplis (Kopli) rendilepingu, millega kohustati rentnik Hans Dehni metsastamist soodustama ja 300 noort tamme istutama.

⁹¹ Sama. Lk 168

1633. aastal kohustas raad uusi rentnikke istutama 600 noort tamme. Kahjuks hävis Telliskopli mets 1570. aastal Liivi sõjas.

Ajavahemikul 1703–1722 keelati mitmel korral Peeter I määrusega eraisikutel tammede, jalakate, vahtrate, saarte ja mastimändide raiumine. 1723. aastal keelati igasugune metsaraiumine Tallinna ümbruses, Paldiski ja Riia mnt ääres ning pandi ametisse metsa järelevalvajad. 1790. aastal pani Tallinna asevalitseja Wrangell rüütelkonna palvel maksma mõningad metsahoiu- ja -kaitsemäärused. Need olid suures osas seotud metsade tuleohutusega, kuid nõudsid ka uute metsade rajamist ja noore metsa kaitset. 19. sajandi keskel tehti esimesed katsed Tallinna ümbruse luidete metsastamiseks. 1860. aastatel hakati Viimsi mõisa eestvõttel istutama Pirita ranna äärset metsa, mis tänapäeval paikneb Merivälja tee ja mere vahel ligi 2,3 km pikkuselt. 1879. aastal alustati Ülemiste järve äärsete liivikute metsastamisega.

1925. aastal võeti vastu suvitus- ja ravitsuskohtade seadus, mis reguleeris ka metsakasutust. Tervishoiu huvides võeti Tallinna ümbruses kaitse alla Pirita, Kose, Merivälja, Liiva, Harku, Haabersti ja Kurna metsa kõrval ka Nõmme linn. Ajavahemikul 1927–1939 metsastati Iru liivikud umbes 60 hektari ulatuses ning kinnistati Mustamäe tuiskliivad mattidega kattes ja metsaistutuse abil umbes 30 hektari ulatuses. Maastiku ilu hoidmise seisukohalt võeti 1937. aastal 14 objekti seas kaitse alla ka umbes 3 ha suurune puistu endises Kadaka külas (praegune Mustamäe), selle eesmärk oli kaitsta Mustamäe jalamit külmade tuulte eest.

Sõjajärgsel perioodil on ümber Tallinna linna kulgevat haljasvööndit mitmel korral korrigeeritud. Juriidiliselt loodi see haljasvöönd 1945. aastal. Tallinna ümbruse metsi majandas alates 1947. aastast Tallinna roheline vööndi metsamajand, mille koosseisus oli tolelaegsete metsakategooriate järgi 21 700 ha I grupi metsi ja 9000 ha roheline vööndi metsi. 1959. aasta metsakorraldusega suurendati vastavalt alasid 27 700 ja 15 400 hektarini. 1965. aastal oli roheline vööndi üldpindala 27 300 ha, parkmetsi 10 000 ha. 1974. aasta metsakorraldusega planeeriti 32 parkmetsa üldpindalaga 17 200 ha. 1994. aastal toimus Harju maakonna riigimetsade korraldus, kusjuures roheline vööndisse kuuluva Jägala, Viimsi, Saku ja Vääna metskonna maade üldpindala oli 36 200 ha.⁹²

2005. aastal kinnitatud Tallinna haljastuse arengukava kirjeldab kvartalite viisi metsade olukorda linnaosades. 19 kvartali kohta on õigusjärgsed omanikud esitanud tagastamistaotluse, mis neljal korral hõlmab osa kvartalist. Omanikule on tagastatud 8 metsakvartalit tervikuna ja üks osaliselt, märkusteta on 34 metsakvartalit ning kahe kvartali puhul on tegemist ehitustegevusega. Tallinna linna taotlused anda linna haldusterritooriumil kasvavad metsad munitsipaalomandisse on jäänud lahenduseta. Tallinna linnale kuulus 2012. aastal 21 metsamaa kinnistut, mille kogupindala on 158 ha ehk vaid 1% linna pindalast.

3.2 Tallinna haljastu arengut suunavad strateegilised alusdokumendid

Tegevuskava koostamisel on arvesse võetud riiklikul tasandil ja Tallinnas kehtestatud strateegilisi dokumente, mis käsitlevad haljastut suuremal või vähemal määral ning nendes kirjeldatud eesmärke ja eesmärkide elluviimise meetmeid. Need dokumendid annavad kogu keskkonna või linna arengust lähtuvad üldisemad eesmärgid, mis on haljastu puhul sageli liiga üldised ning vajavad ellurakendamiseks täpsustamist. Tegevuskava üks eesmärke on neid

⁹² AKOS Arhitektuuribüroo OÜ. Tallinna haljastuse arengukava 2000. Lk 31

eesmärke täpsustada ning anda neile tähtaeg, määrata tegevuste elluviimiseks vajalikud täitjad, ligikaudsed rahalised vahendid ja võimalikud rahastusallikad.

Tegevuskavas ei ole käsitletud Tallinna botaanikaaiia⁹³, Kadrioru pargi⁹⁴, Tallinna kalmistute⁹⁵ ja mänguväljakute⁹⁶ arengusuundi, sest nende arendamiseks on koostatud eraldi strateegilised dokumendid.

Et tegevuskava oleks kooskõlas teiste strateegiliste dokumentidega, on vaja välja tuua nendes haljastut puudutav ja käsitleda seda põhjalikumalt.

3.2.1 Looduskaitse arengukava aastani 2020

Keskkonnaministeeriumi koostatud ning Vabariigi Valitsuse 2012. aastal kinnitatud looduskaitse arengukava (LAK) on strateegiline lähtedokument looduse kaitse ja kasutamise seotud valdkondade arendamiseks.

Arengukava strateegilised eesmärgid on järgmised:

- inimesed tunnevad, väärtustavad ning hoiavad loodust ja oskavad oma teadmisi igapäevaelus rakendada;
- liikide ja elupaikade soodne seisund ja maastike mitmekesisus on tagatud ning elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna;
- loodusvarade pikaajaline püsimine on tagatud ning nende kasutamisel arvestatakse ökosüsteemse lähenemise põhimõtteid.

Eeltoodud eesmärkide saavutamiseks on määratud kindlaks hulk meetmeid, millest haljastut puudutab enim meede 2.3 „Maastike mitmekesisuse tagamine”, mille tegevussuunad on järgmised:

- maastikuväärtuste säilitamine;
- kaitstavate maastike, sh parkide säilimise tagamine;
- risustatud alade korrastamine ning risustavate üksikelementide likvideerimine;
- rohevõrgustiku toimimise analüüs ja vajadusel täiendavate tegevuste (nt maastikuhoolduskavad, kõrge loodusväärtusega alade kontseptsioon) rakendamine.

Tallinnas on 485⁹⁷ kaitstavat loodusobjekti, mis võtavad enda alla 10,3% linna pindalast. Tegevuskava käsitleb kogu linna haljastut, sealhulgas kaitstavaid loodusobjekte, mistõttu on vaja arvestada LAKis toodud eesmärke ja meetmeid.

3.2.2 Tallinna arengukava 2011–2027

Kõige üldisemalt käsitleb Tallinna arengut Tallinna arengukava, kus haljastut puudutatakse põhjalikumalt kahe arengueesmärgi puhul:

⁹³ „Tallinna Botaanikaaias tegevuskava 2011-2013“ kinnitatud Tallinna Keskkonnaameti juhataja käskkirjaga nr 1-1/3.

⁹⁴ Tallinna Linnavolikogu 14. juuni 2004 määrusega nr 26 kinnitatud „Kadrioru Pargi arengusuunad aastani 2018“

⁹⁵ Uus arengukava on ettevalmistamisel.

⁹⁶ Tallinna Linnavolikogu 10. veebruari 2011 otsusega nr 14 kehtestatud „Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016“

⁹⁷ Keskkonnaregister. <http://register.keskkonnainfo.ee> (03.09.2012)

Arengueesmärgi „Elanikkonna suur ja kvaliteetne tööhõive” saavutamiseks on toodud meede „Linna kui tervikliku turismitoote arendamine”, mille tegevused on järgmised:

- vanalinna ja kesklinna avamine merele, kvaliteetse linnaruumi loomine vanalinna ümbrusse;
- atraktiivsete sündmuste toetamine;
- Kadrioru pargi ja lauluväljaku arendamine terviklikuks puhkealaks.

Arengueesmärgi 5.2 „Linnaruum on hooldatud ja korrastatud ning toimib keskkonda säästev jäätmeäritlus” saavutamiseks on toodud meede „Linna haljasalade hooldus ja rekonstrueerimine”, mille tegevused on järgmised:

- linna parkide, haljasalade ja metsade heakorra- ja puhastustööd;
- haljasalade passistamine ja veebipõhise infosüsteemi täitmine ja informatsiooni uuendamine;
- linnapuude arvele võtmine ning mahu arvestamine;
- linna lillepeenarde mahu suurendamine ja vana inventari väljavahetamine;
- linna alleede ja istutusalaude uuendamise kava koostamine, asendusistutusprogrammi järgi istutuste organiseerimine;
- haljasaladel paiknevate taimede ja taimegruppide hooldamine, istutamine ja vajaduse korral likvideerimine;
- haljasaladel paiknevate rajatiste hooldamine ja jooksevremont;
- Kadrioru pargi rekonstrueerimine;
- linnaosade puhkealade, parkide ja haljasalade ning sealsete rajatiste (sh Kalamaja kalmistupark, Lillepi park ja Tondiloo haljasala) rekonstrueerimine;
- uute parkide ja pargialade rajamine;
- botaanikaaiia avamaa- ja kasvuhoonekolleksioonide arendamine;
- Rocca al Mare rannapromenaadi ehitamine;
- Paljassaare kujundamine atraktiivseks elu- ja puhkekeskkonnaks ning ökoturismi alaks;
- Raku-Männiku järvistu puhkealaks kujundamine;
- linnametsade heakorrastamine ja aktiivse puhkuse võimaluste loomine neis;
- turvalisuse meetmete rakendamine linnametsades;
- pargi- ja metsavahtide teenistuses pidamine.

Tallinna arengukavas on nimetatud nii üldiseid suundi kui ka väga konkreetseid tegevusi. Tegevuskava ühtlustab meetmete detailsuse astet ja arvestab kõikide loetletud tegevustega.

3.2.3 Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030

Tallinna keskkonda käsitleb kõige laiemalt Tallinna keskkonnastrateegia. Dokument sätestab haljastu arengu eesmärgid ning nende saavutamise meetmed. Strateegilised eesmärgid on näiteks järgmised:

- looduse mitmekesisuse säilitamine ja elurikkuse suurendamine;
- tervikliku ja optimaalse haljastuse kujundamine;
- säästliku linnaruumi ja tervisliku elukeskkonna tagamine;
- Euroopa roheline pealinna tiitli saavutamine aastaks 2018.

Strateegilise eesmärgi „Looduse mitmekesisuse säilitamine ja elurikkuse suurenemine” saavutamiseks on toodud järgmised tegevused:

- elustiku inventeerimine ja ülevaate koostamine olemasolevast elurikkuse mitmekesisusest ning uuringute ja seire järjepidevuse tagamiseks linna keskkonnauuringute kava kehtestamine. Elustiku inventeerimine hõlmab ka planeeringute koostamise raames tehtavaid uuringuid;
- pärast elustiku ülevaate valmimist elurikkuse (suurendamise) tegevuskava koostamine (näiteks looduse mitmekesisust toetava toetuste süsteemi väljatöötamine kinnistuomanikele);
- planeerimisel ja projekteerimisel elustiku kaitse põhimõtetega arvestamine (näiteks hoonete renoveerimistingimuste kehtestamine, et tagada elupaigad lindudele ja nahkhiirtele);
- rohealade hoolduskava koostamine (näiteks niitmine – kus, kui ulatuslikult ja kui tihti; külastuskoormuse suunamine või piiramine);
- rohevõrgustikust ülevaate koostamine, võrgustiku konfliktialade kindlaksmääramine ning kompensatsioonilahenduste väljatöötamine, võimaluse korral rohealade teemaplaneeringu piires;
- süsteemse keskkonnajärelevalve tagamine (järelevalveprotseduuride kinnitamine) ning järelevalvesüsteemi tõhustamine (planeeringutele ja projektidele) esitatud nõuete kontrollimiseks;
- elurikkuse olulisuse teadvustamine elanikkonnale.

Strateegilise eesmärgi „Tervikliku ja optimaalse haljastuse kujundamine” saavutamiseks on toodud järgmised tegevused:

- linnaosade kaupa haljastuse uuringute korraldamine haljastuse seisukorra, vajaduse ja põhjendatuse kohta, arvestades ökoloogilisi, esteetilisi, majanduslikke jt parameetreid, et selgitada välja Tallinnas optimaalne haljastus;
- haljastuse tegevuskava koostamine, mille alusel korraldatakse linnahaljastuse arengut süsteemselt;
- linna üldistes arengudokumentides (üldplaneeringud, osaüldplaneeringud, teemaplaneeringud, arengukavad) haljastuse ja selle osakaalu käsitlemine. Üldplaneeringute, detailplaneeringute ja projektide keskkonnatingimuste (sh haljastuse) kontrolli tõhustamine ja koostöö teiste ametitega;
- maakasutuse kavandamisel olemasoleva rohevõrgustiku ja haljastuse ning uue haljastuse rajamisega arvestamine algstaadiumist alates, sh puudele kõige soodsamate kasvutingimuste tagamine. Maa-alade reserveerimine olemasoleva haljastuse säilitamiseks ja uue rajamiseks, sh avalikult kasutatavate haljasalade planeerimine (üld- ja detailplaneeringud);
- haljastute infosüsteemi arendamine ja haldamine, et saada avalikest haljasaladest täpne ülevaade. Haljasalade, parkide ja haljakute passistamine ning kandmine veebipõhisesse haljastute infosüsteemi;
- metsade hoolduskava koostamine ning linna territooriumil asuvate metsaalade munitsipaalomandisse taotlemine, mis aitab kaasa haljastuse paremale majandamisele, ning metsade ökoloogilise väärtuse säilimise tagamine, avalik kasutus ja arendamine puhkealadena;
- ülelinnalise komisjoni moodustamine erapooletutest spetsialistidest, kes koostaksid parkide rekonstrueerimise kava (sh tähelepanu pööramine pargitiikidele), mille alusel tagada investeeeringud;
- koostöö tõhustamine linnaosavalitsustega haljastuse arendamise ühtlustamiseks;
- haljastusega tegelevate inimeste teadlikkuse parandamine ning haljastuse kui olulise ökoparameetri teadvustamine elanikkonnale. Linnaelu korraldamisel haljastuse käsitlemine võrdväärse elemendina linnakeskkonna tehiselementide (hooned, teed,

maaalused kommunikatsioonid) kõrval. Haljastuse maksimaalne säilitamine, olenemata omandivormist;

- linnaparkides, haljakutel ja tänavatel puude arvelevõtmine, et saada ülevaade kõikide linnapuude seisukorrast;
- haljastuse planeerimine, rajamine, hooldamine ja haldamine nüüdisajastatud määruste kogumi alusel. Määruste ja nõuete nüüdisajastamine ning parima praktika rakendamine ja koolituste korraldamine. Haljastustöid teevad kutseõppe saanud inimesed;
- tänavahaljastuse osatähtsuse, liigilise mitmekesisuse ja kvaliteedi suurendamine (nt sademevett läbilaskva ja haljastuse kasvutingimusi soodustava tänavakatte ulatuslikum rakendamine, sh parkimisplatsidel). Tänavahaljastuse rajamise kavandamine tänavate projekteerimise või rekonstrueerimise algstaadiumis, samuti uute arengualade planeerimisel (detailplaneeringutes). Tänaväärse kõrghaljastuse uuringu tulemuste järgi alleede uuendamine;
- asendusistutuste tegemine ettevalmistatud projektide alusel kaheaastase varuga. Projektide ja nendeks vajalike uuringute tellimine ja tegemine, spetsialistide koolitus nii organisatsiooni sees kui ka mujal;
- Tallinna Keskkonnaameti põhimäärusest tulenevate tegevuste elluviimine, haljastuse infosüsteemi ja raielubade andmekoguga tegeleva registripidaja ametikoha loomine. Tallinna Keskkonnaamet on haljastust kavakindlalt koordineeriv keskus.

Keskkonnastrateegia käsitleb elukeskkonna ja haljastu temaatikat strateegilistest dokumentidest kõige põhjalikumalt. Tegevuskava koostamisel on lähtutud sätestatud eesmärkidest ja meetmetest ning neid täpsustatud. Tegevuskava koostamine on samuti üks strateegilise eesmärgi saavutamise meetmeid.

3.2.4 Tallinna linna üldplaneering, teemaplaneering ja linnaosade üldplaneeringud

Tallinna linna üldplaneering aastast 2001 määrab kindlaks Tallinna territoriaalse planeeringu üldised eesmärgid haljastuga seoses: nähakse ette ühendada haljas- ja puhkealad ning looduslik rannavöönd võimaluse piires ühtseks võrgustikuks ning siduda nad Tallinna ümbruse haljasvööndiga. Rõhutatakse vajadust säilitada kõik loodus- ja muinsuskaitsealad ning kaitsealused üksikobjektid, määratakse kindlaks miljööväärtsuslikud piirkonnad ajaloolistes puitasumites ja Nõmmel, kus uusehituse kavandamisel tuleb tagada selle sobivus ümbritsevasse linnakeskkonda.

Linnaosadest on kehtestatud üldplaneeringud Piritale, Mustamäele ja Lasnamäe elamualadele. Koostamisel on Kristiine, Haabersti, Põhja-Tallinna ja Nõmme linnaosa ning Lasnamäe linnaosa tööstusala üldplaneering. Kesklinna linnaosas puudub üldplaneering.

Linnaosade üldplaneeringutes käsitletakse rohevõrgustikku, olemasolevaid ning planeeritud haljasalaid. Erineva täpsusega käsitletakse soovitusi haljasalade funktsioonide, hooldustööde ja võimalike ehitiste kohta.

2008. aastal alustati Tallinna rohealade teemaplaneeringu koostamist, mis käsitleb linna keskkonda ja haljastut väga põhjalikult. Teemaplaneeringu koostamisel tehtud analüüside tulemusi ning kogutud materjale ja tehtud järeldusi on arvestatud rohevõrgustiku planeerimisel linnaosade üldplaneeringutes.

Tegevuskava lähtub eelkõige üldplaneeringutega avalikuks kasutuseks ette nähtud aladest ning täpsustab vajaduse korral nende esteetikat, funktsioone ja eesmärkide saavutamiseks vajalikke tegevusi.

3.2.5 Tallinna vanalinna arengukava 2012–2021

Tallinna vanalinna arengukava käsitleb tekstilises osas järgmisi haljastut puudutavaid lahendamist vajavaid teemasid:

- tegeledes haljastuga linnamüürist seespool, tuleb leida kompromisse ehitatud keskkonna ning looduskeskkonna vahel;
- praegu puudub kompleksne ülevaade vanalinna ja kunagisel muldkindlustusvööndil paikneva haljastu olukorrast, selle ökoloogilisest, dendrooloogilisest, esteetilis-pargikunstilisest ja muinsuskaitsealisest seisundist;
- rohevöö taaselustamiseks on asjakohane korraldada ka arhitektuurikonkurss, et siduda väljaspool linnamüüri paiknevad rohealad alates Harjumäest Kanuti aiani ühtseks puhkealaks, unustamata Musumäge ja Tammsaare parki. Otstarbekas on rajada jalakäijate tunnelid Falgi tee ja Toompea tänava alt pääsuks ühest pargiosast teise;
- suure potentsiaaliga on Skåne bastion oma maa-aluste kasemattide⁹⁸ ja suure püsirohukeldriga, mis on võimalik atraktiivselt kasutusele võtta;
- kultuuriürituste korraldamiseks (massikontserdid, ooperid) on siiani kasutamata Toompea lossi läänekülje esine.

Tegevuskava koostamisel on arvestatud menetluses olevas Tallinna vanalinna arengukavas haljastut puudutavaga. Vanalinna arengukava tegevuskava osas on loetletud konkreetseid tegevused, mida on tegevuskava koostamisel arvesse võetud.

4. 2005. AASTAL KINNITATUD TALLINNA HALJASTUSE ARENGUKAVA TÄITMISE KOKKUVÕTE

2005. aastal Tallinna Linnavolikogu vastu võetud Tallinna haljastuse arengukava⁹⁹ sätestas haljastu valdkonna arenguvisioni aastani 2015, haljastu arendamise üldised eesmärgid ja tegevused ning linnaosade haljastu prioriteedid. Tegevuste täitmise tähtajad on väljendatud erinevalt: kas on antud tähtaeg konkreetse aasta näol või on märgitud, et tegevusi peaks ellu viima vajadust mööda või pidevalt.

Uue tegevuskava koostamisel on väga oluline analüüsida eelnenud arengukava eesmärkide täitmist ning toimunud muutusi. See võimaldab prognoosida eesiseisvaid muutusi ning aitab püstitada eesmäärke ja planeerida tegevusi.

Analüüs, mis on toodud lisa 1, on koostatud 20. septembril 2012 toimunud töögrupi koosolekul. Analüüsitud on valdkonna arenguvisioni täitmist aastani 2015, haljastu

⁹⁸ Koostatav Tallinna vanalinna arengukava 2012–2021

⁹⁹ Tallinna Linnavolikogu 3. märtsi 2005 määrusega nr 17 kinnitatud „Tallinna haljastuse arengukava”

arendamise üldiste eesmärkide ja tegevuste, linnaosade haljastu prioriteetide ning püstitatud tegevuskava eesmärkide täitmist.

Visiooni ei ole hoolduse osas ellu viidud. Linna kõiki hooldust vajavaid haljas- ja rohealaid ei hooldata. Uute haljas- ja rohealade kujundamisel ja vanade rekonstrueerimisel on hakatud välja töötama kujundkontseptsioone.

Strateegiliste andmete võrdlemiseks on kasutatud Tallinna ruumiandmete registri andmeid, sest 2012. aastal ei ole linna haljastut inventeeritud ja Tallinna haljastute infosüsteemi andmed ei ole ajakohased. Tabelist 1 nähtub, et taimkattega ala, millest tuleb täpsemalt juttu järgmises peatükis, on vähenenud aastaks 2012 elaniku kohta 13,6 m² võrra. Järgnevatel aastatel on võimalik jälgida taimkattega ala suurust ning võtta meetmeid kasutusele selle vähenemise peatamiseks.

Tabel 1. Haljastatud alade strateegilised andmed¹⁰⁰

	2005	2012
Taimkattega ala m ²	92 916 599,91	90 176 283,94
Elanike arvu ja taimkattega ala suhe m ² /in	231,4	217,8

Teemaplaneering „Tallinna rohealad” on peatatud, kuid selle materjale kasutatakse linnaosade üldplaneeringute koostamisel. Lahendamata on Kesklinna rohevõrgustiku küsimus.

Haljastu koordineerimine on jagatud mitme ameti ja linnaosade vahel. Olemasolevate rahaliste vahenditega ei ole tagatud haljastu kvaliteet ega vajalik hooldus. Haljastu rekonstrueerimisel ei ole piisavalt kaasatud spetsialiste projekti algetapis ega planeerimisel või kaasatakse neid töö hilisemas etapis, kui ei ole võimalik enam sisulisi muudatusi teha. Olukord on varasemast parem, sest projekteerimistingimustesse lisatakse järjekindlamalt haljastut puudutavaid tingimusi, ning spetsialistide parem kaasamine ehitus- või projekteerimishanke koostamisel aitab ennetada ehitus- või hooldusprobleeme.

11 haljasala on rekonstrueeritud, 14 haljasala rekonstrueerimine on pooleli, 11 haljasala ootab endiselt rekonstrueerimiseks rahalisi vahendeid. Haljasalade rekonstrueerimisel on põhiprobleem tööde alafinantseerimine. Tuleks välja selgitada pooleli olevate haljasalade lõpetamiseks vajalikud tööd ning nende maksumus.

Haljastu hoolduseks pole piisavalt rahalisi vahendeid ning hooldus ei vasta kehtestatud nõuetele. Eelarvevahendid jagunevad ebavõrdselt. Haljastut ei hooldata, vaid koristatakse, st ei toimu taimedele vajalikku hooldust. Aastal 2012 ei ole võimalik kindlaks teha hooldamist vajava ja tegelikult hooldatava haljastu täpset pindala. Haljastute infosüsteemis, tootekaartidel ning hooldushangetes on erinevad andmed. Vaja on analüüsida võimalusi muuta haljastu hooldamise süsteemi, mis võimaldaks piisavate rahaliste võimalustega hooldada kogu haljastut ning parandada hooldustööde kvaliteeti.

Tallinnas asuvate metsade omandiküsimus on endiselt lahtine. Metsad on väga olulised rohevõrgustiku- ja rekreatsioonialad. Asukoha tõttu on nende kasutus intensiivne. Kahjuks ei suuda praegune hooldusintensiivsus ja -tase tagada linnametsade esteetilisust ja turvalisust.

¹⁰⁰ Andmed on võetud Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

2005. aastal koostatud arengukavas ei ole käsitletud haljasalade koormustaluvust. See on probleemiks vanalinnas, rekonstrueeritud parkides ja kasutuskoormuse suhtes tundlikel maastikel, metsades jm looduslikel aladel, kus kehv hooldustase ei suuda leevendada külastajate suurest arvust tingitud negatiivset mõju haljastule – perspektiivis toob see kaasa paljude haljas- või rohealade kasutuskvaliteedi jätkuva languse.

Eeltoodut arvesse võttes tuleb tegevuskavas tähelepanu pöörata järgmistele tegevustele:

- korrastada haljastut puudutavad andmed, et igal ajal oleks võimalik saada täpne ülevaade haljastuga toimuvast;
- jälgida taimkattega ala muutusi linnas ning neid analüüsida;
- koostada kesklinna rohevõrgustiku teemaplaneering;
- muuta haljastu koordineerimine efektiivsemaks ja selgemaks;
- kaasata spetsialiste haljastu projekteerimis-, ehitus- ja hooldustöodes –, et parandada elukeskkonna kvaliteeti;
- muuta haljastu hoolduse korraldust;
- väärtustada tänavahaljastust ja tagada hea kasvukeskkond;
- säilitada metsad rekreatsioonialana avalikuks kasutuseks ning neid hooldada.

5. TALLINNA HALJASTU HETKEOLUKORD JA ANALÜÜS

5.1 Tallinna haljastu

Tallinna pindala on Tallinna ruumiandmete registri (TAR) andmetel 15 934,54 ha. Tallinna haljastu moodustavad linna territooriumil asuvad haljas- ja rohealad. Tallinnas on 485 kaitstavat loodusobjekti kokku 1635,4 hektaril¹⁰¹, mis moodustab Tallinna üldisest pindalast 10,3%.

Tallinna parkide rajamine sai alguse juba keskajal, aastatel 1346–1561 hansalinn Revali kolmest avalikust aiast – Roosiaiaist, Papagoiaiaist ja Laskuri- ehk Ammuaiast. Praeguseks on Tallinnas 61 parki 320,2 hektaril, s.o 0,6% linna pindalast. Üleeestilise tähtsusega pargid on Kadrioru park ning bastionaalvööndi pargid, Tallinna botaanikaaed, Tallinna loomaaed ja vabaõhumuuseum.

Tallinna ala on suhteliselt monotoonse pinnamoega Põhja-Eestis üks mitmekesisemaid piirkondi. See on olnud esmatähtis ka asustuse ja linna tekkimisel.¹⁰² Tallinnas on lisaks haljasaladele metsi, rabasid, klinti, jõgesid ja järvi. Linn asub mere kaldal. Linna arenedes on vajadusest lähtuvalt loodud maastiku looduslikke omadusi kasutades huvitavaid ja eriilmelisi puhkealasid.

¹⁰¹ Keskkonnaregister <http://register.keskkonnainfo.ee>, seisuga 03.09. 2012

¹⁰² E-Konsult OÜ. Teemaplaneering „Tallinna rohealad”. Tallinna Linnavalitsus 2008. Lk 17

Harju maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” on määratud kindlaks Harju maakonna rohevõrgustike ja väärtuslike maastike paiknemine. Rohevõrgustiku tugialadele ja koridoridele on seatud üldised kasutustingimused, mille eesmärk on tagada rohevõrgustiku toimimine. Teemaplaneeringuga määratletud rohevõrgustik sisaldab tuumaladena paljusid Tallinna haljas- ja rohealaid. See tõstab Tallinna haljastut esile ning väärtustab võrgustiku süsteemsuse põhimõtet. Rohevõrgustiku toimimise tagab haljas- ja rohealade süsteem, mis koosneb üksteist täiendavatest maakonna, Tallinna linna, linnaosa ning asumi tasandi asjaomaste elementide võrgustikest.

Vaid piisava suurusega, süsteemselt paiknevad haljas- ja rohealad tagavad ökosüsteemide toimimise, mis elukeskkonna kvaliteedi seisukohalt on väga oluline. Teemaplaneering „Tallinna rohealad” käsitleb kogu Tallinna haldusterritooriumi haljastut ning on laiemalt linna maastike ja välisruumide arengule suunatud planeering. Teemaplaneeringus pakutakse välja Tallinna rohevõrgustiku lahendus, mis on võetud linnaosadele koostatavate üldplaneeringute haljastu lahenduse aluseks. Rohevõrgustiku olulisust rõhutab ka looduskaitse arengukava.

Oluline on analüüsida haljastu olemasolevat olukorda ning võimaluse korral võrrelda seda 2005. aastal kehtestatud Tallinna haljastuse arengukavas toodud andmetega. Tegevuskavas on analüüsitud kõiki võimalikke andmeid, et teha järeldusi edasiste tegevuste planeerimiseks. Käesoleva peatüki alapeatükkidest aga selgub, et vajalikke ja võrreldavaid andmeid on vähe.

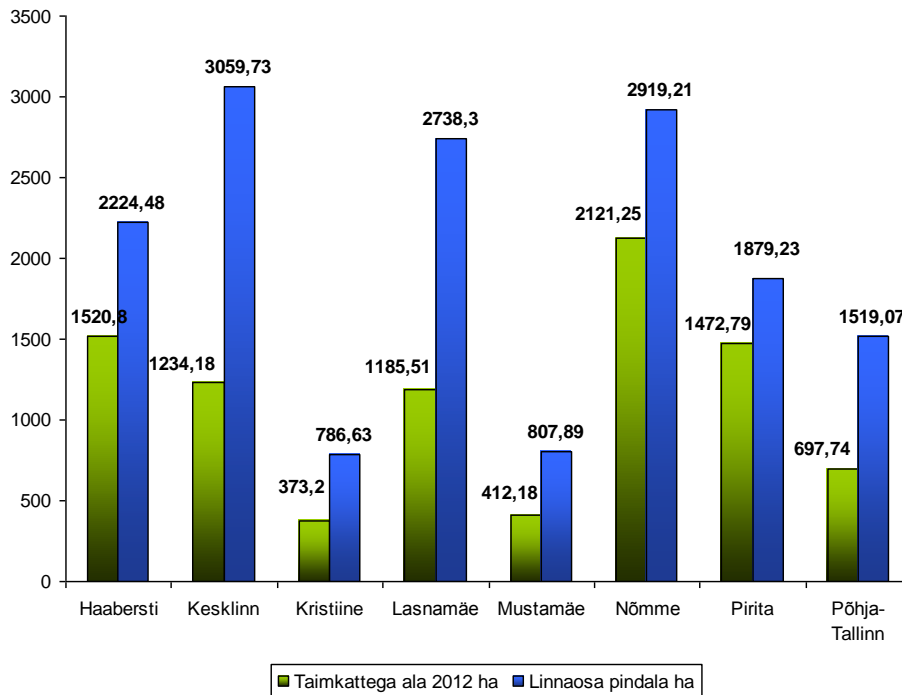
Järgnevates alapeatükkides analüüsitakse haljastuse olukorda linnaosades ning tuuakse välja tegevuskava eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused.

5.2 Tallinna pinnakatte analüüs haljastu seisukohalt

Pärast 2005. aastat on linnamaastikus muutunud palju. Kiire ehitustegevuse tõttu on rohelist jäänud vähemaks. Eelmistes koostatud strateegilistes dokumentides on toodud välja haljas- ja rohealade osa linna üldisest territooriumist. Paraku ei ole need andmed võrreldavad, sest ei ole teada, millised maaalad moodustuvad haljas- ja rohealad, ning seetõttu on tegevuskava koostamisel aluseks võetud järgmised TARis eristatavad maa- ja pinnakatte tüübid:

- inimtekkeline taimkate – inimese kujundatud taimkattega ala, võib olla kaetud nii puitkui ka rohhtaimeodega;
- inimtekkeline, taimkatteta maa – inimese rajatud taimkatteta ala;
- looduslik taimkate – püsitaimeestikuga kaetud ala: puistud, rohumaad ja märgalad. Alla 100 m² alasid ei kaardistata;
- looduslik taimkatteta maa – looduslik ala, mis pole püsivalt kaetud taimkattega;
- ehitisealune maa – pind, mis jääb ehitise (hooned, rajatised) alla. Ehitisealune pind ei kattu hoone eriosa pinnaga;
- muru – mitmeaastaste madalakasvuliste kõrreliste tihe kooslus, mis korrapärase niitmisega hoitakse ühtlaselt madal; ka selliste taimekooslustega maa-ala (plats). Muru, mille pindala on alla 4 m², ei kaardistata;
- asfaltala – asfaltbetoonkattega tee või plats;
- betoonala – valubetooni või betoonsillutisega kaetud ala.

Eri maa- ja pinnakatete osakaalu on võimalik võrrelda 2005. ja 2012. aasta puhul, sest TAR oli olemas 2005. aastal. Linnakeskkonna seisukohalt on oluline välja tuua ehitisealuse maa ning inimtekkelise, taimkatteta ala ja loodusliku taimkatteta ala muutused.

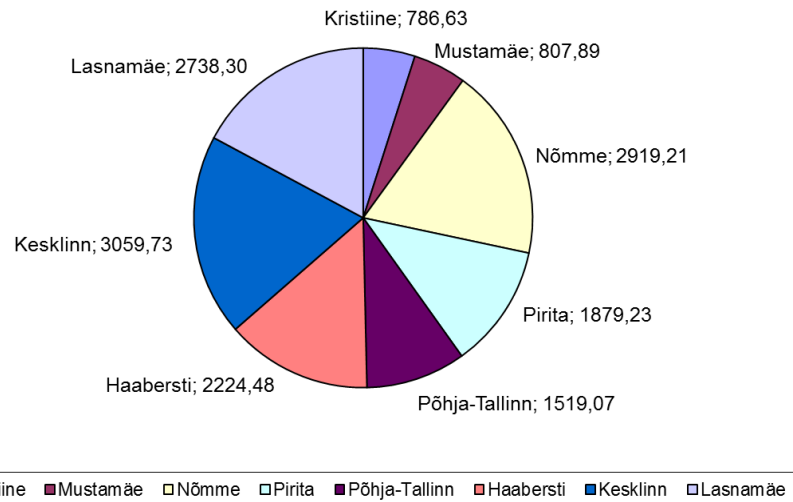
Joonis 3. Linnaosade ja taimkattega alade pindalad¹⁰³

Linnaosade pindalad linna üldpindalast on toodud joonisel 3. Kesklinna, Lasnamäe, Haabersti ja Nõmme linnaosa pindala osakaal linna üldisest pinnast on suhteliselt võrdne: 14–19%. Keskmise suurusega on Pirita (12%) ja Põhja-Tallinn (9,5%) ning väikseimad on Kristiine ja Mustamäe, mis moodustavad 5% linna pindalast.

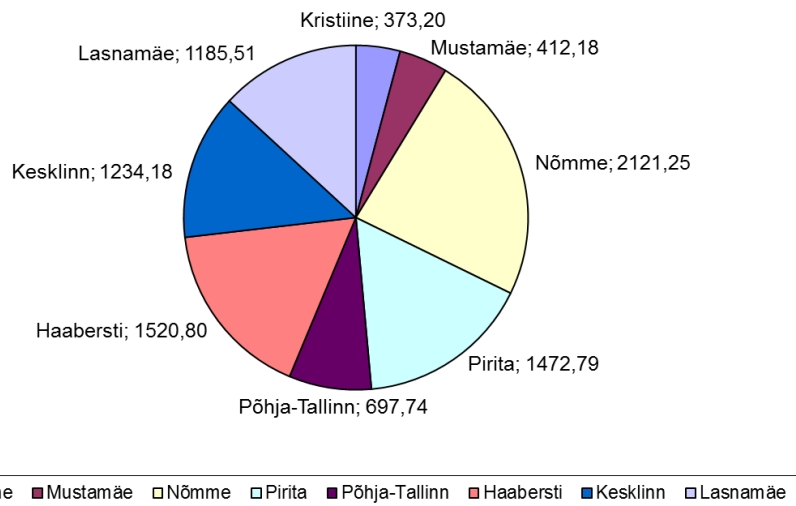
Linnaosade panus linna taimkattega alasse on erinev, nagu on näha joonisel 5. Suurima panuse annab Nõmme linnaosa – 23%, võrdselt 16% on taimkattega ala Pirital ja Haaberstis ning 13% Kesklinnas ja Lasnamäel. Põhja-Tallinnas on taimkattega ala 7% ning Kristiines ja Mustamäel võrdselt 4%.

Jooniste 3–5 põhjal on võimalik teha järeldus, et Põhja-Tallinna, Mustamäe ja Kristiine osa linna üldisest maaalast ja nende taimkattega osa linna üldisest taimkattest on samaväärne. Joonisel 3 on näha, et taimkattega ala moodustab umbes pool linnaosa maaalast. Taimkattega ala osakaal võrreldes linnaosa kogupindalaga on väiksem Kesklinnas ja Lasnamäel ning suurem Pirital, Haaberstis ja Nõmmel. Lasnamäel tuleb leida võimalused taimkattega ala suurendamiseks. Pirita ja Lasnamäe linnaosade ühisalaks on Pirita maastikukaitseala, mille kasutamise suunamisel tuleb arvestada loodusväärtuste säilimist. Kesklinnas tuleb taimkattega ala suurendamiseks võtta kasutusele uuenduslikud võtted, näiteks vertikaal- ja katusehaljastus.

¹⁰³ Andmed on võetud Tallinna ruumiantmete registrist 03.09.2012 seisuga.

Joonis 4. Tallinna linnaosade pindala hektarites

Joonis 5. Tallinna linnaosade taimkattega ala pindala hektarites

Maakatetel, tänavatel ja platsidel ning veekogudel on TARis palju liike. Haljastu seisukohalt on huvitavad muruala ning teedele määratud pinnakattetüüpidest asfalt- ja betoonteede pindala.

Tabelist 2 nähtub, et võrreldes 2005. aastaga on taimkattega ala linnas vähenenud 273,85 hektarit. Üheski linnaosas ei ole taimkate teistest märgatavalt enam vähenenud. Taimkatteta ala on seitsme aasta jooksul suurenenud 51,26 hektari võrra. Kui taimkattega ala on vähenenud ja taimkatteta ala suurenenud, siis millega on need alad nüüd kaetud? Sellised muutused vajavad edasist analüüsi.

Tabel 2. Taimkattega, taimkatteta ja ehitisealuse maa pindala ning osakaal üldpindalast¹⁰⁴

Linnaosa	Taimkattega ala ha		Taimkatteta ala ha		Ehitisealune maa ha
	2005	2012	2005	2012	
Haabersti	1534,7	1520,8	144,6	106,55	126,7
Kesklinn	1266	1234,18	75	75,82	239,2
Kristiine	374,9	373,20	45	36,22	135,1
Lasnamäe	1344,4	1185,51	422,4	495,04	264,7
Mustamäe	418	412,18	34,6	31,10	114,6
Nõmme	2123	2121,25	111	109,72	219,5
Pirita	1510,2	1472,79	43,4	32,18	110,5
Põhja-Tallinn	720,3	697,74	159,5	170,13	206,8
Tallinnas kokku	9291,5	9017,65	1005,5	1056,77	1417,13

Tabelist 3 on näha, et muruala on vähenenud seitsme aasta jooksul 1007,3 ha. Võib arvata, et selle tingib osaliselt vahepealne ehitustegevus, mis paljuski puudutas õuealaid. Ilmselt on sellise tegevuse tõttu vähenenud Pirita linnaosa murualad.

Tabel 3. Maakatteliikide pindalad¹⁰⁵

Linnaosa	Muru ha		Asfaltala ha		Betoonala ha	
	2005	2012	2005	2012	2005	2012
Haabersti	818,6	617,4	181,6	202,1	15,7	25,2
Kesklinn	556,2	450,6	390,5	399	47,6	63,2
Kristiine	219,4	214,4	204,9	211,4	10,3	10,6
Lasnamäe	1150,1	520,2	562,5	621	29	35,8
Mustamäe	337,7	332,7	215,9	222,2	7,1	7,3
Nõmme	682,3	682,6	243,2	243,2	25,3	25,4
Pirita	501,7	306,5	122	136,9	16,8	27,5
Põhja-Tallinn	192,2	326,5	309,4	328,6	41	33,1
Tallinnas kokku	4458,2	3450,9	2230	2364,4	192,8	228,1

Edasist analüüsimist vajab Lasnamäe linnaosa muruala vähenemine poole võrra. Samuti on probleemne Kesklinna muruala vähenemine, sest linnaosas on taimkattega ala teiste linnaosadega võrreldes vähem. Positiivne on Põhja-Tallinna muruala suurenemine

¹⁰⁴ Andmed on võetud Tallinna ruumiantmete registrist 03.09.2012 seisuga

¹⁰⁵ Andmed on võetud Tallinna ruumiantmete registrist 03.09.2012 seisuga

kolmandiku võrra. Murualade kui elurikkuse mõttes kõrbealade suurendamine ei saa olla omaette eesmärk.

Miljööväärtuslikel hoonestusaladel on haljastus üks miljöõ komponente, selle säilitamine ja uue rajamine valmistab probleeme. Ehitiste laiendamisel on keeruline parkimismäär täita ja uusi parklakohti rajatakse haljastuse arvelt. Uute elanikega võib kaasneda miljööväärtusliku haljastuse asendamine miljöösse sobimatuga. Miljööväärtuslikud hoonestusalad on erinevad, nagu ka seal kasvav väärtuslik haljastus.

Üha kivistumaks muutumas linnaruumis on võimalik elukeskkonna kvaliteeti parandada katuse- ja vertikaalhaljastusega. Tegevuskavas käsitletakse mõisteid järgmiselt:

- katusehaljastus – igasuguse ehitise, sh maa-aluse ehitise peal asuv haljastus, millel on eelkõige dekoratiivne väärtus ning mis ei asenda loodusliku maapinnaga ühendatud täisväärtuslikku haljastust;
- vertikaalhaljastus – samblike, sammalde, sõnajalgade ja teiste taimede kasvatamine hoonete välisseintel, piiretel ja müüridel.

Katuse- ja vertikaalhaljastus ei asenda maapinnaga ühenduses olevat haljastust, kuid ilmestab linnaruumi. Katusehaljastusega on võimalik luua elupaigad mitmekesisele faunale ämblike ja putukate näol, mis omakorda meelitab ligi linde. Samuti on katusehaljastus oluline hoone energiakulu seisukohast. Katusehaljastust on võimalik kasutada rekreatiivsel eesmärgil või kõrgemal asuvatest hoonetest avanevate põnevate vaadete loomiseks. Vertikaalhaljastus annab hea tulemuse ka väga väikeste haljastatavate maaalade puhul.

Vett läbilaskmatuid pindasid rajatakse linna juurde. Nagu tabelist 3 näha, on asfalt- ja betoonpinda Tallinnas kokku 2592,5 ha, mis moodustab linna üldpindalast 16,3%. Seitsme aasta jooksul on lisandunud 169,7 ha vett läbilaskmatut pinda, millelt tuleb sademevesi siiski ära juhtida. Ärajuhtimist vajava sademevee hulka võib kohapeal vähendada katusehaljastusega (sademeveekanalisatsiooni juhitava vee hulk väheneb 50%) ja haljastuse oskusliku planeerimisega, nt liigendades parklaid haljastusega.

Edaspidi tuleb:

- analüüsida, millise maakattetüübi alla on märgitud varem taimkattega ala, mis on vähenenud, ja varem taimkatteta ala, mis on suurenenud;
- analüüsida, millest on tingitud muruala vähenemine Kesklinnas ja Lasnamäe linnaosas;
- võtta Kesklinna linnaosas haljastu suurendamiseks kasutusele vertikaal- ja katusehaljastus ning muud uuenduslikud lahendused, mis aitavad väikesel pinnal elurikkust luua;
- töötada välja miljööväärtuslike hoonestusalade haljastamiseks sobivate materjalide ja liikide väljaselgitamise meetoodika;
- vähendada vett läbilaskmatute katete osakaalu ning võtta sademevee puhul kasutusele uuenduslikud lahendused.

5.3 Looduskaitse linnakeskkonnas

Tänapäevane looduskaitse keskendub lisaks traditsioonilisele loodusmälestiste kaitsele ja liigikaitsele elupaikade terviklikkuse säilitamisele ja inimeste loodusteadlikkuse edendamisele. Looduskaitse eesmärk on säilitada looduse mitmekesisust ehk elurikkust kõigil selle avaldumise tasanditel. Kõige paremini on loodus kaitstud ja hoitud siis, kui inimesed oskavad ja tahavad ise loodust ehk oma igapäevast elukeskkonda selle kogu mitmekesisuses alal hoida.¹⁰⁶

Linnakeskkonnas on looduskaitse kõige raskem ülesanne säilitada elupaikade mitmekesisus ning luua ja hallata rohevõrgustikku, mis omakorda eeldab eriti linnakeskkonnas eri eesmärkide arvestamist. Ühest küljest peavad rohealad pakkuma linlastele meeldivat ja ohutut võimalust sportida ja lõõgastuda, teisalt aga tagama mitmekesise ja väärtusliku elukeskkonna looma- ja taimeliikidele.¹⁰⁷ Sealjuures tuleb arvestada, et elustiku mitmekesisus ja hea seisund kujundavad olulise osa rohealade rekreatsiooniväärtusest ning rohealade koosluste püsimine iseregulatsioonivõimelisena hoiab alade hoolduskulud väikesed. Elurikkus ja toimiv rohevõrgustik on seega olulised linnakeskkonna kvaliteedi tagajad ning mõjude puhverdajad.

Elurikkuse olulisemaid rolle on ökosüsteemiteenuste pakkumine. Ökosüsteemiteenused on keskkonnakaitseks, sotsiaalsed ja majanduslikud hüved, mida elus ja eluta loodus inimestele pakub, näiteks puhas õhk, puude ja põõsaste mürasummutamisefekt, mulla teke ja veekogude isepuhastusvõime. Pakutavatest teenustest sõltuvad inimeste heaolu ja majandustegevus, need vähendavad kulutusi toidule, transpordile, kommunaalteenustele ja tervishoiule.¹⁰⁸

Tallinnas on kokku 485 kaitstavat loodusobjekti 1635,4 ha-l, mis moodustab 10,3% linna pindalast. Objektide nimekiri ja pindalad on toodud tabelis 4.¹⁰⁹

Looduskaitse seaduses on kaitstavate loodusobjektidena loetletud kaitsealad, hoiualad, kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid, püsilupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid ning kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Tallinnas registreeritud kaitstavad loodusobjektid on esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Kaitstavad loodusobjektid¹¹⁰

Kaitstav loodusobjekt	Pindala ha
1	2
Fahle aed	3,5
Falgi park	1,2
Kadriru park	72,8
Kanuti aed	1,5
Pargikompleks (Harjumägi, Hirvepark, Lindamägi) s.h Kaarli pst	7,3

¹⁰⁶ Vabariigi Valitsuse 26. juuli 2012 korraldusega nr 332 heaks kiidetud „Looduskaitse arengukava aastani 2020”

¹⁰⁷ M. Uustal, P. Kuldna, K. Peterson. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat. SEI Tallinn väljaanne nr 15. Tallinn 2010. Lk 21

¹⁰⁸ M. Uustal, P. Kuldna, K. Peterson. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat. SEI Tallinn väljaanne nr 15. Tallinn 2010. Lk 14

¹⁰⁹ Keskkonnaregister <http://register.keskkonnainfo.ee>, 03.09. 2012 seisuga

¹¹⁰ Sama

1	2
Roheline turg	0,1
Tammsaare park	2,8
Toompark	10,4
Tornide väljak	3,9
Tuvi park	1,8
Viruvärava mäe ehk Musumäe park	0,6
Jannseni puiestik	3,7
Kalamaja kalmistupark	6,7
Kopli kalmistupark	8,6
Lillepi park	35,7
Löwenruh' park	6,5
Oravamäe park	2,1
Ravila park	0,2
Sanatooriumi park	18,3
Vabaduse park	19,1
Valdeku park	12,4
Võidu puiestik	9,6
Aegna saar	301,1
Astangu looduskaitseala	136,2
Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala	199,7
Pirita jõeoru maastikukaitseala	703,2
Aiataguse allikad	
Glehni pargi allikad, sh Rõõmuallikas	5,1
Kasetuka allikad	
Lepasalu allikad	3,8
Varsaallikad	0,4
Hundikuristiku paljand ja juga	2
Kakumäe paljand	
Kopli savikarjääri paljand	
Lasnamäe paljand	
Lasnamäe vana paemurru paljand	
Maarjamäe paekallas, sh Suhkrumäe paljand	14,4
Meteoriidijalg Tondi rabas	
Mäekalda paljand	0,1
Mäekalda-Liivoja paljand	
Nunne tänava paljand	
Patkuli trepi paljand	
Pärnamäe maasäär; Pärnamäe põiksäär	10,6
Toompea paljand	
Aegna rändrahnud; Lemmikneeme (Lemmiku) kivikülv	8,8
Kadrioru kivikülv, sh Põhja kivi	1,2
Koplipargi kivi; Kopli (Kase) pargi kivikülv	2,5
Mustamäe kivikülv	0,9
Vabaõhumuuseumi kivikülv	1
Veskimetsa suured rändrahnud ja kivikülv	15,6

Rändrahnud – Aia peatuse rändrahn, Aianduse kivi, Astla kivi, Eerikukivi, Iru jõekivi, Iru kuuskivi, Jäämäekivi, Kadaka puiestee Suurkivi, Kadrioru staadioni kivid, Kevade kivi, Kirstukivi, Kopliranna kivi, Krulli kivi, Kuradisadul, Lastepäevakodu kivi, Lehola kivi, Lesta kivi, Liiva jaama rahn, Lindakivi, Lõuka kivi, Lõunakivi, Lükati rahn, Maasepa kivi, Merivälja hiidrahn, Rändrahn, Merivälja Suurkivi, Mustakivi, Mustkivi, Männiku hiidrahn, Männiku rändrahn, Hiidrahn Nõmmel, Nõmme hiidrahn, Noakivi rändrahnude rühm, Noortepargi kivi, Lastepargi kivi, Oru rändrahn, Rahumäe hiidrahn, Raudalu kivid, Renniku kivi, Renniga kivi, Suurekivi rahn, Tulekivi ehk Sihi suurkivi, Ussimäe kivid, Varjualune kivi, Vesiveski kivi, Võrgukuuride kivi, Väina tee kivi, Öpiringi kivid.

Kaitsealused liigid

- I kaitsekategooria taimeliigid: 3 liiki 7 kasvukohas (nt Tallinnas asub Eesti ainus mägi-kadakkaera kasvukoht)
- II kaitsekategooria taimeliigid: 11 liiki 27 kasvukohas (nt aasnelk ja kummeli-võtmehein)
- III kaitsekategooria taimeliigid: 26 liiki 143 kasvukohas (roosa merikann, rootsi kukits ja nõmmnelk)
- I kaitsekategooria seeneliigid: 1 liik 11 kasvukohas (leht-kobartorik)
- III kaitsekategooria seeneliigid: 1 liik 1 kasvukohas (hall hundiseenik)
- I kaitsekategooria loomaliigid: 2 liiki 3 elupaigas (merikotkas ja kõre)
- II kaitsekategooria loomaliigid: 13 liiki 68 elupaigas (nt 8 liiki nahkhiirlasi ja kanakull)
- III kaitsekategooria loomaliigid: 41 liiki 101 elupaigas (nt 10 liiki kimalasi, suur-kuldtiib, rukkirääk ja mustrahn)

Looduskaitsealuseid üksikpuid kasvab Tallinnas kokku 52.

Aegna maastikukaitsealale on koostatud kaitsekorralduskava. Mitme kaitsealuse liigi (nt mägi-kadakkaer, püstkivirik, nõmmnelk, merikotkas ja kõre) kaitsmiseks koostatakse tegevuskavasid.

Looduskaitse arengukava rõhutab, et maastik on elupaigaülene loodusliku mitmekesisuse tasand ning maastikukaitse on valdkondadevaheline tegevus. Maastikud on kujunenud inimese ja looduse koostoimel ning võivad sõltuda sotsiaal-majanduslikest muutustest. Maastikul kui elukeskkonnal on nii ökoloogiline, majanduslik kui ka kultuurilooline (sh teaduslik) väärtus. Looduskaitse arengukava näeb Eesti probleemina maastike mitmekesisuse vähenemist. Tallinnas võib täheldada avalikuks kasutuseks väärtuslike maastike vähenemist. Looduskaitse arengukava seab eesmärgiks Eestile omaste maastike väärtustamise ja säilitamise ja nende ilme parandamise. Oluline on loodusmaastike ja pärandkultuurimaastike säilitamine ning nende killustumise vältimine. Tegevuskava püüab kõike eelkirjeldatud Tallinnas rakendada linnale väärtuslike ja omaste maastike puhul.

Pargid on omalaadne värv inimese ja looduse vahel. Tänu maastiku mitmekesisusele (avatud ja suletud alad, suurte vanade puude ja veekogude olemasolu jms) on pargid paljude taime- ja loomaliikide elupaik. Eesmärk on tagada kõikide looduskaitsealuste parkide väärtuse säilimine avatud alade iga-aastase niitmise ja puistu asjakohase hooldamisega.

Edaspidi tuleb:

- leida võimalusi maastike mitmekesisuse hoidmiseks ja suurendamiseks;
- saavutada rohevõrgustiku ökoloogiline sidusus ja vältida selle killustumist;

- koostada hoolduskavad maastike ilme parandamiseks ja nende väärtuse säilimiseks ning neid järjepidevalt rakendada;
- seirata loodusväärtusi ning vahetada andmeid riigiasutustega;
- tagada kaitsealuste liikide elutingimused;
- suunata haljastu külastajate liikumist, et vähendada külastuskoormusest tulenevat negatiivset mõju;
- teadvustada ja väärtustada loodusväärtusi ja elurikkust.

5.4 Haljastu linnaosades

Tallinnas on kokku 61 parki 320,2 hektaril. Iga linnaosa pargid on loetletud käesoleva peatüki alapeatükkides. Lisaks parkidele on palju eri suurusega haljas- ja rohealaid. Kokku on hooldust vajavat haljastust 3531 ha, millest linn hooldab 1821 ha ehk 51,6%.¹¹¹ Võrreldes 2005. aastaga on erakätesse läinud Fahle aed, Rahvaste Sõpruse park, P. Kerese monumendiga haljasala. Juurde on tulnud Põhja-Tallinna Karjamaa park ja Stroomi rannapark.

Haljasalad on rohevõrgustiku tähtsad elemendid. Linnaosade üldplaneeringutes nähakse ette vajalikud rohevõrgustiku ühendused, kuid nende loomine on probleem. Lahendusena võib linnaosades kas luua uued rohealad koos sellest tulenevate kohustuste võtmise ja vahendite leidmisega või parandada kohaliku rohevõrgustiku toimimist ja rohealade turvalist kättesaadavust. Parima tulemuse annab mõlema võimaluse kombineerimine.¹¹²

Martha Schwartz on öelnud: „Disaini tuleb hinnata, sest see on jätkusuutlikkuse oluline tegur. Disainiga saame luua kohale mõtte ja tekitada ühtekuuluvustunnet ning individuaalsust. Andes kohale disainiga iseloomu, mälu, identiteedi, orientatsiooni ja individuaalsuse, saame tekitada inimestes emotsioone.”¹¹³ Positiivsete emotsioonide kaudu on võimalik siduda elanikke neid ümbritseva avaliku ruumiga.

Haljastuga tegelemiseks on Tallinna Keskkonnaameti eestvõttel loodud haljastute infosüsteem (HIS), mis võimaldab nii linnaosade kui ka keskkonnaameti ametnikel haljastust toimuvat kergemini hallata. HIS-ssi ei ole sisestatud kõiki vajalikke andmeid ning aluskaart ei uuene piisava kiirusega. Seepärast teeb keskkonnaamet ettevalmistusi infosüsteemi uuendamiseks, et koos haljastu hoolduse ümberkorraldamisega oleks ametnikel hõlpsam hooldustööde kvaliteeti kontrollida, mugavalt ja kiirelt vajalikke statistilisi andmeid saada ning kaasata avalikkust haljastute hoolduse puudujääkidest teavitamise näol.

2005. aasta arengukava täitmise aruandest näeme, et linnaosade 36 prioriteetsest haljasalast on täiesti valmis 11 haljasala, pooleli on tööd 14 haljasalal ning töödega ei ole alustatud 11 haljasalal. Poolikult rekonstrueeritud haljasalad ei täida nende rekonstrueerimise eesmärke, milleks üldiselt on parandada funktsionaalsust ja esteetilisust, arvestades ökonoomsusega.

Edaspidi tuleb:

- pöörata tähelepanu poolikult rekonstrueeritud parkidele. Projekti eesmärgid tuleb üle vaadata ning vajaduse korral täpsustada ja rekonstrueerimine lõpule viia;

¹¹¹ Andmed tootekaartidelt 2012. aasta kohta

¹¹² E-Konsult. Teemaplaneering „Tallinna rohealad”. Tallinna Linnavalitsus 2008. Lk 91

¹¹³ Martha Schwartz <http://www.marthaschwartz.com>, 12.12.2012

- hajutada rekonstrueeritud parkide ja haljasalade külastuskoormust;
- korrastada haljastut puudutavad andmed, et oleks võimalik vajaduse korral aktuaalset informatsiooni saada vajalike otsuste tegemiseks või tegevuste planeerimiseks;
- tagada spetsialistide, nt maastikuarhitektide, aednike või arboristide kaasamine haljastu projekteerimisel –, ehitus- ja hooldustöödel, et parandada elukeskkonna kvaliteeti.

5.4.1 Haabersti linnaosa

Haabersti linnaosas on kokku 767,6 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustavad 34,5% linnaosa pindalast. Linnaosa valitsus hooldab 441,6 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 57,5% linnaosa haljastust ja 29% linnaosa taimkattega alast.¹¹⁴

Haabersti linnaosas on kaks parki kogupindalaga 23 ha:

Õismäe tiigi ümbruse pargiala (9 ha) ja Kakumäe rannapark koos parkmetsaga (14 ha).

Haabersti linnaosa üldplaneeringuga¹¹⁵ nähakse ette säilitada ülelinnalise tähtsusega haljas- ja rohealad ja neid edasi arendada – Haabersti mets, Harku paekallas Astangu ja Mäeküla vahel, Mustjõe rand, Vikimõisa mets, Harku järve kallas, Tiskre rand, Kakumäe läänerand, Kakumäe sanglepik, Kakumäe raba, Õismäe raba ja Tiskre oja kallas. Kõiki eelnimetatud haljas- ja rohealaid on analüüsitud ning kirjeldatud haljasala väärtusi, eesmärki, hooldussoovitusi ja võimalikke ehitisi.

Üldplaneeringuga nähakse ette olemasolevate asumisistest rohealade säilitamine ja maa-alade reserveerimine, et rajada uued asumipargid, mis on valdavalt avalikud puhkealad, kuhu võib ehitada väiksemaid spordi- ja puhkerajatisi. Üldplaneering näeb ette säilitada või rajada asumisistest rohealad järgmistes piirkondades:

Kasemetsa mets, Käba tn haljasala, Mirta tn 16 haljasala, Suurevälja tn haljasala, Lesta tn 5c haljasala, Haabersti ringristmiku haljasala, Astangu tn mets, Hans Lepa puukool-aed, Kakumäe tee 47 haljasala, Kakumäe tee 88 haljasala, Tindi tn haljasala, Poru tn haljasala, Künkamaa tn 1 haljasala, Tiskre tee 36, Rannamõisa tee 32 haljasala, Kristeni tn 22 haljasala, Rannamõisa tee 36b haljasala, Pikaliiva metsatukad, Volmre salu, Mäeküla mets, Rehe tn haljasala, Rannamõisa tee haljasala, Õismäe rand, Rocca al Mare kooli mets, Väike-Õismäe puhkeala ja Veskimäe tänava metsatukk.

Linnaosas on oluline tegeleda rohevõrgustiku konfliktaladega Õismäe raba lähedal. Õismäe elamualad on rajatud koos haljastusega ning seetõttu on eriti kõrghaljastus ühealine ning vajab hooldust ja rekonstrueerimist. Teemaale rajatud madalhalbastuse hooldus ei ole piisavalt sage, et tagada selle esteetilisus. Linnaosa korruselamute ümbruses on suur probleem parkimiskohtade puudus. Kvaliteetse haljastuslahenduse elluviimisel on võimalik elukeskkonda säilitada või isegi parandada ka parkimiskohtade lisamise korral.

Edaspidi tuleb:

- säilitada Harku järve kaldad ja Õismäe raba avalikult kasutatavana;
- rekonstrueerida Õismäe elamualade haljastus;
- lahendada üheskoos parkimise ja haljastu kvaliteedi parandamise küsimus, kasutades uuenduslikke lahendusi.

¹¹⁴ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

¹¹⁵ Tallinna Linnavolikogu 23. märtsi 2006 otsusega nr 90 algatatud „Haabersti linnaosa üldplaneering”

5.4.2 Kesklinna linnaosa

Kesklinna linnaosas on kokku 167,2 ha parke ja haljasalaid, mis moodustab 0,5% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab kokku 82,2 ha haljasalaid ning asutus Kadrioru Park 85 ha suurust Kadrioru parki. Hooldatav maaala moodustab 100% linnaosa haljas- ja rohealadest ning 13,5% linnaosa taimkattega alast.¹¹⁶

Linnaosas on 22 parki (128,3 ha):

Taani Kuninga aed (0,3 ha), Kubeneri aed (0,4 ha), Roheline turg (0,04 ha), Harjumägi (1,7 ha), Lindamägi (1,3 ha), Toompark (8,7 ha), Tornide väljak (3,8 ha), Hirvepark (3,7 ha), Viruvärava mäe park ehk Musumägi (0,6 ha), Kanuti aed (1,5 ha), Tammsaare park (2,6 ha), Falgi park (1,2 ha), Koidu park (0,8 ha), Lembitu park (1,1 ha), Politseiaed (2 ha), Kodu park (0,9 ha), Tiigiveski park (1,2 ha), Poolamägi (2 ha), Tuvi park (1,9 ha), Maarjamäe mälestusväli (7 ha), Harju tn haljasala (0,4 ha) ja Kadrioru park (85 ha).

Lisaks ilmestavad linnaosa haljasalad (18,4 ha):

Nunne haljak (0,1 ha), Nõelasilm (0,02 ha), Rävalla esplanaad (0,8 ha) Teatri väljak (0,3 ha), Marta risti haljak (0,03 ha), K. Tärnu haljak (0,7 ha), Russalka rand (1,5 ha), Rannamägi (2,6 ha), Pühamägi (2,4 ha), Vana-Lõuna haljak (0,9 ha), Kaarli esplanaad (0,7 ha), Kompassi väljak (0,1 ha), Raua haljak (0,1 ha), Maarjamäe nõlv (4,1 ha), Väikese Rannavärava mägi (0,2 ha), Margareeta aed (1,7 ha), E. Vilde monumendi haljak (0,2 ha), A.Nevski katedraali haljak (0,7 ha), H. Elleri monumendi haljak (0,05 ha), Hõlmikpuuhaljak (0,1 ha), Joa 1 haljak (0,3 ha), Ahtri tänava haljasmaa (0,7 ha), M. Saare haljak (0,1 ha) ja palju väiksemaid nimeta haljasalaid.

Koostöös linnakodanikega tehti Kesklinna linnaosas SWOT-analüüs.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
• Haljastu on mitmekesine, palju vanu parke ja puid • Vana ja väärikas haljastus • Mereäärsete alade arendamise võimalus • Linnaosas on tööl aednik ja arboristid • Haljasalade uuendamiseks korraldatakse kujunduskonkurss	• Olemasolevaid haljasalaid kasutatakse liiga intensiivselt • Haljastus ei paikne süsteemselt, ei vasta elanike vajadustele • Alarahastatus • Parkimine kinnistul <i>versus</i> tänaval (uusarendustes parkimiskohad tasulised) • Haljasalaid ei hooldata, vaid koristatakse

¹¹⁶ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

VÕIMALUSED	OHUD
• Kehtestatud detailplaneeringuid ei realiseerita, tulevikus on võimalik leida parem lahendus • Reformimata riigimaade munitsipaliseerimine haljasalade rajamiseks • Erakapitali kaasamine toetusprojektidesse, nt projekt „Hoovid roheliseks” • Miljööväärtuslike alade haljastuse infovoldiku koostamine (liigid)	• Detailplaneeringute elluviimine vähendab avalikuks kasutuseks ette nähtud ala • Kehtestatud detailplaneeringuid ei viida ellu, need jäävad poolikuks ega väärtusta linnaruumi

Kesklinna linnaosas puudub kogu linnaosa käsitlev analüüs haljas- ja rohealade paiknemise kohta rohevõrgustikus ning rohevõrgustiku toimimise kohta. Koostatav vanalinna arengukava sätestab ühe tegevusena kõrghaljastuse inventeerimise, eelkõige bastionaalvööndi parkides ja linnamüürist seespool. Linnaosa SWOT-analüüsist tulenevalt on linnaosa tugevus vana ja väärtusliku haljastuse rohkus. Inventeerimise tulemusena selgub, milline haljastus varjab vaateid ega ole seetõttu kuigi väärtuslik ning millist haljastust tuleb kindlasti võimalikult kaua säilitada selle kasvutingimusi ja hooldust parandades. Samas kannatavad vanalinna haljasalad suure külastuskoormuse all ning vajavad seetõttu kvaliteetset hooldust.

Edaspidi tuleb:

- inventeerida vanalinna haljastus edasiste tegevuste planeerimiseks;
- rekonstrueerida haljasalad, mille külastuskoormus on väga suur, ning tagada nende kvaliteetne hooldus;
- Tallinna rohevõrgustiku toimimiseks analüüsida Kesklinna linnaosa rohevõrgustikku ja koostada selle teemaplaneering;
- parandada väärtusliku haljastuse kasvutingimusi, minimeerida negatiivsed mõjurid ja tagada õigeaegne hooldus, et maksimaalselt pikendada haljastuse eluiga.

5.4.3 Kristiine linnaosa

Kristiine linnaosas on kokku 85,8 ha haljas- ja rohealad, mis moodustavad 10,9% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab 85,8 ha haljas- ja rohealad, mis moodustab 100% linnaosa haljastust ning 23% linnaosa taimkattega alast.¹¹⁷

Kristiine linnaosas on kuus parki kogupindalaga 14 ha:

Löwenruh' park (5 ha), Räägu park (1 ha), Tondimõisa park (3 ha), Cederhelmi park (1 ha), Sõjakooli park (2 ha) ja Liimi ehk Charlottentali park (2 ha).

Koostatav linnaosa üldplaneering¹¹⁸ näeb ette kaks uut haljasala: Rahumäe tee ja Tuisu tn nurgale ning Rahumäe kalmistu, raudtee ja perspektiivse Viljandi mnt ja Tervise tn ühendustee vahelisele u 1 ha suurusele maa-alale. Samuti on kavas laiendada Charlottentali pargi ala.

¹¹⁷ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

¹¹⁸ Tallinna Linnavolikogu 9. märtsi 2006 otsusega nr 71 algatatud „Kristiine linnaosa üldplaneering”

Üldplaneering tõdeb, et väikeste elurajooniparkide hajali paiknemise tõttu puudub võimalus siduda need ühtseks rohevõrgustikuks, sest pole otstarbekas elurajooni kitsaste juurdesõidutänavate laiendamiseks võõrandada tänavaäärsete elamute valdavalt haljastatud eesaedu eesmärgiga rajada avalikke puiesteid vm rohekoridori elemente. Haljastute põhilise ühendajana toimivad Kristiine elurajooni, eriti väikeelamupiirkonna aiad ja õuealad.

Kristiine linnaosa eripära on kolm seal asuvat endise suvemõisa parki, kus oleks vaja lõpetada rekonstrueerimistööd ja seejärel oleks võimalik neid atraktiivselt tutvustada. Linnaosas on võimalus haljasalasad juurde rajada kõrgepingeliinide maa alla viimisega. Linnaosa korruselamute ümbruses on suur probleem parkimiskohtade puudus. Kvaliteetse haljastuslahenduse elluviimisel on võimalik elukeskkonda säilitada või isegi parandada ka parkimiskohtade lisamise korral

Edaspidi tuleb:

- rekonstrueerida endiste suvemõisate haljastus;
- lahendada parkimisküsimus ja parandada haljastu kvaliteeti, kasutades uuenduslikke lahendusi.

5.4.4 Lasnamäe linnaosa

Lasnamäe linnaosas on kokku 770,8 ha haljas- ja rohealasad, mis moodustavad 28,1% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab 102,2 ha haljas- ja rohealasad, mis moodustavad 13,2% linnaosa haljastust ja 8,6% linnaosa taimkattega alast.¹¹⁹

Lasnamäe linnaosas on kokku seitse parki kogupindalaga 47,45 ha:

Jüriöö park (2,4 ha), Tondiloo park (11,4 ha), Tuulte plats (2,7 ha), Vormsi park (3,9 ha), Asunduse park (2,3 ha), Pae park (21,65 ha) ja Koorti haljasala (3,1 ha).

Üldplaneering näeb ette säilitada või korrastada asumisesed pargid või haljasalad järgmistes elamualade piirkondades¹²⁰:

Pirita jõe org Priisle kohal, Tondi raba, Kadrioru – Tondi raba rohekoridor, Seli mets, Sinimäe tn mets, Arbu tn haljasala, Punase tn haljasala, Pae tn haljasala, Läänemere tee mets, Mustakivi tee haljasala, Katleri tn mets, Kivila tn haljasala, Kuuli tn haljasala, Mahtra tn haljasalad, Raadiku tn haljasalad, Kihnu tn haljasala, Asunduse tn haljasala, Vormsi tn haljasala, Ülemiste trammiringi haljasala, Killustiku tn haljasala, Kalevipoja põigu haljasala, Läänemere tee 12 ja 14, Roheala nr 115, Ümera tn haljasala ja Koorti 20 ja 24 haljasala, Liikuri tn äärne haljasala kuni Smuuli teeni, Betooni, Sõstramäe ja Paneeli tn haljasala.

Parkidele ja haljasaladele on antud arengusuunad.

Linnaosa piiril asuvad Pirita maastikukaitseala ning Kadrioru park. Rohevõrgustiku rajamine muudab need alad Lasnamäe elanikele kättesaadavamaks. Linnaosas on jäätmaid, mida ei saa nimetada probleemiks, vaid võib pidada võimaluseks. Taimestik, mis sellistes kohtades kasvab, lähtub eelkõige just selle koha oludest ning on seetõttu vastupidav. Väljakujunenud teerajad ning maaalal toimuvad tegevused on kohaspetsiifilised ning – juhivad kätte kasutajaskonna potentsiaali ja arengusuunad¹²¹. Jäätmaadel toimuvat tuleb linnaosas teadlikult kasutada rekreatsioonialade laiendamiseks.

¹¹⁹ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

¹²⁰ Tallinna Linnavolikogu 21.oktoobri 2010 otsusega nr 238 kehtestatud „Lasnamäe elamualade üldplaneering“

¹²¹ M. Karro-Kalberg. Tallinna tühermaade võlu ja võimalused. Inimõju Tallinna keskkonnale VI. Tallinn 2011

Edaspidi tuleb:

- suunata Pirita maastikukaitseala kasutamist koostöös Pirita linnaosaga ning parandada maastikukaitseala juurdepääsetavust;
- rajada rohekoridoride sidususe tagamiseks rohekoridor Liikuri tänavale, et võimaldada linnakodanikel jõuda Kadrioru parki;
- korrastada Maarjamäe klindi looduskaitsealuste liikide püsielupaigad;
- ehitada pargid valmis;
- lahendada kvartalit hõlmava projektiga parkimisprobleemid.

5.4.5 Mustamäe linnaosa

Mustamäe linnaosas on kokku 211,63 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 26,1% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab kokku 199,4 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 94% linnaosa haljastust ning 48,4% linnaosa taimkattega alast.¹²²

Mustamäe linnaosas on neli parki kogupindalaga 30,2 ha:

Lepistik (4,6 ha), Kadaka parkmets (15 ha), Männipark (10,6 ha) ja Parditiigi park (5,9 ha).

Lisaks ilmestab Mustamäe linnaosa Sütiste parkmets.

Mustamäe linnaosas koostati koos linnaosa ametnikega SWOT-analüüs.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
• Palju väljakujunenud kõrghaljastust • Elukohana hinnatakse Mustamäed rohkem kui Õismäed • Võimalus välja ehitada Kadaka park • Parditiigi pargi valmishitamine	• Koos elamuehitusega ei rajatud nõuetekohast haljastust (betoon ja metall pinnases) • Kõrghaljastus ühealine • Männipargi liiga intensiivne kasutus
VÕIMALUSED	OHUD
• Kadaka pargi valmishitamine koostöös eramaa omanikuga • Sütiste metsa linna omandisse taotlemine • Parditiigi pargi valmishitamine	• Lepistiku loodusliku linnakeskkonna säilitamine. • Kõnnitee Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse on ohtlik • Parklate rajamine haljastuse arvelt • Haljastuse hoolduseks ei eraldata piisavalt rahalisi vahendeid • Reformimata riigimaa (Sütiste mets) tulevik

Männipargi rekonstrueerimise ning selle funktsionaalsuse parandamise mõjul on pargi külastuskoormus kasvanud. See aga tekitab probleeme pargi õnal liivapinnasel kasvavale taimestikule. Seetõttu oleks vaja külastuskoormust eelkõige funktsionaalsuse kaudu hajutada teistele linnaosa parkidele. Linnaosas on elamute ümbruse haljastus rajatud elamute valmimise ajal ning on seetõttu ühealine. Kõrghaljastus vajaks kvaliteetset hooldust ning võimaluse korral juurdeistutamist. Linnaosa korruselamute ümbruses on suur parkimiskohtade puudus. Kvaliteetse haljastuslahenduse elluviimisel on võimalik elukeskkonda säilitada või isegi parandada ka parkimiskohtade lisamise korral.

¹²² Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

Edaspidi tuleb:

- Männipargi külastuskoormuse vähendamiseks arendada välja Kadaka park;
- säilitada Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala avalikult kasutatavana;
- lahendada parkimisküsimus ja parandada haljastu kvaliteeti, kasutades uuenduslikke lahendusi;
- lahendada kõrghaljastuse üheeaalisusest tulenevad probleemid.

5.4.6 Nõmme linnaosa

Nõmme linnaosas on kokku 801,4 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 27,4% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab kokku 111,8 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 14% linnaosa haljastust ning 5,3% linnaosa taimkattega alast.¹²³

Nõmme linnaosas on kaheksa parki kogupindalaga 4,45 ha:

Oravamäe park (2,1 ha), Ravila park (0,2 ha), Ilo park (0,5 ha), Kiige park (0,4 ha), Õie puiestik (0,6 ha), Nõmme Ema park (0,05 ha), Nõmme keskuse pargid (0,3 ha) ja Mai park (0,3 ha).

Üldplaneeringus¹²⁴ kirjeldatakse veel järgmisi haljas- ja rohealaid:

Jannseni puiestik, Sanatooriumi park, Vabaduse park, Valdeku park, Võidu park, Kivinuka mets, Liiva mets, Raudalu mets, Ilmarise mets, Kitzbergi haljak, Glehni park ja Pääsküla puiestik.

Linnaosa koostatav üldplaneering näeb ette võimalikke rekreatiiv- ja puhkealaid tulevikus Viljandi mnt äärsel metsaalal, Raudalu metsas ning Raku ja Männiku järve ümbruses.

Kuigi tänavahaljastuse täiendamise või rajamise võimalused on Nõmmel väikesed, sest enamik tänavaid on selleks liiga kitsad, siis üldplaneeringus tuuakse välja magistraal- ja kõrvaltänavatele puieoste rajamise võimalused. Praegu on koostamisel Nõmme linnaosa arengukava, kus nähakse ette haljastuse ja keskkonna täpsemad prioriteedid, eesmärgid ja nende saavutamise mõõdikud. Peamised eesmärgid on uute rekreatsiooni- ja puhkealade rajamine, olemasolevate parkide ja parkmetsade rekonstrueerimine.

Nõmme tuntakse eelkõige metsaalade poolest ning oluline on säilitada need avalikuks kasutuseks. Metsaaladel tuleb teha vajalikke hooldustöid. Pargialad on küll rekonstrueeritud, kuid teekattmaterjal vajab väljavahetamist. Linnaosas asuva Männiku järve äärne ala on eramaa, kuid koostöös omanikuga on seal võimalikud ajutise iseloomuga rekreatiivsed tegevused.

Edaspidi tuleb:

- hajutada metsaalade kasutuskoormust ja parandada hooldust, et see vastaks linnatingimustes vajalikule hooldusele;
- säilitada Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala avalikult kasutatavana;
- arendada Männiku järve äärne ajutiselt avalikult kasutatavaks puhkekohaks.

¹²³ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

¹²⁴ Tallinna Linnavolikogu 22. veebruari 2001 otsusega nr 46 algatatud „Nõmme linnaosa üldplaneering”

5.4.7 Pirita linnaosa

Pirita linnaosas on kokku 629,3 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 33,5% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab 629,3 ha, mis moodustab 100% haljas- ja rohealadest ning 42,7% linnaosa taimkattega alast.¹²⁵

Pirita linnaosas on kuus parki kogupindalaga 41 ha:

Merivälja park (3,2 ha), Purskkaevu haljasala (1 ha), Lillepi park (33,1 ha), Kose park (2,7 ha), Pirita keskuse haljasala (0,6 ha) ja Hiie park (0,6 ha).

Pirita linnaosa üldplaneeringus¹²⁶ kirjeldatakse veel järgmisi haljas- ja rohealaid:

Pirita supelrand koos rannametsaga, Pirita jõeoru maastikukaitseala (sh Kloostrimets), Pirita tee ning mere vaheline haljasala, Kuusenõmme ja Randvere tee vaheline haljasala, Võsa tee piirkond endisel Mähe aiandi alal, Lehiku ja Vahtriku tee vahel, Ranniku ja Lehiku tee vahel, Randvere ja Palderjani tee vaheline haljasala, Aianduse tee haljasala, Kõlviku teest lõuna poole jääv ala, osa Lepiku teest ida poole jäävast üldmaast, osa Laiaküla keskosas asuvast kinnistust, Vabaõhukooli ja Puhkekodu tee vahel endisel Agro aiandi territooriumil, Kose vabaajakeskuse park, Abaja põigu haljasala, Urva ning Lehise tänava vaheline haljasala, Esku haljasala, Lükati haljasala, Lepiku tee ja Kirilase nurgas olev haljasala, Tamme spordiplats, Pähkli mänguväljak, Tuulenurga haljasala, Jugapuu haljasala, Kesktee haljasala, Mähe spordiplats, Aianduse mänguväljak, Masti haljasala ja Rummumets.

Üldplaneeringus kirjeldatakse haljas- ja rohealadel vajalikke tegevusi ja funktsioone ning antakse hooldussoovitusi.

Pirita linnaosas moodustab suurima roheala Pirita maastikukaitseala, mille planeering on menetluses. Teine huvitava maastikuga ala on Lillepi park. Selle hoolduskava valmib aastal 2013, misjärel on võimalik pargiala arendada. Vaja on koostada ka Pirita maastikukaitseala kaitsekorralduskava, et hajutada külastuskoormust ja säilitada loodusväärtused. Kogu linnale on oluline Pirita rannaala väljaarendamine.

Edaspidi tuleb:

- koostada Lillepi pargi hoolduskava;
- arendada välja Pirita rannaala;
- suunata metsaalade ja Pirita rannametsa kasutuskoormust;
- suunata koostöös Lasnamäe linnaosaga Pirita maastikukaitseala kasutamist;

korrastada Maarjamäe klindi looduskaitsealuste liikide püsielupaiku

5.4.8 Põhja-Tallinna linnaosa

Põhja-Tallinnas on kokku 360,4 ha haljas- ja rohealaid, mis moodustab 23,7% linnaosa pindalast. Linnaosavalitsus hooldab kokku 168,4 ha ja linnaasutus Kadrioru Park hooldab Kalamaja kalmistuparki (6 ha). Kokku hooldatakse 174,4 ha, mis moodustab 48,4% linnaosa haljastust ning 25% linnaosa taimkattega alast.¹²⁷

¹²⁵ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

¹²⁶ Tallinna Linnavolikogu 17. septembri 2009 otsusega nr 17 kehtestatud „Pirita linnaosa üldplaneering”

¹²⁷ Andmed tootekaartidelt ja Tallinna ruumiandmete registrist 03.09.2012 seisuga

Põhja-Tallinna linnaosas on kuus parki kogupindalaga 46,9 ha:

Kopli kalmistupark (9,4 ha), Karjamaa park (1 ha), Kase park (7,4 ha), Stroomi rannapark (19,9 ha), Kalamaja kalmistupark (6 ha) ja Süsta park (3,2 ha).

Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneeringus¹²⁸ on välja toodud kõik suuremad ja väiksemad säilitamist vajavad haljas- ja rohealad ning nende tähtsus ja edasine arengusuund:

Hipodroom, Merimets, Puhangu ja Ehte tänava vaheline roheala, Paljassaare puhkeala, Slosi haljasala, Paljassaare linnuhoiuala, Stroomi rand, Tammenukk, Sõle tänava rohekoridor, Kolde puiestee skväär, Garaažilinnaku tagune roheala, Lõime, Randla, Madala ja Pelguranna tänava vaheline roheala, Lõime skväär, Kangru tänav 7, Sõle tänav 67 ja liinide haljasala,

Tegevusi Paljassaare linnuhoiualal reguleerib Paljassaare hoiuala kaitsekorralduskava¹²⁹.

Koos linnaosa ametnike ja elanikega koostati SWOT-analüüs.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
• Sisehoovide haljastus rajatud koos elamutega • Linnaosas on rekonstrueeritud kaks parki ja ehitatud üks uus • Linnaosas Natura 2000 ala • Mitmekesine maastik • Kogukonnaaiad – inimeste valmisolek keskkonda panustada • Kodanikud hoiavad elukeskkonda ja osalevad aktiivselt selle korrastamisel • Olemaolevad rannad	• Pelgulinna asumis puudub park • Rohealade rekonstrueerimine poolik • Hoolduseks ei anta piisavalt rahalisi vahendeid • Tänavahaljastus ühealine ning ajaloolistel tänavatel vananenud • Asum kinnistupõhine • Haljasalade esteetiline pool halveneb ning laiemale kasutajaskonnale mõeldud funktsioonid kaovad
VÕIMALUSED	OHUD
• Parkide rajamine reformimata riigimaale • Uute elamualade arendamisel keskkonnaga arvestamine ning selle delikaatne kujundamine • Rannapromenaadi lõpuni ehitamine • Rohekoridoride rajamine • Asumile omase haljastusmaterjali tutvustamine ja aiandus • Taskuparkide rajamine asumitesse • Kopli kaubajaama kolimisel haljasalade rajamine	• Merimetsa (Stroomi metsa) omandiküsimus ja kohaliku kaitse alla võtmine • Miljöölade haljastatud hoovide muutmine parklateks • Tänavahaljastust ei väärtustata teede rekonstrueerimisel

Linnaosa haljastus moodustavad suure kontrasti rekonstrueeritud ja rekonstrueerimata pargid. Rekreatiivalade lisamiseks on võimalik luua taskuparke ning arendada loodussäästlikult Paljassaart ja linnaosa rannaala. Oluline on säilitada Merimets (Stroomi mets) avalikult kasutatavana ning rajada suuritel arendusaladel avalikult kasutatavad alad. Linnaosas asub

¹²⁸ Tallinna Linnavolikogu 26. jaanuari 2006 otsusega nr 8 algatatud „Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneering”

¹²⁹ Vabariigi Valitsuse 26. juuli 2012 korraldusega nr 332 heaks kiidetud „Looduskaitse arengukava aastani 2020”

mitu miljöövärtuslikku hoonestusala, mille haljastus vajab inventeerimist. Seejärel saab välja töötada soovituslikud haljastusmaterjalid ja -liigid ning neid linnakodanikele tutvustada.

Edaspidi tuleb:

- rajada Pelgulinna asumisse haljasala;
- säilitada Merimets avalikult kasutatavana;
- lahendada parkimisprobleem väärtuslikku õueala likvideerimata;
- selgitada miljöövärtuslikul hoonestusalal välja miljöövärtuslik haljastus ja seda väärtustada.

5.5 Haljastu koordineerimine ja hooldus

Linna haljastu koordineerimine ja hooldus on jagatud linnavalitsuse õigusaktidega keskkonnaameti, kommunaalameti ja linnaosade vahel.

Keskkonnaameti põhimääruse¹³⁰ järgi on ameti haljastut puudutavad ülesanded korraldada linna elukeskkonna parandamist:

- korraldada ja koordineerida linna haljastus- ja heakorratoid;
- korraldada ajalooliste parkide, haljastute ja kalmistute korrashoidu ja hooldust;
- korraldada linna metsade, rohealade ning puhke- ja virgestusalade võrgustiku säilitamist, arendamist ja säästlikku kasutamist;
- menetleda raielubasid;
- organiseerida asendusistutused ja teha nende järelevalvet;
- töötada välja parkide ja haljasalade ühtne infosüsteem ja seda rakendada;
- töötada välja ühtne haljastuskontseptsioon ja seda rakendada;
- töötada välja linna lilledega kaunistamise kontseptsioon, millest linnaosad peavad lähtuma;
- korraldada metsade hooldust.

Keskkonnaameti ülesanded haljastuse hooldamise valdkonnas on avalike haljasalade kujundamine lillelahendustega ning asendusistutuste korraldamine ja linna omandis olevate metsade korrashoiu tagamine. Keskkonnaameti haljastuse osakonnas töötavad aednikud, arboristid, maastikuarhitektid ja metsamajanduse insenerid.

Kommunaalameti põhimäärusest¹³¹ ja teistest linnavalitsuse õigusaktidest¹³² lähtuvalt on ameti haljastut puudutavad põhiülesanded järgmised:

- korraldada linna avalikke teenuseid pakkuvate infrastruktuuriobjektide projekteerimist, ehitust, remonti, hooldust ja opereerimistegevust;
- korraldada kommunaalehitust;
- hooldada ja korras hoida purskkaevusid;

¹³⁰ Tallinna Linnavolikogu 14. detsembri 2006 määrus nr 69 „Tallinna Keskkonnaameti põhimäärus”

¹³¹ Tallinna Linnavolikogu 9. detsembri 2004 määrusega nr 43 kinnitatud „Tallinna Kommunaalameti põhimäärus”

¹³² Tallinna Linnavalitsuse 11. juuli 2005 määrus nr 78 „Teemaal asuvate haljasalade hoolduse korraldamine”, Tallinna Linnavalitsuse 1. novembri 2006 korraldus nr 2203-k „Linnaosade valitsuste ja linnavalitsuse ametite funktsioonide ning juhtimisaluste muutmine”, Tallinna Linnavalitsuse 29. juuni 2007 määrus nr 70 „Tallinna linna omandis olevatel teedel ja teemaal asuvatel haljasaladel heakorratööde korraldamine”

- korraldada heakorratõid määrusega kindlaks määratud tänavatel, kõnniteedel, jalgrattateedel, sildadel, viaduktidel, parklates, ühissõidukipeatuste ootealadel ja teemaal asuvatel haljasaladel.

Kommunaalamet korraldab heakorratõid teemaal asuvatel haljasaladel, sh ringristmikel, hooldab purskkaeve, korraldab parkide ja muude haljasalade rekonstrueerimist ning asutuse Kadrioru Park tööd. Linnaasutus Kadrioru Park hooldab lisaks Kadrioru pargile Harju tn haljasala, Kalamaja kalmistuparki, Vabaduse väljaku haljastusega konteinereid ning purskkaeve. Linnavalitsus korraldab rahvusvahelist Tallinna lillefestivali, mida viib läbi asutus Kadrioru Park.

Linnaosavalitsuste kohustus haljasalade hooldamisel on¹³³ korraldada heakorratõid kõikidel linnaosa haldusterritooriumil asuvatel linna omandis olevatel tänavatel, kvartalisisestel teedel, kõnniteedel, parklates ja haljasaladel, mida ei hoolda kommunaalamet.

Eeltoodust võib järeldada, et haljastu koordineerimine on killustatud. Linnakodaniku seisukohalt ei ole oluline, kes täpselt ja kuidas haljastut hooldab, kui vajalikud hooldustööd on tehtud. Kui aga hooldustöodes on vajakajäämisi, on raske tellija esindajani jõuda.

Viies haljastu koordineerimise ühe ameti alla on võimalik haljastul toimuvat paremini kontrollida ja juhtida. Et kogu info on koondunud ühte kohta, on võimalik parandada ka infoliikumist. Rekonstrueerimiste kvaliteeti ja sujuvust on võimalik parandada kaasates spetsialiste haljastu projekteerimis – ehitus- ja hooldusetappides. Vajadusele parandada infoliikumist ja juhtimise killustatusele on tähelepanu juhtinud ning pakkunud probleemile lahendusi juba 2005. aasta haljastuse arengukava.

Hooldamisel on oluline teada, mida ja kuidas tuleb hooldada. Tabelist 5 selgub, et Kesklinna, Pirita ja Kristiine linnaosa hooldab kogu hooldust vajavat haljastut, kuid Lasnamäel ja Nõmmel on hooldatava ala osakaal väga väike – vaid 13,5–13,9% hooldust vajavast haljastust. Kokku on linnas hooldatavat ala 3531 ha ja hooldatakse 1821 ha, mis tähendab 51,6%.¹³⁴

Toodud andmed ei ühti aga kahjuks haljastute infosüsteemis olevate andmete ega linnaosade riigihangetes määratud hooldusmahtudega.

Tabel 5. Haljas- ja rohealade hooldus linnaositi 2012. aastal tootekaartide alusel

Linnaosa	Hooldust vajavad haljas- ja rohealad ha	Hooldatavad haljas- ja rohealad ha	Hooldatava ala osakaal hooldust vajavast %
Haabersti	605,1	441,6	72,9
Kesklinn	82,2	82,2	100
Kristiine	85,8	85,8	100
Lasnamäe	755,8	102,2	13,5
Mustamäe	211,3	199,4	94
Nõmme	801,4	111,8	13,9
Pirita	629,3	629,3	100
Põhja-Tallinn	360,4	168,4	46,7

¹³³ Tallinna Linnavalitsuse 29. juuni 2007 määrus nr 70 „Tallinna linna omandis olevatel teedel ja teemaal asuvatel haljasaladel heakorratööde korraldamine”

¹³⁴ Andmed tootekaartidelt 2012. aasta kohta

Andmed, mille linnaosad on tootekaartidel esitanud, ei põhine olemasoleval olukorral. Neis kasutatakse 2005. aasta andmeid, mille alusel koostati haljastute infosüsteemi aluskaardid. Kahjuks ei uuene aluskaart piisavalt lihtsalt ja kiiresti ning linnaosade haljastuga tegelevatel inimestel on keeruline korrektset aluskaarti hoida. Seetõttu on vaja haljastute infosüsteemi täiendada nii, et oleks võimalik lihtsasti kasutada linnaplaneerimise ameti genereeritavat aluskaarti ning laekuvaid teostusmõõdistusi. Haljastute infosüsteem peab sisaldama aktuaalseid andmeid ning vajalikke teenuseid tuleb osta nende andmete põhjal.

Hooldust vajava haljastu kohta ei ole kahjuks ühtseid korrektseid andmeid. Tabel 6 näitab linnaositi eri aegadel eri intensiivsusega hooldatavate haljastute osakaalu. Sellest võib järeldada, et haljastu hooldusintensiivsuse osakaal on sõltunud suuresti rahalistest vahenditest, mitte haljastu asukohast, funktsioonist või kasutusest. Vaja on kehtestada haljastu hooldusnõuded, mille määramisel võetakse aluseks haljastu asukoht, funktsioon, esteetika, elurikkus ja kasutuskooormus. Sätestatud haljastu hoolduse intensiivsus tuleb sisestada haljastute infosüsteemi ning ilma uue laiapõhjalise analüüsita ei tohiks konkreetse haljas- või roheala hooldusintensiivsust muuta.

Tabel 6. Linnaosade haljastu hooldusintensiivsuse mahtude andmed eri aastatel

Hooldusintensiivsus ja linnaosa	2001 ha ¹³⁵	2005 ha ¹³⁶	2012 ha ¹³⁷
1	2	3	4
HAABERSTI			
I astme hooldusintensiivsusega	16	0	0
II astme hooldusintensiivsusega	39	69,7	24,9
III astme hooldusintensiivsusega	4,5	41,9	32,7
IV astme hooldusintensiivsusega	12	30,7	13,2
Parkmetsad	198	14,8	172,7
Reservmaad	30	268,3	198,2
Kokku Haaberstis	299,5	425,4	441,7
KESKLINN			
I astme hooldusintensiivsusega	66,3	13,3	32,8
II astme hooldusintensiivsusega	74,2	89,5	34,8
III astme hooldusintensiivsusega	120,6	11,1	11,6
IV astme hooldusintensiivsusega	9,3	53,8	3
Parkmetsad	0,7		0
Reservmaad	19,5	8,7	0
Kokku Kesklinnas	290,6	176,4	82,2
KRISTIINE			
I astme hooldusintensiivsusega	0	0	0
II astme hooldusintensiivsusega	24,6	13,4	13,4
III astme hooldusintensiivsusega	13,4	48,1	48,1
IV astme hooldusintensiivsusega	8	17,0	17
Parkmetsad	0	0	0
Reservmaad	0	7,3	7,3
Kokku Kristiines	46	85,8	85,8

¹³⁵ A. Pool, S. Nurme. Tallinna linna haldusala haljastute jaotumine hooldusintensiivsuse astmetesse. Ekspert hinnang. Eesti Põllumajandusülikooli keskkonnakaitse instituut. Tartu 2001.

¹³⁶ AS K & H „Tallinna linnaosade poolt hooldatavate haljastute pindalade ja hooldusklasside määramine”. Töö nr 05H79. Tartu 2005

¹³⁷ Andmed tootekaartidelt 2012. aasta kohta

1	2	3	4
LASNAMÄE			
I astme hooldusintensiivsusega	27	2,38	2,38
II astme hooldusintensiivsusega	126	196,55	64,5
III astme hooldusintensiivsusega	8,4	90,8	35,4
IV astme hooldusintensiivsusega	3,8	252,2	0
Parkmetsad	0		0
Reservmaad	0	214	0
Kokku Lasnamäel	1 65,2	755,9	102,28
MUSTAMÄE			
I astme hooldusintensiivsusega	0	0,1	9,6
II astme hooldusintensiivsusega	122,6	31,5	32,4
III astme hooldusintensiivsusega	70	111,5	108,5
IV astme hooldusintensiivsusega	68	54,7	7,9
Parkmetsad	94,4		34,9
Reservmaad	0		6
Kokku Mustamäel	355	197,7	199,3
NÕMME			
I astme hooldusintensiivsusega	0,8	0,2	0,9
II astme hooldusintensiivsusega	19,6	45,1	18,2
III astme hooldusintensiivsusega	30,4	73,1	2,9
IV astme hooldusintensiivsusega	26,8	74,1	70,3
Parkmetsad	353,4	2,9	19,6
Reservmaad	0	761,3	0
Kokku Nõmmel	431	956,9	111,9
PIRITA			
I astme hooldusintensiivsusega	18,2	19,1	1,7
II astme hooldusintensiivsusega	11,8	317	21,8
III astme hooldusintensiivsusega	103,7	14,8	31,9
IV astme hooldusintensiivsusega	44,2	349,2	24,7
Parkmetsad	68,7	0,3	512,3
Reservmaad	0		0
Kokku Pirital	246,7	700,6	592,4
PÕHJA-TALLINN			
I astme hooldusintensiivsusega	0	7,6	30,4
II astme hooldusintensiivsusega	74	25,1	29,6
III astme hooldusintensiivsusega	33,4	45,7	26,3
IV astme hooldusintensiivsusega	20,8	63,1	40,4
Parkmetsad	64,9	57,3	20
Reservmaad	15	138,6	21,8
Kokku Põhja-Tallinnas	208,1	337,3	168,5

Oluline on saavutada olukord, kus nii hoolduse kavandamisse kui ka hiljem hooldustöösse oleksid kaasatud aednikud ja arboristid. Tallinnas on kehtestatud ühtsed haljastu hoolduse nõuded, mis käsitlevad nii aedniku- kui ka heakorratoid. Selline tööde jagamine võimaldab parandada haljastu hooldustööde kvaliteeti. Praegu neid nõudeid veel laialdaselt ei kasutata, sest linnaosades lõpevad haljastu hoolduse hanked eri ajal ning hooldusnõudeid võetakse kasutusele järk-järgult.

2005 aasta haljastuse arengukavaga kehtestati haljastu hoolduseks vajalikud kulunormid ruutmeetri kohta. Analüüsidest tootekaartide alusel linnaosade 2012 aasta haljastuse hoolduse eelarveid ja hooldatavaid alasid lähtuvalt eelpool nimetatud kulunormidest näeme, et haljastu hooldus on alarahastatud. Keskmiselt on kaetud vaid 34% vajalikust rahastusest. Vaid Kesklinna linnaosal on hooldusvajadus eelarvega kaetud, teised linnaosad on rahastatud 15...41% osas.

Võib järeldada, et haljastu hooldusele eraldatavad eelarvelised vahendid on ebaühtlaselt jaotatud ning eelarvevahendite kasutamine vajab põhjalikumat analüüsi. Kindlasti peab see hõlmama kogu linna haljastu hooldust, sh kommunaalmeti kulutusi teemaa haljastu, Kalamaja kalmistupargi ja Harju tn haljasalal hoolduseks. Vaja on leida lahendus eelarveliste vahenditega haljastu kvaliteetseks hoolduseks.

Linnaosades tellitakse riigihanke korras sisse kõik haljastu hoolduseks vajalikud tööd. Erandiks on Kesklinna Valitsus, kes on lepingu alusel tööle võtnud aedniku ja kaks arboristi. Oluline on võtta haljastu hoolduseks korraldatavates hangetes kasutusele ühtne süsteem, mis võimaldaks haljastute infosüsteemi senisest paremini rakendada. Ühelt poolt võimaldaks see paremini kontrollida haljastu hooldust ning teiselt poolt võrrelda haljastu hoolduseks tehtavaid kulutusi. Riigihanke korras teenuse sisseostmine tähendab linnavalitsusepoolset intensiivset kontrolli, et tagada soovitud tööde kvaliteet. Üks võimalus töid paremini organiseerida on täiustada haljastute infosüsteemi nii, et haljastusspetsialistidel oleks võimalik selles näha hooldatavat ala ja selle hooldusintensiivsust ning märkida ära hooldustööde võimalikud puudused. Süsteemist peaks saama ka lihtsasti genereerida haljastu hooldustööde üleandmise-vastuvõtmise akti. Selline süsteem lihtsustaks märgatavalt kontrolli haljastu hoolduse üle. Selline süsteem eeldab aga hooldustööde korraldamise põhimõtte muutmist – tuleb tellida hooldustööde kvaliteeti, mitte hooldustööde toimumist kordadena. Süsteemi edasisel arendamisel saaksid ka linnakodanikud jätta sinna oma tähelepanekuid hooldustööde kohta.

Haljastu kvaliteetse hoolduse tagamisele aitab kaasa see, kui haljastu projekteerimis- ja ehitusprotsessi kaasatakse hooldusspetsialistid. Projekteerimisel tuleb eelistada looduslikult reguleeruvaid ruumilahendusi massiivset hooldust nõudvatele.

Haljastu hoolduse kvaliteedi parandamise võimalusi projekteerimise etapis on kaks. Esiteks on projektile kvaliteetse hooldusjuhendi lisamise nõue. Nende juhendite kvaliteeti peavad kontrollima spetsialistid. Teiseks on koostöös haljastu hooldajatega võimalik koostada juhend haljastu hooldust lihtsustavate soovitusena projekteerijatele, millistega tuleb projekteerimisel arvestada. See võimaldab edasist hooldust teostada ökonoomsemalt.

Edaspidi tuleb:

- koondada haljastu koordineerimine ühe ameti alla;
- koostada analüüs haljastu koordineerimise optimeerimiseks;
- analüüsida haljastu hoolduseks kuluvate eelarvevahendite kasutamist ning muuta linnas haljastu hooldus mõtestatumaks ja kvaliteetsemaks;
- täiendada haljastute infosüsteemi;
- kinnitada haljastule hooldusintensiivsused;
- eelistada looduslikult reguleeruvaid ruumilahendusi massiivset hooldust nõudvatele;
- kasutada looduslikku regulatsiooni soosivaid hooldusvõtteid looduslike ja poollooduslike alade hooldussüsteemi väljatöötamisel;
- kaasata haljastu projekteerimisse hooldusspetsialistid;

- nõuda projekti lisana hooldusjuhendi esitamist;
- koostada haljastu hooldust lihtsustavate soovitustega projekteerimisetapis kasutatav juhend.

5.6 Linnametsad

Linnaloodus annab hea võimaluse edendada keskkonnaharidust ja -teadlikkust. Kuivõrd linlased on väljaspool linna asuvast nn metsikust loodusest üha enam võõrdunud, toimub peamine kokkupuude loodusega tihtilugu just linnakeskkonnas. Seepärast on oluline säilitada linnades looduslike paiku, sest just lähedane kokkupuude linnaloodusega tekitab huvi elurikkuse vastu ja parandab looduslike protsesside tunnetamist.¹³⁸

Linna suurimad rohealad moodustab mets. Tegevuskavas on linnametsa analüüsitud kahte andmeallikat kasutades:

- TARist saadud andmed metsa kui maakatteliigi kohta, mis hõlmab kogu linna territooriumi olenemata maa omandist;
- linnavaraametist saadud andmed, mis lähtuvad metsamaast metsaseaduse tähenduses. Käsitletakse omandisuhteid.

TARi andmetel katab mets maakattena Tallinnas (vt tabelit 7) kokku 3121,44 ha ning moodustab linna üldisest pindalast 19,6%. TARis on metsa puudutavad maakatteliigid järgmised:

- segamets – puittaimede kasvuala, kus puuvõrade liituvus on vähemalt 30% ja esimese rinde puude keskmine kõrgus ületab 4 m ning mets ei klassifitseeru okas- või lehtmetsaks. Kaardistatakse, kui pindala on üle 100 m²;
- okasmets – puittaimede kasvuala, kus puuvõrade liituvus on vähemalt 30% ja esimese rinde puude keskmine kõrgus ületab 4 m, kui okaspuid on üle 80%. Kaardistatakse, kui pindala on üle 100 m²;
- lehtmets – puittaimede kasvuala, kus puuvõrade liituvus on vähemalt 30% ja esimese rinde puude keskmine kõrgus ületab 4 m, kui lehtpuid on üle 80%. Kaardistatakse, kui pindala on üle 100 m²;
- noor mets – mets, kus esimese rinde puude keskmine kõrgus on alla 4 m, liituvus vähemalt 30%. Kaardistatakse, kui pindala on üle 100 m².

Nagu tabelist 7 näha, on võrreldes 2005. aastaga metsa maakatteliigina linnas juurde tekkinud. Osalt võib see olla seotud jäätmaade võsastumise ning võsast metsa kasvamisega.

Tabel 7. Eri metsatüüpide pindala Tallinnas¹³⁹

	2005. aastal ha	2012. aastal ha
Segamets	888,09	901,43
Okaspuumets	1402,26	1523,36
Lehtpuumets	627,17	695,17
Noor mets	0	1,48
Kokku	2917,52	3121,44

¹³⁸ M. Uustal, P. Kuldna, K. Peterson. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat. SEI Tallinna väljaanne nr 15. Tallinn 2010. Lk 17

¹³⁹ Andmed on võetud Tallinna ruumandmete registrist 03.09.2012 seisuga

Järgnevalt on analüüsitud linnametsa linnavaraametist saadud andmete põhjal.

2007. aastal koostatud metsade andmestikust nähtub, et kokku on metsa olnud linna territooriumil 3319,8 ha, mis on jaotunud linna metsa (759,8 ha) ning Keila (314,3 ha) ja Viimsi (2245,7 ha) metskonna vahel. Riigi omandisse jäetud metsadel on 12,5 hektaril elamumaa sihtotstarve, 386,88 hektaril maatulundusmaa sihtotstarve ja 21,1 hektaril sotsiaalmaa sihtotstarve.

Tallinna linn on taotlenud linnametsa munitsipaalomandisse saamist, kuid paljud taotlused on jäänud lahenduseta. Metsade haldamises enam kui 15 aastat toimunud määramatus on viinud olukorrani, kus metsades valitseb kaos ning tihti vaidlevad ametkonnad, kelle ülesanne on mõnda tööd kooskõlastada või korraldada.

Tallinna linnale kuulub 23 metsamaad kogupindalaga 264,3 ha:

- Kesklinnas kaks maatükki, mis moodustavad Järve metsa (19,8 ha), kuhu on rajatud terviserada;
- Pirital kaheksa maatükki (96 ha): Piritä rannaala ja maatükid, mis külgnevad seni reformimata Kloostrimetsa, Lillepi pargi ja klindi haljastuga;
- Nõmmel üheksa maatükki (57,4 ha), millest Vabaduse pst ja Sihi tn äärseid maatükke käsitatakse ka Vabaduse pargi osadena. Kalmistu tee 13 maatükk on detailplaneeringuga kavandatud Liiva kalmistu laiendamiseks. Ilmarise tn 51 maatükile on rajatud terviserada;
- Mustamäel kaks maatükki (13,2 ha): Männipark ja Lepistik;
- Haaberstis kolm maatükki (77,9 ha): Kakumäe rand ja Õismäe raba.

Nimetatud linnametsa maatükid on asjaomaste linnaosade valitsemisel. Metsadele v.a Piritä rannaala ja Õismäe raba, on 2012. aastal koostatud majandamiskavad.

Tallinna linn on Harju maavanemale esitanud metsamaa munitsipaliseerimise taotlusi 759,9 ha kohta ning ettevalmistatud plaanimaterjal veel 381 ha taotlemiseks – kokku 1140,9 ha.

Linna haldusterritooriumil riigi omandis ja reformimata riigimaal asuvate metsade seisukord on ebarahuldav – metsades ei ole tehtud korrastus-, hooldus- ega uuendustöid, metsad on haiged ja palju puid on kuivanud (ürask, juurepäss jm), metsa all on olmejäätmeid. Puudub garantii, et ei kavandata lageraiet. Tallinna linn on teinud investeeeringuid terviseradade, jalgrattateede ja puhkekohtade rajamiseks linna haldusterritooriumil asuvasse metsadesse.

Edaspidi tuleb:

- teha metsaseaduse muutmise ettepanek, et lisada sellesse linnametsa temaatika;
- lahendada metsade omandiküsimus, et maaalal oleks omanik, kes metsa eest hoolt kannab ja vastutab heakorra eest;
- oluline on säilitada metsade avalik kasutus ja vajaduse korral suunata kasutuskoormuse hajutamiseks kasutajate liikumist;
- reguleerida linnas asuvate metsade hooldust, et tagada metsade jätkusuutlikkus;
- teha koostööd Keskkonnaameti ja Riigimetsa Majandamise Keskusega linnametsade paremaks majandamiseks.

5.7 Kõrghaljastus

Tallinna tänavahaljastuse tutvustamisel tavatsetakse uhkusega nimetada ulatuslikke ja ajaloolisi vanalinna ümbritsevad puisteid. Need on valdavalt üsna eakad ja ulatuslike meetmeteta hääbuvad. Tallinna tänavate äärne haljastus on lünklik ja kohati nähtavate saastekahjustustega. Paremas olukorras on paneelurajoonide tänaväärne haljastus, kus tänavapuud on veel noored või nooremas keskeas (nt Väike-Õismäe). Linnal puudub tänavapuude pikaajaline programm. Tänavahaljastuse, eriti tänavapuude vähenemine ületab aastaid märkimisväärselt uue tänavahaljastuse rajamist. Tänavatel puuduvad komplekselt kavandatud ja rajatud tehnovõrkude tunnelid, mistõttu aastakümnete jooksul üksteise kõrvale rajatud uued ja vanad tehnovõrgud võtavad kogu tänavapuude kasvuruumi. Mitmelt puistee nime kandvalt linnatänavalt on tänavapuud täiesti kadunud (Vabaduse ja Sõpruse pst).¹⁴⁰

Puude pikaealisuse eeldused on kvaliteetselt teostatud istutustööd ja edaspidised õigeaegsed hooldustööd. Et anda linnapuudele võimalus suureks kasvada, on Tallinna Linnavalitsus 28. septembril 2011 võtnud vastu määruse nr 112 „Avalikule alale puude istutamise kord”, milles kirjeldatakse puude istutamist ja hooldust ning antakse soovitusel linnatingimustesse sobivate puu- ja põdsaliikide kohta.

Linnas on tänavahaljastuse kasvutingimused halvad: sillutatud ümbrus, tihenend kasvupinnas, veepuudus ning lume- ja libedusetõrjeks kasutatavate ainete sattumine kasvupinnasesse. Tänavate projekteerimise ja väljaehitamise väheneb tänavapuude arv pidevalt. Et ka tulevikus ääristaksid tänavaid puud, tuleks leida võimalusi kasutada tänapäevaseid meetodeid puude kasvutingimuste parandamiseks, nt tugevdatud kasvupinnad, juurekanalid, kasvupinnase osaline väljavahetamine. Koostöös tänavahooldajatega otsitakse võimalusi vähendada lume- ja libedusetõrjeks kasutatavate ainete mõju.

Tänavahaljastust ja looduskaitsealuseid puid on inventeeritud mitmel korral ning andmed on saadaval paberil. Osale inventeerimistele on lisatud paberil kaardimaterjal, mis võimaldab neid andmeid infosüsteemi kanda. Vaja oleks kõik puud põhjalikult inventeerida, näidates ära vajalikud hooldustööd ja nende tegemise aja, st puud tuleks passistada. Passide alusel on võimalik luua haljastute infosüsteemi osana puude andmekiht. Andmete sisestamisega hakkab tekkima ka vajalike tööde loetelu igaks aastaks, mis võimaldab planeerida täpsemini vajalikke rahalisi vahendeid ning hooldada puid õigel ajal. See tagab puude parema tervisliku seisundi ning pikendab nende eluiga. Planeeringute ja projektidega kaasneb kohustus inventeerida puittaimestikku ja haljastust vastavalt Tallinna linnas kehtivale korrale.¹⁴¹ Need käsitlevad tihti ka tänavahaljastust. Vaja oleks ka need andmed kanda haljastute infosüsteemi. Andmekiht võimaldab saada infot nt linnas kasvavate puude bilansist ja seisukorrast ning vajalikest töödest.

Puude raiet ja hoolduslõikust reguleerib Tallinnas „Puude raieks ja hoolduslõikuseks loa andmise kord”.¹⁴² Taotluste menetlemisel kaalutakse puu raieks esitatud põhjendusi ning ehitustegevusega seotud raie puhul määratakse asendusistutus. Kord võimaldab säilitada väärtuslikku ning rajada uut haljastust. Nagu tabelis 8 näha, menetletakse aastas keskel läbi 1350 raieluba ja alates 2011. aastast menetletakse ka hoolduslõikuslube, mida kokku väljastati 2011. aastal 279. Tabelis 8 toodud andmeid analüüsid selgub, et pea pooled raiutavatest

¹⁴⁰ E-Konsult. Teemaplaneering „Tallinna rohealad”. Tallinna Linnavalitsus 2008. Lk 92

¹⁴¹ Tallinna Linnavalitsuse 3. mai 2006 määrus nr 34 „Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord”

¹⁴² Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määrus nr 17 „Puude raieks ja hoolduslõikuseks loa andmise tingimused ja kord”

puudest on okaspuud. Seetõttu peaks ka istutustel jälgima samasugust okas- ja lehtpuude osakaalu. Sanitaarraie puhul likvideeritakse haigestunud, kuivanud ja kahjustunud puud. Hooldusraiega parandatakse säilitatavate puude seisundit ja kasvutingimusi. Muu raie hõlmab kas liigiliselt või mõnel muul põhjusel kasvukohta sobimatuid puud, nt ehitisi kahjustavaid puud. Võrreldes hooldusraie eesmärgil mahavõetavate puude arvu teiste raieliikidega, võib järeldada, et palju tegeletakse säilitatavate puude kasvutingimuste parandamisega.

Tabel 8. Andmed väljastatud raielubade kohta¹⁴³

Aasta	Raie-lubasid	Raiutavad puud		Raiepõhjus				Puid kokku
		Lehtpuud	Okas-puid	Sanitaar-raie	Ehitus-alune	Hooldus	Muu	
2010	1364	10818	4947	6053	2007	6622	1083	15765
2011	1337	12116	5384	5477	3124	7563	1336	17500

Asendusistutusi on 2011. aastal määratud 34 912 haljastusühikut (arvutatakse valemiga $D * \frac{k_1+k_2+k_3}{3}$ = haljastuse ühik, kus D on raiutava puu rinnasläbimõõt, mitme puu puhul läbimõõtude summa cm, k_1 on raiutava puuliigi koefitsient, k_2 on puu seisukorra koefitsient, k_3 on raiepõhjuse koefitsient) ja vabastatud 10 013 haljastusühikut.¹⁴⁴ 2011. aastal istutati linna maale 2169 haljastusühikut ning kinnistutele 52 haljastusühikut. Tegelikult puuduvad linna maale istutatud haljastusühikute kohta korrektsed andmed, sest teede ehituse käigus on võetud maha haljastust ja on istutatud puud ja põõsaid, kuid andmed ei kajastu raielubade andmekogus.

Rekonstrueeritud on Mere pst, Türipu, Viru ja Sõle tn, Rävåla pst ja Suur-Karja tn allee kokku 148 puuga. Uusi alleid on rajatud Pae tänavale, Narva maanteele ja Linnamäe teele, kuhu on istutatud kokku 97 puud.

Raielubadega tegelemiseks on keskkonnaamet loonud raielubade andmekogu.

Edaspidi tuleb:

- luua haljastute infosüsteemi puude andmekiht ja puud passistada;
- kanda puude andmekihile dendroloogiliste inventuuride andmed;
- koguda teavet linna objektidele istutatud haljastuse kohta ja kanda see raielubade andmekogusse;
- hooldada tänavahaljastust kvaliteetselt ja õigel ajal;
- parandada tänavahaljastuse kasvutingimusi.

Raie vähendamise võimalused:

- tegeleda kiirelt levivate haiguste tõkestamisega, milleks tuleb välja töötada tegevuskava;
- arvestada planeerimis- ja projekteerimisetapis puude kahjustamise ohuga ning seda vältida, muutes planeeringut või projekti;
- ehitusel jälgida Tallinnas kehtivat kaevetööde eeskirja ja projektis ette antud puude kaitse abinõusid. Kontrollida nende täitmist;
- parandada elanikkonna teadlikkust puude teemal, nt õige kasvukoha valimise valdkonnas.

¹⁴³ Raielubade andmebaas

¹⁴⁴ Vabastatakse ehitise ehitamisel maha võetud puude puhul, kui ehitisi läheb linna omandisse või kasutusse.

6. VISIOON

Tallinna haljastu visioon aastaks 2025

TALLINN ON TOIMIVA ROHEVÕRGUSTIKU JA MITMEKESISE MAASTIKUGA VÄÄRTUSLIK JA ESTEETILINE ELUKESKKOND.

Tallinnas on eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav ning asustuse ja majandustegevuse mõjusid tasakaalustav haljas- ja rohealadest koosnev rohevõrgustik. Vaid piisava suurusega haljas- ja rohealad, mis paiknevad süsteemselt, tagavad ökosüsteemide toimimise, mis on elukeskkonna kvaliteedi seisukohalt väga oluline.

Tallinn väärtustab oma mitmekesist maastikku, mida ilmestavad rabad, järved, jõed, pankrannik ja metsad. Linna arenedes on vajadusest lähtuvalt loodud looduslikke maastikuolusid ära kasutades huvitavaid ja eriilmelisi rekreatsioonialasid.

Tallinna elukeskkonna kujundamisel arvestatakse olemasolevate väärtustega ja säilitatakse neid uute lahenduste väljatöötamisel ning luuakse juurde lisaväärtusi. Tallinn tegeleb järjepidevalt elukeskkonna esteetikaga, arvestades linna elurikkust.

7. PIKAAJALISED EESMÄRGID

Pikaajaliste eesmärkide sõnastamisel on arvesse võetud sõnastatud visiooni, 2005. aastal kinnitatud haljastuse arengukava ja selle täitmise analüüsi ning linnaosades toimunud SWOT-analüüsi. Pikaajalised eesmärgid on sõnastatud töögrupi ja ekspertgrupi koostöös.

Eesmärkide ja tegevuste sõnastamisel on arvestatud haljastut puudutavates strateegilistes dokumentides sätestatud eesmärkide ja meetmetega ning Tallinna püüdlusega saavutada aastaks 2018 roheline pealinna tiitel.

7.1 Haljastu juhtimine on koordineeritud

Eesmärgi täitmisel pööratakse tähelepanu eelkõige juhtimissüsteemi selgemaks ja konkreetsemaks muutmisele. Oluline on tugevdada Tallinna keskkonnaameti kui haljastut koordineeriva üksuse rolli. Tegevuskavaga tehakse ettepanek luua haljastuga tegeleva registripidaja ametikoht. Linnakantselei ja keskkonnaameti koostöös korraldatakse koolitusi ja õppereise, et parandada spetsialistide pädevust vähe käsitletud ning elukeskkonna seisukohast olulistest küsimustes – elurikkus, vertikaal- ja katusehaljastus, energiasääst ning sademevesi haljastuses. Tõhustatakse rajatud haljastuse järelevalve süsteemi. Haljastu planeerimisel, projekteerimisel, ehitamisel ja hooldamisel peab kasutama spetsialiste. Eesmärgi täitmiseks

on oluline hea koostöö kõikide linna ametite, linnaosavalitsuste, Keskkonnaameti ja Riigimetsa Majandamise Keskusega.

7.2 Ühtne haljastute infosüsteem ja selged omandisuhted

Eesmärgi täitmisel pööratakse tähelepanu täpse andmestiku saamisele Tallinna haljastust. Tuleb luua võimalus saada ajakohaseid andmeid tänapäevaste infotehnoloogiliste vahenditega ning anda linnakodanikele võimalus infosüsteemi vahendusel haljastu hooldusel kaasa rääkida. Kõrghaljastust käsitlevate uuringute andmed tuleb viia ühtsetele alustele, et aastate pärast oleks uute uuringute tegemisel võimalik andmeid võrrelda. Linnametsade hoolduse ja avaliku kasutuse korraldamiseks oleks vaja lahendada nende alade omandisuhted. Linnametsad tuleb taotleda munitsipaalomandisse.

7.3 Haljastu süsteemne hooldus ja rahastus lähtub haljastute hooldusnõuetest

Tallinn on kehtestanud haljastute hoolduse nõuded, millest tuleb hooldustöid tehes lähtuda. Eesmärgi täitmiseks on vaja spetsialistidest koosneval komisjonil, koostöös maaala valitsejatega, määrata kindlaks haljasala või roheala hoolduse nõuded. Hooldus peab olema korraldatud linnas ühtselt, mis tähendab ühtset riigihangete ülesehitust ning haljastute infosüsteemi kasutamist. Haljastu hooldus on alarahastatud. Haljastule määratud hooldusnõuetest tulenevalt on võimalik teatud hooldusrahade kokkuhoid, mida on võimalik kasutada ülejäänud alade kvaliteetsemaks hoolduseks. Hoolduseks kulutatavate rahaliste vahendite andmed peavad olema võrreldavad ning ühtselt arusaadavad. Koostöös Keskkonnaameti ja Riigimetsa Majandamise Keskusega on vaja korraldada metsaalade hooldus.

7.4 Linnamaastik on mitmekesine ja elurikas

Eesmärgi täitmiseks on vaja koostada Kesklinna linnaosas rohevõrgustiku teemaplaneering, et saavutada kogu linna hõlmav rohevõrgustik. Tuleb selgitada välja Tallinna rohevõrgustiku konfliktalad ning koostada tegevuskava olukorra parandamiseks. Planeerimise ja projekteerimise protsessis tuleb lähtuda võimalikust elurikkuse suurendamisest ning säilitada maastikuväärtused. Elustik on vaja inventeerida ja koostada selle ülevaade. Kohaliku kaitse alla tuleb võtta kaitset väärivad loodusväärtused. Väärtuslike maastike säilimiseks tuleb koostada kaitsekorraldus- või hoolduskavad, kus vajalikud tööd on pikaajaliselt ja eesmärgipäraselt planeeritud.

7.5 Esteetiline ja tervislik elukeskkond

Eesmärgi täitmiseks on vaja selgitada välja linna haljastu ökoloogiline, funktsionaalne ja esteetiline väärtus. Elukeskkonna kvaliteeti on võimalik parandada, kasutades kogunud spetsialiste kõigis haljastut puudutavates protsessides, nt planeerimisel, projekteerimisel, ehitamisel ja hooldusel. Elukeskkond peab olema esteetiline, turvaline ja kasutatav kõigile linnakodanikele. Linnahaljastu kujundamisel ja hooldamisel tuleb kasutada uusi ja uuenduslikke meetodeid. Haljastut on vaja pidevalt vajadustest lähtuvalt rekonstrueerida, et parandada esteetilisust ja funktsionaalsust.

7.6 Haljastu on väärtustatud kui tähtis elukeskkonna osa

Eesmärgi täitmiseks on vaja parandada linnakodanike ja haljastuga tegelevate inimeste teadlikkust haljastu toimimisest ning Tallinnas leiduvatest loodusväärtustest: korraldada koolitusi ja rajada näidishaljastust, et selgitada haljastu olulisust ning võimalikke lahendusi. Haljastut peab käsitlema võrdväärse elemendina linnakeskkonna tehiselementide kõrval. Oluline on atraktiivsete sündmuste korraldamine haljastu väärtuste tutvustamiseks.

8. RAKENDUSKAVA

Rakenduskava tabeli summad märgivad tegevuste elluviimise aega ning selleks vajalikke rahalisi vahendeid. Tabelis toodud summad on tuhandetes eurodes. Kui tabelis on summana kirjas 0, on tegemist selliste tegevustega, mille viivad ellu linnavalitsuse ametid ning mis ei nõua rahalisi lisavahendeid. Haljastuse rajamise rahastamisel on arvestatud asendusistutustega ning rakenduskavas on toodud vaid ettevalmistuseks vajalikud rahalised vahendid.

Rakenduskava lõpus tabelis 10 on toodud eesmärkide täitmiseks vajalikud kogumaksumused ning rahalised vajadused aastate kaupa. Kui tegevuse teostamiseks on võimalik taotleda rahalisi vahendeid väljastpoolt linna eelarvet, on see osa kogumaksumusest näidatud eraldi real.

Rakenduskava on koostatud koostöös linnaosavalitsuste haljastusspetsialistidega.

Rakenduskavas kasutatakse linnavalitsuse asutuste puhul järgmisi lühendeid:

TBA – Tallinna Botaanikaaed

TLPA – Tallinna Linnaplaneerimise Amet

TKKA – Tallinna Keskkonnaamet

LOV – Tallinna linnaosavalitsused

TKA – Tallinna Kommunaalamet

TTA – Tallinna Transpordiamet

TLK – Tallinna Linnakantselei

SEI – sihtasutus Säästva Eesti Instituut, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus

Linnaeelarve fondide nimetuste lühendid on järgmised:

DP – Detailplaneeringud

HH – haljastu hooldus

LKPA – linnakantselei personaliarendus

KP – keskkonnaprogrammid

IT – IT-teenused

I – investering, millele antakse fondi tunnus hiljem

TK – Tallinna Keskkonnaamet

VR – riigieelarve, muu sihteraldis või välisrahastus

ÜP - Üldplaneeringud

EESMÄRK 1: HALJASTU JUHTIMINE ON KOORDINEERITUD																	
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eesmärgi tulemuste saavutamise eest vastutaja		
TULEMUSNÄITAJAD		TULEMUSVÄÄRTUSED															
Toimunud koolituste arv		3	4	5	2											TLK	
Toimunud õppereiside arv		1	2	2	2	1										TKKA	
Järelevalve tulemusena koostatud ettekirjutuste arv				5	9	9	9	9	5	5	5	5	5	5		TLPA	
TEGEVUSED		Kulud kokku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Fondi nimetus	Vastutaja, kaasatud asutus
1.1	Tallinna Keskkonnaamet koordineerib kavakindlalt haljastut																TKKA
1.1.1	Analüüsi koostamine haljastu juhtimise optimeerimiseks	10	10													KP	TKKA
1.1.2	Tallinna haljastu tegevuskava elluviimine ja vajaduse korral täiendamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	HH	TKKA
1.1.3	Koolituste ja õppereiside korraldamine spetsialistidele																TLK,TKKA
1.1.3.1	Elurikkust säästvad hooldusvõtted	17,5	2,5	15												LKPA, VR	TLK,TKKA
1.1.3.2	Vertikaalhaljastus	3		3												LKPA	TLK,TKKA
1.1.3.3	Energiasääst haljastuses	5			5											LKPA	TLK,TKKA
1.1.3.4	Sademevee kasutamine haljastuses	17,5	2,5	15												LKPA, VR	TLK,TKKA
1.1.3.5	Mikrokliima parandamine	4			2	2										LKPA	TLK,TKKA
1.2	Järelevalvesüsteemi tagamine																
1.2.1	Järelevalveprotseduuride ametitevahelise kava koostamine		0	0													TLPA
1.2.2	Järelevalvesüsteemi tõhustamine planeeringutes ja projektides esitatud haljastusnõuete kontrollimiseks		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			TLPA
Eesmärgi kulud kokku		57															
sellest investeeringuid		0															
Katteallikad																	
linnakassa		36															
omatulu																	
riigieelarve, muu sihterandis või välisrahastus		21															

EESMÄRK 2: ÜHTNE HALJASTUTE INFOSÜSTEEM JA SELGED OMANDISUHTED																	
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eesmärgi tulemuste saavutamise eest vastutaja		
TULEMUSNÄITAJAD		TULEMUSVÄÄRTUSED															
Avalikkuse poolt haljastuse infosüsteemi tehtud tähelepanekute arv				50	60	70	80	90	90	90	90	90	90	90	TKKA		
Arvele võetud puude osakaal tänavamaal kasvavatest puudest %		1	3	5	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100			
Arvele võetud puude osakaal haljasaladel kasvavatest puudest %			1	3	5	10	20	30	40	50	60	70	80	90			
TEGEVUSED		Kulud kokku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Fondi nimetus	Vastutaja, kaasatud asutus
2.1	Haljastu infosüsteemi funktsionaalsuse parandamine ja täiendamine																
2.1.1	Haljastu infosüsteemi täiendamine	32	32													I	TLK
2.1.2	Haljastu infosüsteemi abil haljastu hoolduse kontrollimine	6		6												HH	TKKA
2.1.3	Avalikkuse kaasamine haljastute hooldusse	6		6												HH	TKKA
2.1.4	Haljastu passistamine	0	0	0													LOV
2.1.5	Tänavamaal kasvavate puude inventeerimine ja haljastute infosüsteemi kandmine	5	0	5	0	0	0	0	0							HH	TKKA
2.1.6	Haljasaladel kasvavate puude inventeerimine ja haljastu infosüsteemi kandmine	10		5	5	0	0	0	0	0						HH	TKKA
2.1.7	Haljastute infosüsteemi ja raielubade andmekoguga tegeleva registripidaja ametikoha loomine	252		21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	TK	TKKA
2.2	Linnametsade hooldusintensiivsuse määramine		0														TKKA
2.3	Kõrghaljastuse inventeerimise vormi väljatöötamine	0	0														TKKA
Eesmärgi kulud kokku		311															
sellest investeringuid		32															
Katteallikad																	
linnakassa		311															
omatulu		0															
riigieelarve, muu sihteraldis või välisrahastus		0															

EESMÄRK 3: HALJASTU SÜSTEEMNE HOOLDUS JA RAHASTUS LÄHTUB HALJASTU HOOLDUSNÕUETEST																	
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eesmärgi tulemuste saavutamise eest vastutaja		
TULEMUSNÄITAJAD		TULEMUSVÄÄRTUSED															
Nõuetekohaselt hooldatava haljastu osakaal hooldust vajavast linna haljastust %		52	60	65	70	75	80	85	90	95	100				TKKA		
Tähelepanuväärsetele alleedele koostatud hoolduskavade arv		0	1	2	3	3	3	1							TKKA		
TEGEVUSED		Kulud kokku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Fondi nimetus	Vastutaja, kaasatud asutus
3.1	Haljastu hoolduse analüüsi koostamine ning sellest tulenevate ettepanekute elluviimine	3	3	0	0	0	0	0								HH	TKKA
3.2	Linna haljastu hooldusintensiivsuse määramine		0														TKKA,LOV
3.3	Ühtse riigihangete süsteemi väljatöötamine haljastu hoolduse tellimiseks		0	0	0	0											TLK
3.4	Tähelepanuväärsete alleede hoolduskavade koostamine ja elluviimine															KP	TKKA
3.4.1	Kaarli puiestee hoolduskava koostamine	30				10	20									KP, VR	TKKA
3.4.2	Glassiipuiestee hoolduskava koostamine (Mere pst, Põhja pst, Toompuiestee, Estonia pst)	30		10	20											KP	TKKA
3.4.3	Toompea tn	10			10											KP	TKKA
3.4.4	Kolde puiestee	3					3									KP	TKKA
3.4.5	Tedre tn	3						3								KP	TKKA
3.4.6	Kopli tn	3							3							KP	TKKA
3.4.7	Heina tn	3				3										KP	TKKA
3.4.8	Ristiku tn	3					3									KP	TKKA
3.4.9	Kakumäe tee	3						3								KP	TKKA
3.4.10	Pärnu mnt	3				3										KP	TKKA
3.4.11	Paldiski mnt	3						3								KP	TKKA
3.4.12	Veerenni tn	5			5											KP	TKKA
Eesmärgi kulud kokku		102															
sellest investeringuid		0															
Katteallikad																	
linnakassa		76,5															
omatulu		0															
riigieelarve, muu sihteraldis või välisrahastus		25,5															

EESMÄRK 4: LINNAMAASTIK ON MITMEKESINE JA ELURIKAS																	
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eesmärgi tulemuste saavutamise eest vastutaja		
TULEMUSNÄITAJAD		TULEMUSVÄÄRTUSED															
Kohaliku kaitse alla võetud väärtuslike alade arv		2			3	3	2	3	1							TKKA	
Juhendmaterjalide arv		1	1													TKKA	
TEGEVUSED		Kulud kokku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Fondi nimetus	Vastutaja, kaasatud asutus
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
4.1	Rohevõrgustiku ja kergliiklusteede planeeringu koostamine Keslinna linnaosale	15		5	5	5										ÜP	TLPA
4.2	Haljastusega sademevee säästliku käitlemise juhendmaterjali väljatöötamine	0		0													SEI
4.3	Metsade hoolduskavade koostamine, mis tagaks metsade ja nende ökoloogilise väärtuse säilimise, avaliku kasutuse ja arendamise puhkealadena	15		5	5	5										HH	TKKA
4.4	Planeerimisel ja projekteerimisel kasutatavate elustiku kaitse põhimõtete väljatöötamine	0		0													TKKA
4.5	Keskkonnasäästliku ehituse ja jätkusuutliku linnaplaneerimise näidisala struktuurplaani või detailplaneeringu koostamine (nt Paljassaare ps, garaažilinnak, Kopli liinide ala, elamumessi ala vms)	14		14												DP	TLPA
4.6	Parkimise arengukavas parkimismäärade diferentseerimine lähtuvalt väärtuslikest elukeskkonnast	0	0														TTA
4.7	Veebiväljundi ja päringuvõimalustega andmekogu loomine biotoopide ja elustiku andmete kogumiseks ja talletamiseks	10					5	5								KP	TKKA
4.8	Kohalikul tasandil väärtuslike alade kohaliku kaitse alla võtmine		0			0											TKKA
4.8.1	Tehnika tn allee	0	0														TKKA
4.8.2	Pääsküla raba	0	0														TKKA
4.8.3	Õismäe raba	0				0											TKKA
4.8.4	Merimets	0				0											TKKA
4.8.5	Toompea tn	0				0											TKKA
4.8.6	Kolde puisteede	0						0									TKKA
4.8.7	Tedre tn	0							0								TKKA
4.8.8	Kopli tn	0								0							TKKA

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
4.8.9	Heina tn	0					0										TKKA
4.8.10	Ristiku tn	0						0									TKKA
4.8.11	Kakumäe tee	0							0								TKKA
4.8.12	Pärnu mnt	0					0										TKKA
4.8.13	Paldiski mnt	0							0								TKKA
4.8.14	Veerenni tn	0					0										TKKA
4.9	Haljastu külastuskoormuse uuring koos külastuskoormuse hajutamise soovitustega	15		15												HH	TKKA
4.10	Võõrliikide ohjamise kava koostamine ja elluviimine	20	0	5	5	5	5									KP	TKKA, TBA
4.11	Rohevõrgustiku konfliktalade kindaksmääramine ja konfliktide vältimise tegevuskava koostamine	30		30												ÜP	TLPA
Eesmärgi kulud kokku		119															
sellest investeringuid		0															
Katteallikad																	
linnakassa		119															
omatulu		0															
riigieelarve, muu sihteraldis või välisrahastus		0															

EESMÄRK 5: ESTEETILINE JA TERVISLIK ELUKESKKOND

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eesmärgi tulemuste saavutamise eest vastutaja		
TULEMUSNÄITAJAD		TULEMUSVÄÄRTUSED															
Rajatud puisteede arv		2	1	5	4	3	4	2	1		2		1		TKKA		
Rekonstrueeritud puisteede arv		2	1	2	2	1	1		1	1		1	1	1	TKKA		
Rajatud haljastuse objektide arv			2	2	1	1	1	1	1						TKKA		
Rekonstrueeritud parkide ja haljasalade arv		3	18	18	18	15	10	12	11	8	6	1	1	1	TKKA		
TEGEVUSED		Kulud kokku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Fondi nimetus	Vastutaja, kaasatud asutus
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
5.1	Katuse- ja vertikaalhaljastuse näidisprojektide loomine	30		5	10	15									HH	TKKA	
5.2	Uuring väljatöötatud meetodika põhjal haljastu ökoloogiliste, kultuuriliste ja esteetiliste väärtuste ning külastus- ja taluvuskoormuse väljaselgitamiseks ja funktsioonide mitmekesistamiseks	25		25											HH	TKKA	
5.3	Lasteasutuste näidishaljastuse juhtprojekti elluviimine	35			10	25									HH	THA	

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		16
5.4	Lahenduste leidmine lume- ja libedusetõrje mõju vähendamiseks haljastule	2		2												HH	TKA
5.5	Analüüsi koostamine erivajadustega inimeste liikumisvõime hetkeseisu, selle parandamise ning universaalse disaini kasutamise kohta linnas	5		5												ÜP	TLPA
5.6	Haljastusel kiirelt levivate haiguste tuvastamise ja nende leviku takistamise tegevuskava väljatöötamine	2		2												HH	TKKA,TBA
5.7	Puiesteede rajamine																
5.7.1	Humala tn	1,5		0,5	1											HH	TKKA
5.7.2	Rannamõisa tee äär (Haabersti 1 – Lõuka ristmik)	1,5					0,5	1								HH	TKKA
5.7.3	Vana-Rannamõisa tee äär (Tanuma elurajooni äär)	1,5		0,5	1											HH	TKKA
5.7.4	Räime tn (Kakumäe tee – Silmu tn)	1,5					0,5	1								HH	TKKA
5.7.5	Sõpruse pst (Kristiine linnaosa)	1,5				0,5	1									HH	TKKA
5.7.6	Sõpruse pst (Tammsaare pst – Keskuse tn)	1,5			0,5	1										HH	TKKA
5.7.7	Vuti tn (Linnu tee – Tihase tn)	1,5		0,5	1											HH	TKKA
5.7.8	Laki tn	1,5			0,5	1										HH	TKKA
5.7.9	Tildri tn	1,5		0,5	1											HH	TKKA
5.7.10	Kõrgepinge tn	1,5						0,5	1							HH	TKKA
5.7.11	Saaremaa pst (Kivila 9–19 vaheline ala)	1	1													HH	TKKA
5.7.12	Saaremaa pst (Linnamäe tee – Muhu tn)	1	1													HH	TKKA
5.7.13	Kivimuru tn (Sikupilli tn – Tuulemäe tn)	1,5	0,5	1												HH	TKKA
5.7.14	Smuuli tee	6			1	5										HH	TKKA
5.7.15	Lindakivi pst	6			1	5										HH	TKKA
5.7.16	Ümera tn (Sinimäe tn – Laagna tee)	2						1	1							HH	TKKA
5.7.17	Mäealuse tn	2					1	1								HH	TKKA
5.7.18	Mustamäe tee (Kadaka tn – Keskuse tn)	11								1	5	5				HH	TKKA
5.7.19	Sääse tn (Mustamäe tee – Kiili tn)	1,5											0,5	1		HH	TKKA
5.7.20	Ristiku tn (Kaera tn – Kolde tn)	5,5					0,5	5								HH	TKKA
5.7.21	Jannseni tn (Põllu tn – Raudtee tn)	1,5				0,5	1									HH	TKKA
5.7.22	Viimsi tee	5,5									0,5	5				HH	TKKA
5.7.23	Paljassaare tee	1,5		0,5	1											HH	TKKA
5.8	Puiesteede rekonstrueerimine																
5.8.1	Paldiski mnt keskosa	11							1	5	5					HH	TKKA
5.8.2	Pärnu mnt (Kohila tn – Järvevana tee)	10	0	10												HH	TKKA
5.8.3	Toompuiestee	7										2	5			HH	TKKA
5.8.4	Räägu tn	0,5	0,5													HH	TKKA
5.8.5	Ehitajate tee ja Pärnu mnt (Nõmme keskuses)	5,5											0,5	5	0	HH	TKKA
5.8.6	Väina tee	1,5		0,5	1											HH	TKKA
5.8.7	Võra tee	1,5			0,5	1										HH	TKKA
5.8.8	Kose tee (Saare tn – Rummu tn)	1,5										0,5	1			HH	TKKA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
5.8.9	Sõle tn (Kolde tn – Madala tn)	6		1	5											HH	TKKA
5.8.10	Tööstuse tn	6				1	5									HH	TKKA
5.8.11	Pelguranna tn	2			1	1										HH	TKKA
5.8.12	Ristiku tn (remmelgad)	6					1	5								HH	TKKA
5.8.13	Kopli	25				2	5	5	5	5						HH	TKKA
5.8.14	Ehitajate tee (majade 105–115 kohal)	0,5	0,5													HH	TKKA
5.9	Haljastuse rajamine																
5.9.1	Paldiski mnt ja Astangu ülesõiduni kergliiklustee äär	5,5		0,5	5											HH	TKKA
5.9.2	Astangu ülesõidust Akadeemia tee pikenduseni kergliiklustee äär	5				5										HH	TKKA
5.9.3	Akadeemia tee pikendusest Ehitajate teeni kergliiklustee äär	5,5				0,5	5									HH	TKKA
5.9.4	Koidu parki puude istutamine	2		2												HH	TKKA
5.9.5	J. Koorti tn	5,5		0,5	5											HH	TKKA
5.9.6	Kalevipoja põik	5,5							0,5	5						HH	TKKA
5.9.7	Virbi tn	5,5					0,5	5								HH	TKKA
5.9.8	Kõrge tn	5,5						0,5	5							HH	TKKA
5.9.9	Kloostrimetsa tee äär (Kloostrimetsa tee – Muuga)	5		5												HH	TKKA
5.10	Parkide ja haljasalade rekonstrueerimine																
5.10.1	Õismäe siseringi haljastuse rekonstrueerimine	94		4	90											I	TKA,TKKA
5.10.2	Õismäe tiiki ümbritseva pargi rekonstrueerimine	747		12	35	700										I	TKA,TKKA
5.10.3	Harku järve ümber kulgeva terviseraja rajamine	511		20	491											I	TKA,TKKA
5.10.4	Kakumäe ranna lõpuni ehitamine	318		78		20	20	150	50							I	TKA,TKKA
5.10.5	Nurmenuku keskusesse purskkaevu rajamine	96		96												I	TKA,TKKA
5.10.6	Tammsaare pargi rekonstrueerimine	6816		63	334 5	340 8										I	TKA,TKKA
5.10.7	Taani Kuninga aia teede ja peenarde rekonstrueerimine	125		125												I	TKA,TKKA
5.10.8	Lindamäe pargi rekonstrueerimise lõpetamine	450					450									I	TKA,TKKA
5.10.9	Toompargi rekonstrueerimine																
5.10.9.1	<i>Snelli tiigi puhastamine: uuring ja projekteerimine</i>	10		5	5											I	TKA,TKKA
5.10.9.2	<i>Snelli tiigi puhastamine</i>	120			60	60										I	TKA,TKKA
5.10.9.3	<i>Toompargi ehitus</i>	400			250	150										I	TKA,TKKA
5.10.10	Patkuli vaateplatvormi rekonstrueerimine	70					70									I	TKA,TKKA
5.10.11	E. Elleri haljaku sillutise parandamine	60				60										I	TKA,TKKA
5.10.12	Marta Risti haljaku ehitamine	80								80						I	TKA,TKKA
5.10.13	Teatri väljaku ja Rävåla puiestee rekonstrueerimine	316						6	10	150	150					I	TKA,TKKA
5.10.14	Hirvepargi rekonstrueerimine	532			10	22	500									I	TKA,TKKA
5.10.15	Maarjamäe mälestusvälja rekonstrueerimine																
5.10.15.1	<i>Püsivuse ekspertiis</i>	5		5												I	TKA,TKKA
5.10.15.2	<i>Ideekonkurss</i>	25								25						I	TKA,TKKA
5.10.15.3	<i>Kompleksi rekonstrueerimine</i>	800										400	400			I	TKA,TKKA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
5.10.16	Tuvi parki püsilillepeenra ja purskkaevu rajamine	157		157												I	TKA,LOV
5.10.17	Kollase tn haljaku rekonstrueerimine	120		120												I	TKA,TKKA
5.10.18	Pirita tee rannapromenaadi jätkamine	550								20	530					I	TKA,TKKA
5.10.19	Raua tn haljaku rekonstrueerimine	180	0	180												I	TKA,LOV
5.10.20	Skåne bastioni, külgneva staadioniala ja Suurtüki haljasala arendamine	4500				10	50	940	300 0	500						I	TKA,TKKA TLPA
5.10.21	Vanalinna haljastuse kompleksne inventeerimine																
5.10.21.1	<i>Toompea väärtusliku haljastuse väljaselgitamine</i>			0												HH	TKKA
5.10.21.2	<i>Väärtusliku haljastuse säilitamiseks hoolduskava koostamine</i>	10			10											HH	TKKA
5.10.21.3	<i>Hoolduskavast tulenevate tegevuste elluviimine</i>	70				10	20	20	20							HH	TKKA
5.10.21.4	<i>Bastionaalvööndi rohealadel vaatesektorite määramine</i>			0												HH	TKKA
5.10.21.5	<i>Vaateid varjava kõrghaljastuse raie või ümberistutamine</i>	30			10	10	10									HH	TKKA
5.10.22	Vanalinna parem sidumine ümbritseva rohevööndiga	25		25												ÜP	TLPA
5.10.23	Varese tn haljasala rekonstrueerimine	33		3	30											I	TKA,TKKA
5.10.24	Krameri aia rekonstrueerimine	22		2	20											I	TKA,TKKA
5.10.25	Tedre/Kotka/Spordi sisehoovi rekonstrueerimine	55			5	50										I	TKA,TKKA
5.10.26	Tondimõisa pargi teedevõrgu parendamine	4				4										HH	TKKA
5.10.27	Charlottentali pargi rekonstrueerimine	55									5	50				I	TKA,TKKA
5.10.28	Kõrgepinge haljasala	33						3	30							HH	TKKA
5.10.29	Löwenruh' pargi pinnaveesüsteemide parendamine ja haljastuse rajamine	66		4	42	20										I, VR	TKKA
5.10.30	Pae keskuse promenaadi rajamine	805					805									I	TKKA
5.10.31	Pae park (Õobiku park)	0	0	0	0	0	0									I	TKA,TKKA
5.10.32	Pae 49 esisele haljasalale purskkaevu rajamine	36				36										I	TKA,TKKA
5.10.33	Tondiloo park	600		600												I	TKA,TKKA
5.10.34	Asunduse tn haljasala rajamise jätkamine	453			453											I	TKA,TKKA
5.10.35	Vormsi 5h haljasala ehitamine	300		300												I	TKA,TKKA
5.10.36	Maarjamäe klindiala korrastamine	367							3	64	150	150				I	TKA,TKKA
5.10.37	Võidujooksu tn 4, 8b ja Valge 24 lähiala haljasala rajamine	1311						131 1								I	TKA,TKKA
5.10.38	Puhkerajatiste ehitamine Pirita jõe maastikukaitsealal																
5.10.38.1	<i>Teemaplaneeringu kehtestamine</i>	10		10												DP	Pirita LOV
5.10.38.2	<i>Hoolduskava koostamine</i>	7		0	5	2										HH	TKKA
5.10.38.3	<i>Hoolduskavast tulenevate tegevuste elluviimine</i>	620				150	150	120	100	100						I	TKKA
5.10.39	Liikuri tn rohekoridori rajamine	516					12	32	152	120	100	100				I	TKA,TKKA
5.10.40	Parditiigi pargi lõpuni ehitamine	450		450												I	TKA,TKKA
5.10.41	Männipargi kasutuskoormuse uuring	3		3												HH	TKKA
5.10.42	Kadaka pargi rekonstrueerimine	212				2	60	150								I	TKA,TKKA
5.10.43	Lepistiku rekonstrueerimine																
5.10.43.1	<i>Hoolduskava koostamine</i>	5		0	5											HH	TKKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
5.10.43.2	<i>Hoolduskavast tulenevate tegevuste elluviimine</i>	90				30	10	50							I	TKA,TKKA
5.10.44	Hoovialade korrastamine Mustamäe, Haabersti ja Kristiine linnaosas															
5.10.44.1	<i>Asumite hoovialade analüüs rekonstrueerimisvajaduste järjekorra väljaselgitamiseks</i>	3		3											HH	TKKA
5.10.44.2	<i>Projekteerimine ja rajamine</i>	210			30	30	30	30	30	30					I	TKA,TKKA
5.10.45	Nõmme muuseumi ja postkontori ümbruse rekonstrueerimine	24							3	5	16				HH	TKA,TKKA
5.10.46	Pääsküla rabaraja täiustamine infoviitade ja puhkekohtadega	7		0	7										HH	TKKA,LOV
5.10.47	Ravila pargi haljastuse uuendamine	5			5										HH	TKKA
5.10.48	Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala															
5.10.48.1	<i>Teemaplaneeringu kehtestamine</i>	0	0													TLPA
5.10.48.2	<i>Hoolduskava koostamine</i>	5		0	5										HH	TKKA
5.10.48.3	<i>Hoolduskavast tulenevate tegevuste elluviimine</i>	25				5	5	5	5	5					HH	TKKA
5.10.49	Männiku järve äärde puhkevõimaluste loomine	20			13	7									HH	TKKA
5.10.50	Õie pargi peenarde rekonstrueerimine	8		3	5										HH	TKKA
5.10.51	Ilo, Oravamäe, Õie, Valdeku ja Kiige pargi teekatete rekonstrueerimine	11		4	7										HH	TKKA
5.10.52	Lootuse puistiku rekonstrueerimine	8		3	5										HH	TKKA
5.10.53	Lillepi pargi rekonstrueerimine															
5.10.53.1	<i>Hoolduskava koostamine</i>	4,8	4,8												HH, VR	TKKA
5.10.53.2	<i>Hoolduskavast tulenevate tegevuste elluviimine</i>	215	0	20	20	130	5	5	20	5	5	5			HH,I	TKKA
5.10.54	Pirita rannaala väljaarendamine	330		50	280										I	TKA,TKKA
5.10.55	Merivälja pargi rekonstrueerimine	41				11	30								HH	TKKA
5.10.56	Kose pargi rekonstrueerimine	55										10	45		I	TKA,TKKA
5.10.57	Kase pargi rekonstrueerimine	40		15	25										I	TKA,TKKA
5.10.58	Süsta pargi rekonstrueerimine	40				15	25								I	TKA,TKKA
5.10.59	Lõime tn esplanaad	150		150											I	TKA,TKKA
5.10.60	Stroomi ranna ja Merimetsa ala vaba aja veetmise kontseptsiooni väljatöötamine ja elluviimine	230		0	10	100	70	50							HH,I	TKKA,LOV
5.10.61	Stroomi rannapargi rekonstrueerimine															
5.10.61.1	<i>Liivade liikumise uuring</i>	4			4										HH	TKKA
5.10.61.2	<i>Ala liigveeprobleemi uuring</i>	3		3											HH	TKKA
5.10.61.3	<i>Haljastuse rajamine</i>	150		50	50	50									HH	TKKA
5.10.62	Taskuparkide rajamine	495					55	55	55	55	55	55	55	55	I	TKA,TKKA
5.10.63	Pääsküla pargi rajamine	15					7	3	5						I	TKA,TKKA
5.10.64	Falgi pargi paekivimüüri parandamine	200		200											I	TKA,TKKA
Eesmärgi kulud kokku		25853,3														
sellest investeringuid		25409,5														

Katteallikad

linnakassa	25793,3
omatulu	0
riigieelarve, muu sihteraldis või välisrahastus	60

EESMÄRK 6: HALJASTU ON VÄÄRTUSTATUD KUI TÄHTIS ELUKESKKONNA OSA																	
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eesmärgi tulemuste saavutamise eest vastutaja		
TULEMUSNÄITAJAD		TULEMUSVÄÄRTUSED															
Haljastut tutvustavate ürituste arv		2	5	7	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	TKKA	
Haljastut tutvustavate trükiste arv		1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	TKKA	
TEGEVUSED		Kulud kokku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Fondi nimetus	Vastutaja, kaasatud asutus
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
6.1	Lillefestivali korraldamine	2399,8	184,6	184,6	187,4,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	HH	TKA,TKKA
6.2	Haljastut tutvustava teekonna Tour de Parc väljatöötamine ja elluviimine	100		30	50	5	5	5	5							HH	TKKA
6.3	Kodu- või ettevõtteümbruse haljastust hindava konkursi tingimuste väljatöötamine ja konkursi algatamine	5	0	5												HH	TKKA
6.4	Haljastut puudutavate teavikute osakonna loomine olemasoleva raamatukogu juurde	6				3	3									KP	TKKA
6.5	Miljööväärtuslike hoonestusalade haljastu väärtustamine																
6.5.1	Miljööväärtuslike hoonestusalade haljastu inventeerimise metoodika väljatöötamine	4		4												HH	TKKA
6.5.2	Miljööväärtuslike hoonestusalade haljastu inventeerimine ning soovitude väljatöötamine	18			6	6	6									HH	TKKA
6.5.3	Miljööväärtusliku haljastu tutvustamine elanikele	15			5	5	5									HH	TKKA
6.6	Endiste suvemõisate tutvustamise võimaluste väljatöötamine	3		3												HH	TKKA
6.7	Linna veebi atraktiivse haljastut tutvustava veebilehe loomine ja selle täiendamine	10	0	10												IT	TLK,TKKA
6.8	Korteriühistute haljastusalane koolitamine	21		17	2	2										HH	TKKA
6.9	Tallinna parkide raamatu täiendamine ja väljaandmine	13			8	5										KP	TKKA
6.10	Hirve pargi väärtuslikku haljastust tutvustava trükise väljaandmine	5			5											KP, VR	TKKA
Eesmärgi kulud kokku		2559,8															
sellest investeeringuid																	

Katteallikad

linnakassa	2559,8
omatulu	
riigieelarve, muu sihteraldis või välisrahastus	4,4

Tabel 10. Eesmärkide täitmiseks vajalikud rahalised vahendid kokku ja aastate kaupa

Eesmärgid	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	KOKKU
Eesmärk 1: haljastu juhtimine on koordineeritud	15	30	5	7										57
Eesmärk 2: ühtne haljastute infosüsteem ja selged omandisuhted	32	37	32	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	311
Eesmärk 3: haljastu süsteemne hooldus ja rahastus lähtub haljastu hooldusnõuetest	3	10	35	16	26	9	3							102
Eesmärk 4: linnamaastik on mitmekesine ja elurikas	0	74	15	15	10	5								119
Eesmärk 5: esteetiline ja tervislik elukeskkond	8,3	2825	5377,5	5155,5	2405	2955	3493,5	1173	1040,5	786,5	469	111	55	25854,8
Eesmärk 6: haljastu on väärtustatud kui tähtis elukeskkonna osa	184,6	253,6	225,6	210,6	203,6	189,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	184,6	2559,8
KOKKU	242,9	3229,6	5690,1	5425,1	2665,6	3179,6	3702,1	1378,6	1246,1	992,1	674,6	316,6	260,6	29003,6

9. TEGEVUSKAVA SEIRE JA MUUTMISE KORD

Tallinna haljastu tegevuskava viiakse ellu vastavuses Tallinna põhimäärusega, kooskõlas Tallinna keskkonnastrateegiaga 2030, Tallinna linna arengukavaga 2009–2027, linna valdkondlike ja hallatavate asutuste arengukavade, Tallinna linna üldplaneeringu ja Tallinna linna eelarvevõimalustega.

Tegevuskava täitmist seiratakse kord aastas ja vajaduse korral täiendatakse seda. Tallinna haljastu tegevuskava seire korraldab Keskkonnaamet Tallinna keskkonnastrateegia seire raames.

Tallinna haljastu tegevuskava muudetakse Tallinna arengudokumentide menetlemise korra järgi.

10. KASUTATUD MATERJALID

Kirjandus

- I. Jansson. Pihanrakentamisen vaikutus kiinteistöhintoihin. Hämeen Ammatikorkeakoulu, Lepaa 2010.
- M. Karro-Kalberg. Tallinna tühermaade võlu ja võimalused. Inimmõju Tallinna keskkonnale VI. Tallinn 2011.
- M. Uustal, P. Kuldna, K. Peterson. Elurikas linn. Linnaelustiku käsiraamat. SEI Tallinn väljaanne nr 15. Tallinn 2010.
- S. Nurme, N. Nutt. Pargiterminite seletussõnaraamat. Keskkonnaamet 2012.
- E-Konsult. Teemaplaneering „Tallinna rohealad”. Tallinna Linnavalitsus 2008.
- T. Tallinn, A. Tenno. Tallinna pargid. Tallinna Linnavalitsus. Tallinn 2007.
- A. Pool, S. Nurme. Eksperthinnang „Tallinna linna haldusala haljastute jaotumine hooldusintensiivsuse astmetesse”. Eesti Põllumajandusülikooli keskkonnakaitse instituut. Tartu 2001.
- AS K & H „Tallinna linnaosade poolt hooldatavate haljastute pindalade ja hooldusklasside määramine”. Töö nr 05H79. Tartu 2005.

Andmebaasid

- Keskkonnaregister <http://register.keskkonnainfo.ee>
- Raielubade andmekogu
- Tallinna haljastute infosüsteem
- Tallinna ruumiandmete register

Õigusaktid

- Vabariigi Valitsuse 26. juuli 2012 korraldusega nr 332 heakskiidetud „Looduskaitse arengukava aastani 2020”

- Tallinna Linnavalitsuse 29. juuni 2007 määrus nr 70 „Tallinna linna omandis olevatel teedel ja teemaal asuvatel haljasaladel heakorratööde korraldamine”
- Tallinna Linnavalitsuse 28. septembri 2011 määrus nr 112 „Avalikule alale puude istutamise kord”
- Tallinna Linnavalitsuse 4. aprilli 2012 määrus nr 13 „Tallinna haljastute hoolduse nõuded”
- Tallinna Linnavolikogu 14. detsembri 2006 määrus nr 69 „Tallinna Keskkonnaameti põhimäärus”
- Tallinna Linnavolikogu 9. detsembri 2004 määrusega nr 43 kinnitatud „Tallinna Kommunaalameti põhimäärus”
- Tallinna Linnavalitsuse 11. juuli 2005 määrus nr 78 „Teemaal asuvate haljasalade hoolduse korraldamine”
- Tallinna Linnavalitsuse 1. novembri 2006 korraldus nr 2203-k „Linnaosade valitsuste ja linnavalitsuse ametite funktsioonide ning juhtimisaluste muutmine”
- Tallinna Linnavalitsuse 3. mai 2006 määrus nr 34 „Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord”
- Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määrus nr 17 „Puu raieks ja hoolduslõikuseks loa andmise tingimused ja kord”

Planeeringud

- Tallinna Linnavolikogu 21. oktoobri 2010 otsusega nr 238 kehtestatud „Lasnamäe elamualade üldplaneering”
- Tallinna Linnavolikogu 17. septembri 2009 otsusega nr 179 kehtestatud „Pirita linnaosa üldplaneering”
- Tallinna Linnavolikogu 22. juuni 2006 otsusega nr 230 kehtestatud „Mustamäe linnaosa üldplaneering”
- Tallinna Linnavolikogu 22. veebruari 2001 otsusega nr 46 algatatud „Nõmme linnaosa üldplaneering”
- Tallinna Linnavolikogu 9. märtsi 2006 otsusega nr 71 algatatud „Kristiine linnaosa üldplaneering”
- Tallinna Linnavolikogu 26. jaanuari 2006 otsusega nr 8 algatatud „Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneering”
- Tallinna Linnavolikogu 23. märtsi 2006 otsusega nr 90 algatatud „Haabersti linnaosa üldplaneering”

• LISAD

- Lisa 1: 2005. aastal kinnitatud „Tallinna haljastuse arengukava” täitmise analüüs
- Lisa 2: Tallinna haljastu tegevuskava koostamisel osalenud ekspertgrupi ja töögrupi liikmete nimekiri
- Lisa 3: Analüüsi koostamise lähteseisukohad haljastu juhtimise optimeerimiseks

Lisa 1. 2005. aastal kinnitatud „Tallinna haljastuse arengukava” täitmise analüüs

TALLINNA HALJASTUSE ARENGUKAVA EESMÄRGID	TÄITMINE
VISIOON	
Kõik linna haljasalad on hoolduses ja nende kujundamine põhineb läbitöötatud kontseptsioonil	2005. aastal sõnastatud visioon ei ole hoolduse osas ellu rakendunud. Aastal 2012 hooldavad Kristiine, Kesklinna ja Pirita linnaosa 100% hooldust vajavaid alasid, ülejäänud linnaosades kõigub hooldatavate alade osakaal hooldust vajavatest 13,9 ja 94% vahel. ¹⁴⁵ Teemaal paiknevad haljas- ja rohealad on hinnanguliselt 85% hooldatud. Haljasala kujundamisel töötatakse välja kontseptsioon.
ÜLDISTE EESMÄRKIDE TÄITMINE	
Eesmärk 1: haljastuse järjepidev areng	
Tegevuse edukust mõõdetakse teemaplaneeringute koostamisega. 2005: Pirita jõeoru maastikukaitseala teemaplaneering ja Tallinna rohevõrgustiku teemaplaneering 2006: rannametsade ja parkmetsade teemaplaneeringud 2007: miljöopiirkondade teemaplaneering Arengukavade puhul mõõdetakse haljastuse arengukavasid koostanud linnaosade arvu: 2005. a 2 linnaosa; 2006. a 4 linnaosa; 2007. a 8 linnaosa. Tallinna linna haljastuse arengukava ning linnaosade arengukavad vaadatakse igal aastal üle ning neid korrigeeritakse vajadust mööda. Rekonstrueeritavate ja juurde rajatavate parkide prioriteetide täitmise edukust näitab linnaosade esitatud prioriteetsete rekonstrueeritud või rajatud haljasalade	Pirita jõeoru maastikukaitseala teemaplaneering on koostamisel ¹⁴⁶ . Teemaplaneering „Tallinna rohealad“ on peatatud ning koostatud lahendust püütakse rakendada linnaosade üldplaneeringute kaudu. Rannametsi ja parkmetsa käsitlevatest teemaplaneeringutest on koostamisel „Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala puhkevõimaluste planeerimine” ¹⁴⁷ ja Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala projekt. Miljööväärtuslikke alasid on käsitletud linnaosade üldplaneeringutes. Linnaosad ei ole koostanud eraldi haljastu arengukavasid. Haljastu on üks teema linnaosa arengukavast. Rekonstrueeritavate ja juurde rajatavate parkide prioriteetide täitmise edukust näitab linnaosade esitatud prioriteetsete

¹⁴⁵ Vt tabelit 5 „Haljasalade hooldus linnaositi”.¹⁴⁶ Tallinna Linnavolikogu 28. oktoobri 2004 otsus nr 222 „Teemaplaneeringu „Pirita jõeoru maastikukaitseala puhkevõimaluste planeerimine“ algatamine¹⁴⁷ Tallinna Linnavolikogu 1. novembri 2011 otsus nr 266

osakaal: 2005. a 60%; 2006. a 70%; 2007. a 80%.	rekonstrueeritud või rajatud haljasalade osatähtsus. Aastaks 2012 on rekonstrueeritud 30,5% (11 haljasala). Pooleli on rekonstrueerimine või rajamine 39%l (14 haljasala) haljasaladest ning alustamata ehk täitmata on 11%l (11 haljasala) haljasaladel. Kokku on loendatud 36 haljasala.
Eesmärk 2: hooldatud haljastus	
Tegevuse edukust mõõdetakse haljasalade osatähtsusega, mis vastavad kehtestatud hooldusnõuetele. Tallinna arengukava 2005–2014 põhjal seatakse haljastuse hoolduses järgmised sihid: 2005. a haljasalade hooldusnormide rakendamine 45% ulatuses; 2006. a 48% ulatuses ja 2007. a 50% ulatuses.	Haljastu hooldus ei vasta Tallinna linnas kehtestatud nõuetele ja selleks ei ole linna eelarvest eraldatud piisavalt rahalisi vahendeid. Turvalisuse parandamise seisukohast on parke rekonstrueeritud, sh paigaldatud uusi valgusteid ja remonditud teid. Täpsemalt on käsitletud linnaosade prioriteetide täitmist pärast eesmärkide täitmise analüüsi.
Eesmärk 3: korrastatud struktuuriga organisatsioon	
Tegevuse edukust näitab haljasalade kasutajate rahulolu suurenemine, linnakodanike ja erasektori teadlikkuse kasv linna säästva arengu eelistest, samuti antakse välja säästva arengu teemalisi trükiseid ning tutvustatakse keskkonnasäästlikke materjale ja teenuseid.	Välja on töötatud järgmised normdokumendid: „Avalikule alale puude istutamise kord”¹⁴⁸, „Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord”¹⁴⁹, „Puu raieks ja hoolduslõikuseks loa andmise tingimused ja kord”¹⁵⁰ ja „Tallinna haljastute hoolduse nõuded”¹⁵¹. Haljastusspetsialistidele ei ole töötatud välja ühtseid ametijuhendeid ning pakutud haljastu juhtimise skeem ei ole rakendunud – haljastuga tegelemine on endiselt killustatud mitme ameti ja linnaosade vahel. Linnaosade ja ametite haljastusspetsialistidele on korraldatud koolitusi. Suurim haljastusteavet propageeriv üritus on Tallinna lillefestival, mida korraldab linnavalitsus ja viib läbi asutus Kadrioru Park. Protseduuri, mille käigus teavitatakse linnaelanikke haljastustöödest ja -projektidest, ei ole välja töötatud.
Eesmärk 4: tõhus järelevalve	

¹⁴⁸ Tallinna Linnavalitsuse 28.septembri 2011 määrus nr 112

¹⁴⁹ Tallinna Linnavalitsuse 3. mai 2006 määrus nr 34

¹⁵⁰ Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määrus nr 17

¹⁵¹ Tallinna Linnavalitsuse 4. aprilli 2012 määrus nr 13

Eesmärk on edukalt täidetud, kui vandalism ja kuritegevus haljasaladel on minimaalne. Haljasalade rajamise järelevalvet ja keskkonnaalast järelevalvet teevad linnavalitsuse asjaomased spetsialistid.	Järelevalvet teevad linnaosade ja ametite asjaomased spetsialistid. Haljasalade rajamisel on raskusi järelevalvega. Vandalism ja kuritegevus on linnaosa spetsialistide hinnangul vähenenud. Osaletakse õigusaktide koostamisel ja väljatöötamisel. Järelevalvespetsialisti ametikoht loodi, kuid on praeguseks kaotatud. Pargivahtidena on kasutatud sotsiaalsetel töökohtadel töötajaid. Toimib koostöö munitsipaalpolitseiga. Keskkonnanega haljastusmaksu ei ole rakendatud juriidilistel põhjustel, küll aga toimib puude asendusistutuse nõue.
Eesmärk 5: täpne haljasmaade bilanss ja omandisuhted	
Eesmärk on edukalt täidetud, kui aastal 2005. a on haljasmaad passistatud 4 linnaosas; 2006. a 6 linnaosas ning 2007. a kõigis 8 linnaosas. Planeeringute koostamisse on kaasatud asjaomase linnaosa haljastusspetsialistid.	Haljasalade passistamisele eelnes ASi K & H koostatud töö „Tallinna linnaosade poolt hooldatavate haljastute pindalade ja hooldusklasside määramine”. 2005. a tehtud haljasalade inventeerimise töö üleandmisel xls-tabelite ja -joonistena tekkis vajadus luua andmebaas. Otstarbekas oli neid andmeid hallata ühtses infosüsteemis ning võimaldada ametnikel andmeid jooksvalt ajakohastada, et hoida teave haljasmaade kohta aktuaalne. Infosüsteemi koostamist alustati 2006. a. Aja jooksul on seda mitu korda täiendatud, lisatud uusi andmekihte ja objektiliike ning arenduse tulemusena on võimalik tutvuda ka teeregistri pindobjektide andmetega. Linna aluskaart ei uuene piisava kiirusega. Andmekogu on asutatud vastavalt seadustele ja kooskõlastatud riigi organites ning vastu on võetud andmekogu põhimäärus¹⁵², mis sätestab andmekogu pidamise ja haldamise korra. Infosüsteem sisaldab mitme valdkonna andmeid: hoolduspiirkonna, haljasala passi, lepingute ning hooldustööde kohta. Aastaks 2012¹⁵³ on linnaositi haljasalade passe koostatud järgmiselt: Haaberstis 190, Kesklinnas 19, Kristiines 141,

¹⁵² Tallinna Linnavalitsuse 10. novembri 2010 määrus nr 88

¹⁵³ Haljastute infosüsteemi andmed 25.09.2012 seisuga

	Lasnamäel 107, Mustamäel 62, Nõmmel 26, Pirital 53 ja Põhja-Tallinnas 75 passi. Kahjuks ei ole võimalik haljastuse infosüsteemist saada andmeid selle kohta, kui palju on passe moodustamata. Planeeringute koostamisse on kaasatud linnaosade haljastusspetsialistid. Linna haldusterritooriumil paiknevad pargid on valdavalt Tallinna linna omandis. Probleeme on metsade munitsipaalomandisse taotlemisel.
LINNAOSADE HALJASTUSE PRIORITEETIDE TÄITMINE	
Haabersti	
Paldiski mnt haljasribad on säilinud, kuid nende kvaliteeti ei ole parandatud. Rohevõrgustikku on arvestatud linnaosa üldplaneeringu koostamisel. Kakumäe ranna kohta on koostatud projekt, mille kohaselt on rajatud jalgteed, valgustus, spordi- ja mänguväljakud ning terviserada. Valmishitamist ootavad rannapaviljonid koos vajalike trassidega ja lõpliku haljastuse rajamine. Harku järve kalda alaga on probleeme – kallasrada on osaliselt suletud ning osaliselt paikneb reformimata riigimaal.	
Kesklinn	
Keslinna linnaosal puudub üldplaneering ning seetõttu ei ole analüüsitud rohevõrgustikku. Politseiaia rekonstrueerimine on lõpule viidud, Kanuti aed on rekonstrueeritud, Virumägi on rekonstrueeritud, Hirvepargi ja Toompargi rekonstrueerimisega ei ole algust tehtud. Toompargile ja seda ümbritsevatele aladele koostatakse detailplaneeringut. Kaarli puiesteed ei ole täiendatud ega uuendatud. Kaarli puiesteele oleks vaja koostada kaitsekorralduskava. 2011 istutati Mere pst täienduseks 7 pärna. 2008 istutati Estonia pst 14 pärna. Toompuiesteed ei ole täiendatud ega uuendatud. Tartu mnt piirkonna jalakaalleekest on 2011 uuendatud Türnpu tänavat 18 pärnaistikuga ja 2012 sügisel Hermannit tn 27 püramiidtamme istikuga. Kadrioru parki rekonstrueeritakse Kadrioru pargi arengukava alusel ja rahaliste vahendite olemasolust lähtuvalt. Aastal 2012 koostatakse Kadrioru pargile uut arengukava. Detailplaneeringute ning ehitusprojektide menetlemisel jälgitakse planeeringut ning selles sätestatud maakasutust ning haljastusprotsenti, mis on arengukavas kirjas rannaalade osaüldplaneeringuna, kuid tegelik pealkiri on „Paljassaare ja Russalka vahelise rannaala üldplaneering”¹⁵⁴. Kadrioru piirkonnas on kinnistuid tükeldatud ning selle tagajärjel on tõenäoliselt vähenenud linnaosa biomass ja bioloogiline mitmekesisus.	
Kristiine	
Cederhelmi park on rekonstrueeritud ja Löwenruh' pargi rekonstrueerimine on pooleli. Tildri tn haljasala ei ole rajatud. Nõmme tee park ehk Tondimõisa park on korrastatud ning rajatud on valgustus, puiestee, spordi- ja mänguväljakud. Kristiine linnaosa koostatavas üldplaneeringus on käsitletud ka rohevõrgustikku. Linnaosas on kinnistuid tükeldatud ja selle tagajärjel on tõenäoliselt vähenenud linnaosa biomass ja bioloogiline mitmekesisus.	

¹⁵⁴ Tallinna Linnavolikogu 9. detsembri 2004 määrus nr 54

Lasnamäe
Jüriöö park on korrastatud. Lasnamäe linnaosas on kehtestatud elamualade üldplaneering, kus on käsitletud rohevõrgustikku, ning koostamisel on ettevõtlusalade planeering. Arbu park on lõpetatud. Kivila haljasala ehk Tondiloo park on rajatud poolikult. Paekarjääri ehk Pae parki rajatakse etapiviisi ning töö on pooleli. Linnaossa on istutatud asendusistutuse korras palju uusi puid ja põõsaid.
Mustamäe
Mustamäe metsade omandiküsimus on endiselt lahtine. Mustamäe linnaosa üldplaneering käsitleb rohevõrgustikku. Parditiigi pargi rekonstrueerimine on pooleli ning metsaalale on rajatud tervisespordirajatisi. Laki tn ja Tammsaare pst äärde ei ole puisteed rajatud.
Nõmme
Nõmme parkmetsade ja Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala maa omandi küsimus on endiselt lahtine. Koostatav Nõmme linnaosa üldplaneering käsitleb rohevõrgustikku. Glehni lossi ümbrusele koostati 2012. aastal rekonstrueerimisprojekti. Glehni rahula rekonstrueeriti 2005. aastal. 2007–2009 rajati Pääsküla rabasse looduse õpperada laudteede, infoviitade ja vaatetorniga. Mai parki ei ole rekonstrueeritud. Linnaosas on jagatud kinnistuid osadeks. Kiige, Õie ja Lootuse parki ei ole kohaliku kaitse alla võetud.
Pirita
Pirita rannametsas tegi 2010. aastal Riigimetsa Majandamise Keskus hooldusraiet, jättes raiejäägid metsa alla. Pirita jõeoru maastikukaitseala maaomandi küsimus on endiselt lahtine, v.a Kloostrimetsa puhul, mis on otsustatud jätta riigi omandisse. Pirita jõeoru maastikukaitseala teemaplaneeringu koostamine on pooleli. Pirita kloostri kompleks on valminud. Metsakalmistul valmis 2006. a kolumbaarium. Pirita linnaosa üldplaneering käsitleb rohevõrgustikku. Pirita rannapromenaadi projekteerimise alustamiseks korraldati 2012. aastal arhitektuurivõistlus. Maarjamäe klint on osaliselt korrastatud. Ranna tee merepoolse ääre korrastamine on pooleli. Lillepi pargis on projekteeritud ning välja ehitatud kergliiklusteed. 2012. a otsustas Keskkonnainvesteeringute Keskus rahastada Lillepi pargile hoolduskava koostamist ning selle valmimine on planeeritud 2013. a kevadeks. Meriväljal on kinnistuid tükeldatud ning selle tagajärjel on tõenäoliselt vähenenud linnaosa biomass ja bioloogiline mitmekesisus.
Põhja-Tallinn
Stroomi rannapark, Kopli kalmistupark ja Kalamaja kalmistupark on valmis ehitatud. Koostamisel olev linnaosa üldplaneering käsitleb rohevõrgustikku. Kase pargi rekonstrueerimisega ei ole alustatud.
<i>HALJASTUSE ARENGUKAVA TEGEVUSKAVA AASTANI 2007 TÄITMISE ANALÜÜS</i>
Haljastustegevuse korraldamine ning haljasalade rekonstrueerimise ja rajamise finantsvajadus
Dendroloogilisi hindamisi tehakse igal aastal. Tallinna õigusaktidest lähtuvalt nõutakse hinnanguid ka planeeritavate ja projekteeritavate alade kohta. Kahjuks ei koandu dendroloogilised hinnangud infosüsteemi. Puid puudutav infosüsteem on loomisel. Välja on töötatud järgmised õigusaktid: „Avalikule alale puude istutamise kord” ¹⁵⁵ , „Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord” ¹⁵⁶ , „Puu raieks ja hoolduslõikuseks

¹⁵⁵ Tallinna Linnavalitsuse 28.septembri 2011 määrus nr 112

loa andmise tingimused ja kord”¹⁵⁷ ja „Tallinna haljastuse hooldusnõuded”¹⁵⁸. Haljasalade rajamise nõudeid ja tänavapuude hooldamise nõudeid ei ole välja töötatud. Eestis koolitatakse võrreldes 2005. aastaga arboriste, kes tegelevad puude hooldusega. Et tagada hooldustööde kvaliteet, tellitakse puude hooldust arboristi koolituse läbinud isikutelt.   Arengudokumentide seirega on tegeletud.   Haljas- ja rohealasad taotletakse munitsipaalomandisse kehtivate planeeringute alusel. Mitu Tallinna linna taotlust anda linna haldusterritooriumil kasvav mets munitsipaalomandisse on jäänud lahenduseta. Ka on lahenduseta selliste haljas- või rohealade munitsipaliseerimine, mille kohta on esitatud maa tagastamise avaldus. Planeeringute koostamisel osalevad nii keskkonnaameti kui ka linnaosade haljastusspetsialistid.   Eraomandis haljasalade säilitamiseks ei ole kompenseerimisvõimalusi leitud. Likvideeritava haljastuse kompenseerimise mehhanism on asendusistutuste näol loodud.
Organisatsiooni töö korraldamisest
<i>Haljastusalase normatiivse baasi väljatöötamine</i>
2012. aastal korraldas haljasalade rekonstrueerimist kommunaalamet, tellides omakorda teenuse riigihanke korras sisse Teede Projektijuhtimise ASilt. Ehituskoosolekutele kaasati ka teiste ametite ja linnaosade spetsialiste. Projektikohast ja tehnilist järelevalvet teostavad kommunaalameti haljastusega tegelev spetsialist, kellel on keskkonnakorraldusharidus, ning Teede Projektijuhtimise ASi spetsialist, kellel on aednik III kutsetase. Kasutusloale annavad haljastuse seisukohalt kooskõlastuse keskkonnaameti spetsialistid ning linnaosa spetsialist.   Haljastute hoolduse järelevalve on korraldatud linnaositi erinevalt. Linnaosade spetsialistidel on palju muid tööülesandeid. Haljastuse hoolduse kontroll ei ole järjepidev ega süsteemne.   Looduskaitsealadele on küll taotletud lisarahastust, kuid haljastuse puhul on õnnestumine olnud tagasihoidlik. 2012. a otsustas Keskkonnainvesteeringute Keskus rahastada Lillepi pargile hoolduskava koostamist. 2012. a esitati taotlus Kaarli puistee uuringute tegemiseks ning hoolduskava koostamiseks, kuid rahastust ei saadud.   Haljasalade passistamine ei olnud veel 2012. aastaks lõppenud. 2005. aastal loodud haljastute infosüsteemi on täiustatud selle loomisest alates, nii et see on muutunud kasutajale keeruliseks ja Tallinna ruumiandmete registrist suhteliselt eraldiseisvaks. Haljastute infosüsteemis ei uuene aluskaart ning linnaosade sisestatud andmed erinevad linnavalitsusele eelarve koostamiseks vajalikel tootekaartidel toodud andmetest. Linnaositi on erinev see, kui suur osa andmetest on sisestatud. Õiged andmed hooldatavate alade kohta puuduvad.   Haljastusspetsialistide ametijuhendeid ühtlustatud ei ole, kuid seda on vaja teha. Ka ametite põhimäärustes on haljastut puudutav sõnastatud üldiselt ning vajab endiselt täpsustamist, nagu ka ametite kohustused haljastuga seoses.   Haljasalade hooldamise nõuetest ei ole kinni peetud rahanappuse tõttu. Ühtset riigihangete nõuete süsteemi ei ole välja töötatud. 2012. a alustati uue süsteemi loomisega, millele minnakse üle järk-järgult. Kvaliteedinõuded ei ole linnaositi ühtlustunud, sest hankeperioodid on erinevad.

¹⁵⁶ Tallinna Linnavalitsuse 3. mai 2006 määrus nr 34

¹⁵⁷ Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määrus nr 17

¹⁵⁸ Tallinna Linnavalitsuse 4. aprilli 2012 määrus nr 13

Haljasalade hooldamise ja rajamise või rekonstrueerimise optimeerimine ja info liikumise parandamine

Võrreldes 2005. aastaga on info liikumine mõnevõrra paranenud, kuid haljastuga tegelemine on endiselt killustatud mitme ameti ning linnaosade vahel. Vajadus juhtimist parandada on endiselt olemas ning seejuures tuleks võtta aluseks põhjalikud analüüsid, milles käsitletakse nii juhtimise majanduslikku kui ka organisatoorset poolt. Tunduvalt oleks parandanud info ajakohasust ja liikumist toimiv ja korrektseid andmeid sisaldav haljastute infosüsteem.

Konkreetselt esitatud skeemidel toodud protsessikirjeldusi ei ole linnavalitsuses normdokumentidena rakendatud. Paranenud on haljastusega tegelevate spetsialistide kaasamine, kuid vajadus normdokumentide järele on endiselt olemas.

Lisa 2. Tallinna haljastu tegevuskava koostamisel osalenud ekspertrühma ja töörühma liikmed

Olev Abner	Tallinna Botaanikaaed, avamaakollektsioonide osakonna juhataja
Riin Alatalu	Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, miljööalade osakonna juhataja
Riina Anton	Tallinna Kommunaalamet, hooldusosakonna peaspetsialist
Enn Allikmäe	Tallinna Mustamäe Linnaosa Valitsus, linnamajanduse osakonna juhataja
Mari Elhi	Tallinna Nõmme Linnaosa Valitsus, linnamajanduse osakonna juhataja asetäitja
Virge Hinno	Haabersti Linnaosa Valitsus, haldusosakonna juhataja asetäitja
Märt Holtsmann	Tallinna Keskkonnaamet, keskkonnahoiu osakonna juhtivspetsialist
Anne Kass	Tallinna Linnavaraamet, linnamaade ja maakorralduse osakonna juhtivspetsialist
Silja Konsa	Muinsuskaitseamet, Põhja-Eesti järelevalveosakonna Harjumaa juhtivinspektor
Rita Krabi	Tallinna Keskkonnaamet, haljastuse osakonna juhataja – linnaaednik
Igor Kravtšenko	Tallinna Linnavolikogu ja keskkonnakomisjoni liige
Kristiina Kupper	Tallinna Keskkonnaamet, linna maastikuarhitekt
Karmen Kähr	Tallinna Botaanikaaed, direktor
Relo Ligi	Tallinna Keskkonnaamet, juhataja asetäitja
Urmas Mardi	Tallinna Linnavolikogu liige
Mart Mets	Kesklinna Valitsus, linnakeskkonna osakonna haljastuse spetsialist
Peep Moorast	Tallinna Linnaplaneerimise Amet, detailplaneeringute teenistuse Haabersti ja Põhja-Tallinna osakonna juhataja
Tiina Napp	Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regioon, looduskaitse juhtivspetsialist
Arvo Sarapuu	Tallinna abilinnapea
Mariana Simson	Pirita Linnaosa Valitsus, linnamajanduse osakonna peaspetsialist
Arvo Soorand	Põhja-Tallinna Valitsus, linnamajanduse osakonna juhataja asetäitja
Anu Sügis	Kristiine Linnaosa Valitsus, linnamajanduse osakonna heakorraspetsialist
Tiina Tallinn	Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Kolledž, lektor
Terje Tohver	Tallinna Keskkonnaamet, haljastuse osakonna juhtivspetsialist
Kadi Tuul	Tallinna Keskkonnaamet, haljastuse osakonna peaspetsialist
Moonika Vister	Lasnamäe Linnaosa Valitsus, linnamajanduse osakonna heakorras ja haljastuse peaspetsialist

Lisa 3. Analüüsi koostamise lähteseisukohad haljastu juhtimise optimeerimiseks

ANALÜÜSI KOOSTAMISE LÄHTESEISUKOHAD HALJASTU KOORDINEERIMISEKS

1. Eesmärk

Hästi hooldatud kvaliteetne haljastu on oluline osa linna elukeskkonna kvaliteedist, millest sõltub linnakodanike tervis. Hästi hooldatud ja piisav hulk haljas- ja rohealasad suurendab kogu linna väärtust. Haljastu kvaliteet sõltub projekteerimis-, ehituse- ja hooldusprotsesside läbiviimisest.

„Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“ toob välja, et haljastu juhtimine jaguneb vastavalt tööjaotusele ametite ja linnaosade vahel, millele on tähelepanu juhtinud ka 2005 aastal kehtestatud Tallinna haljastuse arengukava. Tänapäevani puudub ühtne nägemus, milliseid haljas- ja rohealasad, millises mahus ja kuidas hooldatakse ning palju rahalisi vahendeid selleks vajatakse. Ehitustööde ettevalmistamisel on määrava tähendusega erialaspetsialistide kaasamine ning kvaliteetsed ja põhjalikud lähtetingimused mis aitavad tagada ökonoomse hoolduse ja seeläbi kvaliteetse elukeskkonna.

„Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013 – 2025“ koostamisel analüüsiti haljastu hooldust ning pakuti välja vajalikud tegevused linna piiratud ressurssidest lähtuvalt hoolduse kvaliteedi tõstmiseks. Seetõttu ei ole käesoleva analüüsi raames vajalik haljastu hoolduse kvaliteedi tõstmist käsitleda ning tehtud ettepanekuid tuleb analüüsides arvestada.

Käesoleva analüüsi läbiviimine on vajalik, et korraldada tulevikus haljastu ühtne koordineerimine ja saavutada seeläbi linna piiratud ressursside parem kasutamine ning oskusteabe koondamine.

1. Analüüsi kirjeldus

2.1 Analüüsida ametitele ja linnaosade valitsustele pandud ülesandeid, s.h erinevates ametiasutustes haljastusega tegelevate spetsialistide, et selgitada välja parim praktika ressursside kasutamiseks.

2.2 Analüüsida haljastu hoolduseks vajalike vahendite hulka, hõlmates Tallinna Keskkonnaameti, Tallinna Kommunaalameeti ja linnaosade valitsuste vajadusi. Anda ettepanekud haljastu hoolduseks eraldatavate eelarveliste vahendite jaotamise põhimõtete välja töötamiseks.

2.3 Analüüsida haljastuga seonduva informatsiooni liikumist ning pakkuda välja skeem info parimaks liikumiseks.

2.4 Vajalik on saavutada kvaliteetne elukeskkond optimaalse haljastuga, mida on võimalik ökonoomselt hooldada. Analüüsida haljastu projekteerimise ja ehitamise

etappidel erialaspetsialistide kaasamist. Analüüsi tulemusena anda protsessi kirjeldus, mis tagab erialaspetsialistide kaasamise eelpool nimetatud eesmärgi saavutamiseks.

2.5 Analüüsida võimalusi kasutada infotehnoloogilisi vahendeid haljastu juhtimise optimeerimiseks.

2. Kokkuvõtte analüüsides

Punktis 2 nimetatud analüüsides tulenevalt kirjeldada järgmisi võimalikke alternatiivseid arengustsenaariumeid:

1. 0 alternatiiv – haljastu-koordineerimist ei muudeta
2. I alternatiiv – haljastu koordineerimine on koondatud ühe ameti alla
3. II alternatiiv – kombinatsioon 0 ja I alternatiivist

Vajadusel lisada reaalseid alternatiive.

Alternatiive kaaludes selgitada välja parim arengustsenaarium.

Kaustatavad andmed

Analüüsi koostamisel on võimalik kasutada „Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013-2025“ koostamisel kasutatud materjale, mida on võimalik saada Tallinna Keskkonnaameti haljastuse osakonnast. Eelarvelisi vahendeid puuduvat informatsiooni on võimalik saada Tallinna linna finantsteenistusest.

Analüüsides võtta arvesse järgmiseid õigusakte:

- Tallinna Linnavolikogu 14. detsembri 2006 määrus nr 69 „Tallinna Keskkonnaameti põhimäärus“
- Tallinna Linnavolikogu 9. detsembri 2004 määrusega nr 43 kinnitatud „Tallinna Kommunaalameti põhimäärus“
- Tallinna Linnavalitsuse 11. juuli 2005 määrus nr 78 „Teemaal asuvate haljasalade hoolduse korraldamine“
- Tallinna Linnavalitsuse 1. novembri 2006 korraldus nr 2203-k „Linnaosade valitsuste ja linnavalitsuse ametite funktsioonide ning juhtimisaluste muutmine“
- Tallinna Linnavalitsuse 29. juuni 2007 määrus nr 70 „Tallinna linna omandis olevatel teedel ja teemaal asuvatel haljasaladel heakorratööde korraldamine“
- Tallinna Linnavolikogu 1.oktoobri 2009 määrus nr 35 „Tallinna linnaosade valitsuste põhimääruste kinnitamine“.

Hästi hooldatud kvaliteetne haljastu on oluline osa linna elukeskkonna kvaliteedist, millest sõltub linnakodanike tervis. Hästi hooldatud ja piisav hulk haljas- ja rohealadid suurendab kogu linna väärtust. Haljastu kvaliteet sõltub projekteerimise, ehituse ja hooldusprotsesside läbiviimisest.